အဘိဓမ္မာသင်တန်း တတိယဆင့်

(ဦးကံသာ)

ဆဋ္ဌ သင်္ဂါယနာ ပါဠိ ပဋ္ဌိဝိသောဓက ဥပဇ္ဈမှုက အယ်ဒီတာ

သီရိပဝရ ဦးကံသာ

၏

အဘိဓမ္မာသင်တန်း

တတိယဆင့်

အဘိဓမ္မာ ဆိုင်ရာ
ဋီကာကျော် သင်တန်း
အစိုးရ ပထမပြန် စာမေးပွဲ
ယူနီဗာစီတီ အဘိဓမ္မာ ဂုဏ်ထူးတန်း
သက္ကသီဟ နှင့် စေတီယင်္ဂဏ စာပြန်ပွဲ
စသော အဘိဓမ္မာ စာမေးပွဲများ အတွက် တာဝန် ယူသည်

ကံသာဝတီ–စာပုံနှိပ်တိုက်
၃၉၊ ခေမာသုခ၊ အလုံ စာတိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့

၁၃၁၈–ခု ဝါဆိုလ　　　　အဘိုး–၃၊ ၅၀–ပြား

အမှန် ပြင်ဆင်ချက်

မျက်နှာ		စာကြောင်း	အမှန်
၃၄	....	၁၁	ဝိနိမုဇ္ဈော
၃၄	....	၁၇	သံသရာ
၄၅	....	၁	ရဟန္တာတို့၏
၅၂	....	၁၅	တို့အားရင်း
၅၅	....	၃	အညမည
၅၇	....	၁၄	သဘော
၆၀	....	၁၀	မည့်၏
၆၁	....	၁၂	ရှေ့ရှုကဲ့
၆၂	....	၁၇	တဧတာ ပ ။
၇၂	....	၃	ပဝိသိတွာ
၈၆	....	၂၂	၁၈-ပါးတို့တွင်
၈၈	....	၁	ဝိညာဏာဘာဝံပန နတ္ထိကိစ္စံ
၉၄	....	၁	စင်ကြယ်စွာ ရှိ
၉၆	....	၃	သေက္ခာပသာဒ

မာတိကာ

၇။ သမုစ္စည်းပိုင်း

၁။ ဒွါသတ္တတိ ဂါထာ ၁
၂။ ခေါင်းစဉ် သင်္ဂဟ ၄-ပါး ၁
၃။ အကုသလ သင်္ဂဟ ၃
၄။ မိဿက သင်္ဂဟ ၁၄
၅။ ဗောဓိပက္ခိယ သင်္ဂဟ ၂၃
၆။ သဗ္ဗ သင်္ဂဟ ၂၉

၈။ ပစ္စည်းပိုင်း

၇။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း ၃၅
၈။ အင်္ဂါ ဆဲ့နှစ်ပါး ၄၀
၉။ ပဋ္ဌာန်းနည်း ၄၄
၁၀။ ဆဝါ နာမ်ဟု ၄၄
၁၁။ ပဉ္စဓာ နာမ ရူပီနံ ၄၅
၁၂။ ဧကဓာ ပုန ရူပဿ ၄၆
၁၃။ ရူပံ နာမဿ ဧကဓာ ၄၆
၁၄။ ပညတ္တိ နာမ ရူပါနိ ၄၇
၁၅။ ဒွယံ ဒွယဿ ၄၈
၁၆။ ပစ္စယ သင်္ဂဟော ၅၄
၁၇။ ပညတ် အခဏ်း ၅၆
၁၈။ အတ္ထ ပညတ် အပြား ၅၆
၁၉။ သဒ္ဒ ပညတ် အပြား ၆၁
၂၀။ နာမပညတ် ၆-မျိုး ၆၁

၉။ ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

၂၁။ သမထ ဝိပဿနာ ဂါထာ ၆၅
၂၂။ သမထ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀ .... ၆၆
၂၃။ စရိုက် ၆–မျိုး ၆၆
၂၄။ နိမိတ် ၃–ပါး ၆၇
၂၅။ ဆင်ခြင်ဘွယ် ၁၀–ပါး ၇၁
၂၆။ သပ္ပါယ အပြား ၇၃
၂၇။ ဘာဝနာ ဘေဒ ၇၆
၂၈။ ကမ္မဋ္ဌာန်း နှင့် ဈာန် ၇၈
၂၉။ အာရုံ အပြား ၈၀
၃၀။ ဘာဝနာ နှင့် နိမိတ် ၈၃
၃၁။ ရူပဈာန် ၈၅
၃၂။ ဝသီဘော် ၅–ပါး ၈၅
၃၃။ အာရုပ္ပ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄–ပါး ၈၇
၃၄။ ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၉၂
၃၅။ ဝိပဿနာ ညစ်ညူးကြောင်း ၉၈
၃၆။ မဂ္ဂဝီထိ ပုံစံ ၁၀၂
၃၇။ ဝိမောက္ခ အပြား ၁၀၇
၃၈။ ပုဂ္ဂိုလ် အပြား ၁၁၁
၃၉။ သမာပတ် အပြား ၁၁၄
၄၀။ နိရောဓ ဝင်စားပုံ ၁၁၇
၄၁။ ဥယျောဇဉ် ၁၁၈
၄၂။ ပဋ္ဌိစ္စ သမုပ္ပါဒ် လက်ာ ၁၁၉
၄၃။ ပဋ္ဌာန်း ၂၄–ချက်စုံ ၁၂၇

တတိယဆင့်

အဘိဓမ္မာသင်တန်း

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

သမုစ္စည်းပိုင်း

ဒွါသတ္တတိ ဝိဓာ ဝုတ္တာ, ဝတ္ထုဓမ္မာ သလက္ခဏာ၊
တေသံ ဒါနိ ယထာယောဂံ, ပဝက္ခာမိ သမုစ္စယံ။

ဒွါသတ္တတိ ဝိဓာ-ခုနစ်ဆယ့် နှစ်ပါး အပြားရှိကုန်သော၊ သလက္ခဏာ-ကိုယ်ပိုင် ဆိုင်ရာ လက္ခဏာ အသီးသီး ရှိကြကုန်သော၊ ဝတ္ထု ဓမ္မာ-ဝတ္ထု တရားကိုယ် ရအပ် ကောင်းသော သဘော တရားတို့ကို၊ ဝုတ္တာ-ဆိုအပ်ခဲ့ ကုန်ပြီ၊ ဒါနိ-ယခု အခါ၌၊ တေသံ-ထို တရားတို့၏၊ သမုစ္စယံ-သဘောတူရာချင်း စုပေါင်း၍ ပြရာ သမုစ္စယ သင်္ဂဟကို၊ ပဝက္ခာမိ-အပြားအားဖြင့် ပြဆိုဦးအံ့။

သမုစ္စယ။ ။သံ-သဘောတူရာချင်း၊ ဥစ္စယ-စုပေါင်းရေတွက် ပြရာသည့် သမုစ္စယ သင်္ဂဟ မည်၏၊ အာသဝစု ဩဃစု စသဖြင့် သဘောတူရာ တရားချင်း စုပေါင်း ရေတွက်၍ ပြထားသည် ဟူ၏၊ တနည်း-သင်္ဂဟနည်း ၄-မျိုးဖြင့် ပရမတ် (ပညတ်) တရားများကို ပေါင်းစည်း စုရုံး ပြထားသောကြောင့် သမုစ္စည်းပိုင်း မည်လေသည်။

ဒွါသတ္တတိ။ ။စိတ် ၈၉-ပါး ရှိသော်လည်း အာရမ္မဏ ဝိဇာနန လက္ခဏာအားဖြင့် တပါး၊ စေတသိက် ၅၂-ပါး၊ နိပ္ဖန္နရုပ် ၁၈-ပါး၊ နိဗ္ဗာန်အားဖြင့် ၇၂-ပါး ဖြစ်၏၊

နာမ် တေပညံ၊ ရုပ် နိပ္ဖန်၊ နိဗ္ဗာန်ယှဉ် ဒွါသတ္တိ၊

ဝဏ္ဏမ" ။ကိုယ်ပိုင် လက္ခဏာ အသီးသီးရှိ၍ သလက္ခဏာ၊ ပရမတ် အထည်တွေ ထင်ထင်ရှားရှား ရှိနေသောကြောင့် ဝဏ္ဏမ မည်၏၊ ဤ စကားဖြင့် အနိပ္ဖန္န ရုပ်များကို ပယ်လေသည်၊

အရူး အားဖြင့်-အကုသလ သင်္ဂဟ၌ အကုသိုလ် စေတသိက် ၁၄-လုံးကိုသာ ဝေဘန်၍ တခြား စေတသိက်နှင့် စိတ်တို့ ရုပ်-နိဗ္ဗာန်တို့ မပါချေ၊ မိဿက သင်္ဂဟ၌ ၆-စေ ရုပ်ကိုသာ ဝေဘန်၍ နိဗ္ဗာန်ကို မဝေဘန်၊ ဗောဓိ ပက္ခိယ သင်္ဂဟ၌လည်း စိ-စေကိုသာ ဝေဘန်၏၊ ရုပ်-နိဗ္ဗာန် မပါ၊ နောက်ဆုံး သဗ္ဗ သင်္ဂဟ၌ ပရမတ္ထ အားလုံးနှင့် ပညတ်ကိုပါ ဝေဘန်ထား၏၊ မှန်၏-ဓမ္မာယတန ဓမ္မဓာတ်၌ အနိပ္ဖန္န ရုပ်နှင့် ပညတ် ပါဝင်နေပုံကို သတိပြုကြပါတို့ကြောင့် ဤ အပိုင်းတွင် ပရမတ် ပညတ် အကုန်လုံးကို ဝေဘန်၏ ဟု မှတ်ရာ၏၊ သို့ရာတွင် တရားကိုယ် ရကောင်းသော ဝဏ္ဏမ ၇၂-ပါး၏ အတွင်း၌ အဝဏ္ဏ မ္မ အလက္ခဏာ ဖြစ်ကြသော အနိပ္ဖန္နရုပ်နှင့် ပညတ်ကို ထည့်သွင်းပြီး ဒွါသတ္တတိ ဟူ၍ မိန့်သွားပုံရ၏၊ ရုပ်ပိုင်းအထိ ပြခဲ့ပြီးသော တရား အပေါင်းမှ ဝဏ္ဏ ဓမ္မကိုသာရည်ရွယ်၍ ဒွါသတ္တတိ ဆိုထားသည်၊ ဝဏ္ဏမ္မ မဟုတ်သောကြောင့် အနိပ္ဖန္နနှင့် ပညတ်ကို မယူရဟူလို။

ခေါင်းစဉ် သင်္ဂဟ ၄-မျိုး

၁။ အကုသလ သင်္ဂဟ	၃။ ဗောဓိပက္ခိယ သင်္ဂဟ
၂။ မိဿက သင်္ဂဟ	၄။ ~~မိဿက~~ သဗ္ဗ သင်္ဂဟ

အကုသိုလ် တရားစုကို ရေတွက်ပြရာ ဖြစ်သောကြောင့် အကုသလ သင်္ဂဟ မည်၏၊ကု-အကု အဗျာကတတို့ကို ရောနှော ရေတွက်ပြရာ ဖြစ်သောကြောင့် မိဿက သင်္ဂဟ မည်၏၊ ဗောဓိပက္ခိယ ခေါ် တရားစုကို ရေတွက်ပြရာ ဖြစ်၍ ဗောဓိပက္ခိယ သင်္ဂဟ မည်၏၊ စိတ် စေတသိက် ရုပ် နိဗ္ဗာန်(ပညတ်) ရှိသမျှ အားလုံးကို သိမ်းကျုံး၍ ရေတွက်ပြရာ ဖြစ်သောကြောင့် သဗ္ဗ သင်္ဂဟ မည်၏၊

၁။ အကုသလ သင်္ဂဟ

၁။ ကာမာသဝ, ၃။ ဒိဋ္ဌာသဝ,
၂။ ဘဝါသဝ, ၄။ အဝိဇ္ဇာသဝ,

အာသဝေါ တရား ၄-ပါး

မှတ်ရန်။ ။ရှေးအစွန်း မထင်၍ ကြာမြင့်စွာ ထုံတတ်သော အနက်ကြောင့် အာသဝ မည်၏၊ တနည်း-အနာမှ ယိုထွက်သော သွေးပြည်ကဲ့သို့ စက္ခုစသည်မှ အာရုံတို့၌ ယိုစီးလာတတ်သော အနက်ကြောင့် အာသဝ မည်၏၊ တနည်း-ဘုံအားဖြင့် ဘဝဂ် တိုင်အောင် ဓမ္မအားဖြင့် ဂေါတြဘု တိုင်အောင် ပျံ့နှံ့၍ ဖြစ်တတ် သောကြောင့် အာသဝ မည်၏၊

အာသဝ၌ အာ-အက္ခရာသည် ပိုင်းခြားခြင်း အဝဓိ အနက်ရှိ၏၊ အဝဓိသည် ကန့်သတ်ခြင်း မရိယာဒ, ပျံ့နှံ့ခြင်း အဘိဝိဓိ အားဖြင့် ၂-စားရှိ၏၊ ရန်ကုန်ထိအောင် မိုးရွာ၏ ဆိုရာ၌ ရန်ကုန်ဆိုက်ရုံသာ ပိုင်းခြား ယူရ၍ မရိယာဒ မည်၏၊ ရန်ကုန်တိုင်အောင် ရန်ကုန် တမြို့လုံး ပျံ့နှံ့အောင် ရွာလျှင် အဘိဝိဓိ မည်၏၊

တခြား ယိုစီးတတ်သော ဒေါသ မာနစသော တရားများ ရှိစေ ကာမူ လောဘစသော တရားသုံးပါးက တခြား တရားများထက် ပိုမို လွန်ကဲစွာ ယိုစီးတတ်သောကြောင့် ထို ၃-ပါး အပေါ်၌သာ အာသဝ အမည်ကို တင်စားခေါ်ထားသည်၊ ဩဃ ယောဂ စသည် ခေါ်ရာ၌လည်း ၎င်းနည်း အတိုင်းပင်။

ကာမာသဝ ဘဝါသဝ၌ ကာမ အရ ဝတ္ထုကာမကို ဘဝ အရ ကမ္မဘဝ နှင့် ဥပပတ္တိဘဝကို ရ၏၊ သို့သော် အာသဝေါ နှင့် အရ တူအောင် ထို ဌာန အာရုံ၏ ကာမဟူသော ဘဝဟူသော အမည်ကို ဌာနီ အာရမ္မဏိက တဏှာအပေါ်၌ ဌာနူပစာအားဖြင့် တင်စား၍ ကာမတဏှာ ဘဝတဏှာကို ကောက်ယူရ၏။

၁။ ဝတ္ထုကာမကို နှစ်သက် တတ်သော လောဘမူစိတ် ရှစ်ခု၌ ရှိသော လောဘ (တဏှာ)စေတသိက်သည် ကာမာသဝ မည်၏။

၂။ ရူပ အရူပ ကုသိုလ်နှင့် အကျိုးဝိပါက်ကို ဘဝ အရ ယူရ၍၊ ၎င်း ရူပဘဝ အရူပဘဝကို နှစ်သက်တပ်သော လောဘမျိုးတို့ ရှစ်ခု၌ ရှိသော (တဏှာ) လောဘ စေတသိက်သည် ဘဝါသဝ မည်၏။

၃။ ဒိဋ္ဌိဂတ သမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၌ ရှိသော ဒိဋ္ဌိ စေတသိက်သည် ဒိဋ္ဌာသဝ မည်၏။

၄။ အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး၌ ရှိသော မောဟသည် အဝိဇ္ဇာသဝ မည်၏၊ ထို့ကြောင့် တရားကိုယ်မှာ လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟ ရ၏။

ဘဝါသဝ၌ ရာဂ ၃-မျိုး --

ဥပပတ္တိ ဘဝ၌ ဖြစ်သော ရာဂသည် ဆန္ဒရာဂ၊
ကမ္မဘဝ၌ ဖြစ်သော ရာဂသည် ဈာနနိကန္တိ ရာဂ၊
ဘဝဒိဋ္ဌိ ရာဂသည် သဿတ ဒိဋ္ဌိ သဟဂတရာဂ မည်၏။

၁။ ကာမောဃော, ၃။ ဒိဋ္ဌောဃော,
၂။ ဘဝေါဃော, ၄။ အဝိဇ္ဇောဃော,
ဩဃ တရား ၄ ပါး

မှတ်သားရန်။ ။သတ္တဝါတို့ကို နစ်နှံ့မြောပါးစေတတ်သောကြောင့်၎င်း, လွှမ်းမိုး ဖိစီးတတ်သောကြောင့်၎င်း ဝဲဩဃ ရေအယဉ်နှင့် တူသောကြောင့်၎င်း ဩဃ မည်၏။

၁။ ကာမယောဂ, ၃။ ဒိဋ္ဌိယောဂ,
၂။ ဘဝယောဂ, ၄။ အဝိဇ္ဇာယောဂ,
ယောဂ တရား ၄-ပါး

မှတ်သား ရန်။ ။သတ္တဝါတို့ကို သံသရာ ဝဋ်ဒုက္ခ အမျိုးမျိုးကိုနှင့် (မလွတ်နိုင် မကျွတ်နိုင်ကြရအောင်) ဖွဲ့နှောင် ယှဉ်တွဲ၍ပေးတတ်သောကြောင့် ယောဂ မည်၏၊ အဓိပ္ပါယ် သဘောနှင့် တရားကိုယ် အရကောက်မှာ အာသဝေါ အတိုင်း မှတ်။

၁။ အဘိဇ္ဈာကာယဂန္ထ,
၂။ ဗျာပါဒ ကာယဂန္ထ,
၃။ သီလဗ္ဗတ ပရာမာသ ကာယဂန္ထ,
၄။ ဣဒံ သစ္စာဘိနိဝေသ ကာယဂန္ထ,
ဂန္ထ တရား ၄-ပါး

မှတ်သားရန်။ ။ကာယ-နာမ်စုရုပ်စု၊ ဂန္ထ-ထုံးဖွဲ့ပေးတတ်သော တရား၊ သဗ္ဗဝါ ခေါ်သော နာမ်စု ရုပ်စုကို ပဋိသန္ဓေမှ စုတိ၊ စုတိမှ ပဋိသန္ဓေ ရောက်အောင် ထုံးနှောင် ဖွဲ့ချီ၍ ပေးတတ်သောကြောင့် ကာယ ဂန္ထ မည်၏။

၁။ အဘိဇ္ဈာ။ ။အဘိ-သူတပါးပိုင် ပစ္စည်းသို့ ရှေးရှု၍၊ ဈာ လိုချင်ရမ္မက် နှစ်သက် ကြံစီမှု၊ ဤဟာသည် ငါ့ဟာဖြစ်မူ ကောင်းလေစွ ဟု သူတပါးပိုင်ကို ကိုယ်ပိုင် ဖြစ်လိုသော အားဖြင့် ကြံစီမှု လောဘ စေတသိက် ရ၏၊ သူတပါးပိုင်ကို တွေ့သောအခါ အလားတူ ရှာဖွေ ရယူပိုင်ဆိုင်ပါမူ ကောင်းလေစွဟု ကြံဖန်ခြင်းသည် အဘိဇ္ဈာ မည်၏။

၂။ ဗျာပါဒ။ ။ဝိ-ဖေါက်ပြန်ခြင်းသို့၊ အာပါဒ-ရောက်သော သဘောတရား၊ စိတ်တို စိတ်ဆိုးသော ဒေါသ စေတသိက် ရ၏၊ ထို ဒေါသကို စိတ်ရိုးစိတ်ကောင်း စိတ်ဖြောင့်မှ ဖေါက်လွှဲဖေါက်ပြန် သော စိတ်တို စိတ်ကောက် စိတ်ဆိုးခြင်း အားဖြင့် ဖြစ်တတ်သော ကြောင့် ဗျာပါဒဟု ခေါ်သည်။

၃။ သီလဗ္ဗတ။ ။သီလ-အလေ့အထ၊ ဝတ-အကျင့်၊ ပရာမာသ-သုံးသပ်ဆင်ခြင်မှု နွားလို ခွေးလို ကျင့်ကြံ ကျိုးကုတ် အားတုံ့မှ သံသရာ ဝဋ်မှ လွတ်လပ် စင်ကြယ် ထွက်မြောက်ဘွယ် ဖြစ်၏ဟု နှလုံးသွင်းဆင်ခြင် ကျင့်ကြံ အားထုတ်မှုမျိုးသည် သီလဗ္ဗတ ပရာမာသ မည်၏၊ ဒိဋ္ဌိစေတသိက် ရ၏

အလေ့ သီလ၊ ဝတ ကျင့်မှု၊ နွား ခွေးတူ၊ အယူ ဝဋ်သုဒ္ဓိ။

၄။ ဣဒံသစ္စာ ဘိနိဝေသ။ ။ဣဒံ-ဤ ငါ့အယူသာ၊ သစ္စံ-အမှန်ဆုံးဟု၊ အဘိနိဝေသ-နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်ယူဆခြင်း၊ ငါ့အယူသာ

အမှန်ဆုံး ကျန်တာ အားလုံးကား အသကားဘဲ ယူဆသော ဒိဋ္ဌိ စေတသိက် ရ၏၊ ဤနေရာ၌ အယူမှန် ယူထားသူများက မိစ္ဆာခြား အယူများမှာ (တကယ်မှားနေ၍) အမှားတွေဘဲ”ဟု ပြောဆိုကြရာ၌ ဇာနဇ္ဇသစ္စာဘိနိဝေသ ပရာမာသ မဖြစ်ပေ။ ဣဒံသစ္စာ ဘိနိဝေသကား သီလဗ္ဗတ ပရာမာသကဲ့သို့ပင် တင်းတင်းကြပ်ကြပ် ထပ်မံ၍ စွဲလန်းချက် ဖြစ်သည်။

လောဘ ဒေါသ ဒိဋ္ဌိ ရ၏၊ အာသဝေါ အရနှင့် သက်ပြီ။
ဤသာ မှန်လှ၊ ဤမှ တပါး၊ အကုန်မှား၊ စွဲခြား ဣဒံဘိ။

၁၊ ကာမုပါဒါန်, ၃။ သီလဗ္ဗတုပါဒါန်,
၂။ ဒိဋ္ဌုပါဒါန်, ၄၊ အတ္တဝါဒုပါဒါန်,

ဥပါဒါန် တရား ၄-ပါး

ပါးကို မြွေခဲ၊ အယူစွဲ၊ ခေါ်မြဲ ဥပါဒါန်။

မှတ်သားရန်။ ။ဥပ-ပြင်းပြင်း ထန်ထန် လွန်လွန် ကဲကဲ၊ အာဒါန-စွဲယူမှု၊ ဖားကို မြွေခဲ သကဲ့သို့အယူသီးမှု စွဲလန်းမှု ဒိဋ္ဌိ စေတသိက် ရ၏။

၁။ ကာမဂုဏ်၌ စွဲလန်းမှု လောဘ စေတသိက်၊
၂။ သီလဗ္ဗတ အတ္တဝါဒမှ ကျန် ဒိဋ္ဌိ ၆၂-ပါး၊
၃။ သီလဗ္ဗတ ပရာမာသနှင့် စပ်သော ဒိဋ္ဌိ၊
၄။ အတ္တဝါဒ ဒိဋ္ဌိ (သက္ကာယဒိဋ္ဌိ) ၂၀-ရ၏။

၁။ ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏ, ၄။ ဥဒ္ဓစ္စ-ကုက္ကုစ္စနီဝရဏ,
၂။ ဗျာပါဒ နီဝရဏ, ၅။ ဝိစိကိစ္ဆာ နီဝရဏ,
၃။ ထိန-မိဒ္ဓ နီဝရဏ, ၆။ အဝိဇ္ဇာ နီဝရဏ,

နီဝရဏ တရား ၆-ပါး

ကုသိုလ် မဂ်ချာန်၊ တားဆီးပြန်၊ ခေါ်ရန် နီဝရဏ။
ကိစ္စ ဟေတု၊ ဆန့်ကျင်ပု၊ ဥဒ်-ကု ထိ-မိဒ်တူ။

မှတ်သားရန်။ ။ကုသိုလ်တရား၊ ဈာန်တရား၊ မဂ်တရားတို့ကို တားဆီးပိတ်ပင်တတ်သောကြောင့် နီဝရဏ မည်၏၊ ဥဒ္ဓ နှင့် ကုက္ကုစ္စ ၂-ပါးကို ပူလောင်မှု ကိစ္စချင်း, ဉာတိဗျသန စသည်နှင့် တွေ့ကြုံမှု အကြောင်း ဟေတုချင်း, သမထ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ပဋိပက္ခချင်းတူသောကြောင့် နီဝရဏ တခုတည်း တမျိုးတည်း အားဖြင့် ဟော၍ ထားလေသည်။ ။ဥပမာ-အလုပ်သမား ခေါ်ရာ၌ ကုလားတရုတ် ဗမာအားဖြင့် လူမျိုး ကွဲပြားကြသော်လည်း အလုပ် ကိစ္စတူအားဖြင့် အလုပ်သမား အဖြစ်ဖြင့် တမျိုးတစားတည်း ဖြစ်ကြသကဲ့သို့ ကိစ္စချင်း တူပုံကို မှတ်လေ၊ ထိန နှင့် မိဒ္ဓ ၂-ပါးကို တွန့်တိုမှု ကိစ္စချင်း, ပျင်းရိခြင်း ဟူသော အကြောင်းဟေတုချင်း, ဝီရိယ၏ ဆန့်ကျင့်ဘက် ဟူသော ပဋိပက္ခချင်း တူကြ၍ နီဝရဏ တပါးတည်း အဖြစ်ဖြင့် ဟောထားသည်။

၁။ ကာမရာဂါနုသယ,
၂။ ဘဝရာဂါနုသယ,
၃။ ပဋိဃာနုသယ,
၄။ မာနာနုသယ,
၅။ ဒိဋ္ဌာနုသယ,
၆။ ဝိစိကိစ္ဆာနုသယ,
၇။ အဝိဇ္ဇာနုသယ,

အနုသယ ၇-ပါး

အစဉ် စွဲကပ်၊ ငုပ်ကိန်းဝပ်၊ မျိုးဓာတ် နုသယ။

မှတ်သားရန်။ ။အနု-အဖန်ဖန် (အစဉ် တစိုက်)၊ သယ-ကိန်းနေသော ဓာတ်နမျိုးစေ့ တမျိုး၊ ဥပါဒ် ဌီဘင် အခိုက်အတန့်သို့ ဝါ-ဖြစ်ပေါ်မှု ခဏာဒ္ဒယသို့မပေါ်ပေါက်မရောက်ရှိသေးဘဲသတ္တဝါတို့ ခန္ဓာ အစဉ်မှာ ကိန်းအောင်းနေသော ဓာတ်နု ဓာတ်ငွေ့ မျိုးစေ့ ဓာတ်တမျိုးကို အနုသယ ခေါ်သည်။

ဥပမာ။ ။မီး အဖြစ်သို့ မရောက်သေးသော မီးချစ် ယမ်း၏ အတွင်း၌ အစဉ် ကိန်းဝပ်နေသော အပူ တေဇောဓာတ် တမျိုး ကဲ့သို့ရင်း မျိုးစေ့ဗီဇဓာတ် တမျိုးကဲ့သို့ရင်း မှတ်လေ၊

အမှန်အားဖြင့်အားအင် ဗလရှိလှသော မဂ်ဖြင့် မပယ်ရသေးသည့် အနာဂတ် ကိလေသာ တမျိုးသာ မုချ အနုသယ မည်၏၊ အတီတ် ပစ္စုပ္ပန် အနုသယများကား အနုသယ သဘော ရှိသောကြောင့် အနာဂတ် ကိလေသာနှင့် တူစွာ သဒိသူပစာအားဖြင့် အနုသယ မည်ကြလေသည်၊စင်စစ်အားဖြင့် ဧကာန္တယ မရှိ၍ ကာလထူး မရ။

မည်သည့်ကာလ၌ တည်ရှိသော အနုသယကိုမဂ်ဖြင့် ပယ်သနည်း

အသီး မရှိသော သရက်ပင်ကို ခုတ်လှဲရာ၌ မည်သည့် အသီးကို ဖျက်ဆီးရာ ကျသနည်း ဟု မေးခဲ့သော် အတိတ်က အသီးမှာ မရှိ တော့၍၎င်း၊ ပစ္စုပ္ပန်လက်ရှိအနေအားဖြင့်လည်းအသီ းမရှိသေး၍၎င်း အတိတ်အသီးနှင့် ပစ္စုပ္ပန်အသီးတို့ကို မဖျက်ဆီးနိုင်၊နောင်အနာဂါတ် သီးမည့် အသီးကိုသာ ဖျက်ဆီးရာရောက်သကဲ့သို့ အတိတ် ပစ္စုပ္ပန် အနုသယများမှာ ထင်ရှားမရှိ၍ မဂ်ဖြင့် မပယ်နိုင်၊ ပေါက်ပွားစေ လတံ့သောအနာဂါတ်အနုသယ ကိလေသာကိုမဂ်ဖြင့်ပယ်နိုင်ပါသည်၊

အမှန်အားဖြင့် အနုသယ ဓာတ်မှာ ကာလ ၃–ပါး၌ မရှိုင်ပေ။ ကာလဝိမုတ် ဖြစ်၏၊ သို့ရာတွင် အတိတ်၌ ဖြစ်ဘူးပြီးသော ခဏတ္တယ ရောက်ပြီးသော ပရိယုဋ္ဌာန ကိလေသာ၏ မျိုးစေ့ ဗီဇဓာတ်နှုကို အတိတ်အနုသယဟူ၍၎င်း၊ပစ္စုပ္ပန် ခဏတ္တယရောက်ဆဲ ကိလေသာ၏ ဓာတ်နှု ဗီဇဓာတ်ကို ပစ္စုပ္ပန် အနုသယယူ၍၎င်း, နောင် အနာဂါတ် ခဏတ္တယရောက်လတံ့သော ကိလေသာ၏ ဓာတ်ငွေ့ဗီဇကို အနာဂတ် အနုသယ ဟူ၍၎င်း ထောက်ဆ တင်စား၍ ခေါ်ရသည်။

အထူးမှတ်စရာတရပ်မှာ''ကုသိုလ်ရသည်, အကုသိုလ်ဖြစ်သည်' ဆိုသော စကား၌ ပစ္စုပ္ပန် စေတနာ ဖြစ်–ချုပ်ပြီးနောက်, နာနာ– အထူးထူး အသီးသီးသော၊ခဏ–ရုပ်ခဏ နာမ်ခဏ အခိုက်အတန့်၌၊ ဇုက–ယှဉ်တတ် ကိန်းဝပ်လိုက်ပါတတ်သော သဘော၊သတ္တဝါတို့၏ ရုပ်နာမ် ခန္ဓာစဉ်ကြီး တလျှောက်လုံး အနုသယ ဓာတ်ကဲ့သို့ ငုံ၍ ကိန်း၍ ငုပ်၍ လိုက်ပါသွားသော နာနာက္ခဏိက ကမ္မသတ္တိရရှိသွား သည်ကိုပင် ''ကုသိုလ်ရသည်, အကုသိုလ်ဖြစ်သည်''ဟု ခေါ်ရသည်။

တဏှာအမြစ်က ဆက်သွယ်ဆက်သွယ်၍ ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ သယ်ပိုးသွားသည်၊ ထို့ကြောင့် အကြင်အခါ အကြင်ဘဝမှာ တဏှာပြတ်လျှင် ''ကုသလံ ကုသလံဇဟံ''ဖြစ်လေတော့၏၊ နက်နဲသိမ်မွေ့သော အရာဌာနဖြစ်၍ အထူးလေ့လာကြံဆ မှတ်သားကြလေ။

၁။ ကာမရာဂ သံယောဇဉ် ၆။ ဒိဋ္ဌိ
၂၊ ရူပရာဂ ။ ၇။ သီလဗ္ဗတ ပရာမာသ
၃။ အရူပရာဂ ။ ၈။ ဝိစိကိစ္ဆာ
၄။ ပဋိဃ ။ ၉။ ဥဒ္ဓစ္စ
၅။ မာန ။ ၁၀။ အဝိဇ္ဇာ

သုတ္တန်နည်း သံယောဇဉ် ၁၀-ပါး

ထိပ် ထောင်ချ နှောင်ကြိုး၊ အပွဲမျိုး၊ ဘွင့်ရိုးသံယောဇဉ်၊
ကာမ ပဋိ၊ ဒိဋ္ဌိ သီ ဝိ၊ ခေါ်ဘိ ဩရမ္ဘာ၊
ရူ အရူ မာန်၊ ဥဒ် ဝိဇ္ဇာ၊ ဥဒ္ဒံဘာဂိယာ။

မှတ်သားရန်၊ ။သတ္တဝါတို့ကို ထိုထို သံသရာ ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ ယှဉ်စပ်ပေးတတ်သောကြောင့် သံယောဇဉ်မည်၏။

သားသမီး သံယောဇဉ် စသဖြင့် သုံးစွဲနေကြရာ၌ သားသမီးကို အစွဲပြု၍ ဖြစ်သော ချစ်ခင်မှုတဏှာ လောဘစသော အာရုံမွှေကိုက သံယောဇဉ်၏ အမည်ကို သားသမီးစသော အာရုံတရားပေါ်တင်စား ခေါ်ထားသော(ဥပစာ စကားမျိုး)ဖြစ်သည်၊အမှန်မှာ သားသမီး စသည်ရှိစေကာမူ ၎င်းတို့အပေါ်မှာ တာတွယ်မှု တဏှာကင်းလျှင် သံယောဇဉ်၏အကြောင်း ဖြစ်သော ထိုသားသမီးစသော အာရုံတရားများသည် သံယောဇဉ်မမည်နိုင်၊ မောင်မဂ္ဂကခေါ် သောရေယျ ရဟန်းကြီးဝတ္ထုစသည်ကို ထောက်ကြည့်လေ၊ ''သင်္ကေတ ဝစနံ သစ္စံ၊ လောကသမုတိ ကာရဏံ''ဟူသည်နှင့်အညီ သုတ္တန်ဒေသနာ နည်းအရ တင်စားထား၍ လောကသုံးအားဖြင့် သားသမီးသံယောဇဉ် ဆိုသော အခေါ်အသုံးသည်လည်း အမှန်ပင်ဖြစ်၏။

တရားကိုယ်မှာ-- အစ ၃-ပါး အရ လောဘစေတသိက် ရ၏၊ ဒိဋ္ဌိသံယောဇဥ်နှင့် သီလဗ္ဗတ ၂-ပါးအရ ဒိဋ္ဌိစေတသိက် ရ၏၊ ကျန်၅-ပါးမှာ သူ့အမည်အတိုင်း စေတသိက် ၅-လုံးအသီးသီး ရ၍ ဤသုတ္တန်နည်း၌ သံယောဇဥ်တရားကိုယ် ၇-ပါးသာ ရ၏။

ဩရ--အောက်တန်းစား၊ ဘာဂ-အဘို့ ဖြစ်သော ကာမဘုံ၌ ဇုယ-ဖြစ်တတ်၊ အောက်တန်းစား အဘို့၌ဖြစ်သော ကာမဘုံမှာ ဖြစ်တတ် ကျင်လည်တတ် ကျက်စားတတ်သော သံယောဇဥ်ငါးမျိုးကို ဩရမ္ဘာဂိယ ခေါ်လေသည်။ ဥဒ္ဓံ-အထက်တန်းစား၊ ဘာဂ အဘို့ ဖြစ်သော ရူပ အရူပ ဘုံဘို့၌၊ ဇုယ-ဖြစ်တတ်သော သံယောဇဥ် ငါးမျိုးကို ဥဒ္ဓံဘာဂိယ သံယောဇဥ်ခေါ်သည်၊

၁။ ကာမရာဂ, ၆။ သီလဗ္ဗတပရာမာသ,
၂။ ဘဝရာဂ, ၇။ ဝိစိကိစ္ဆာ,
၃၊ ပဋိဃ, ၈။ ဣဿာ,
၄။ မာန, ၉။ မစ္ဆရိယ,
၅။ ဒိဋ္ဌိ, ၁၀။ အဝိဇ္ဇာ,

အဘိဓမ္မာနည်း သံယောဇဥ် ၁၀-ပါး။

မှတ်သားရန်။ ။တရားကိုယ် အရမှာ-ကာမရာဂနှင့် ဘဝရာဂ ၂ ပါးအရ လောဘ စေတသိက် ရ၏၊ ဒိဋ္ဌိ နှင့် သီလဗ္ဗတ ၂ ပါးမှာ ဒိဋ္ဌိစေတသိက် ရ၏၊ကျန် ၆- ပါးမှာ သူ့အမည် အတိုင်းစေတသိက် အသီး အသီး ရ၏၊ အဘိဓမ္မာ နည်း၌ စုစုပေါင်း တရားကိုယ် ၈-ပါးရ၏၊ နည်း ၂--မျိုးလုံး၌ တရားကိုယ်မှာ ၉--ပါး ရ၏။ ဥဒ္ဓစ္စသည် သုတ္တန်နည်း၌ သာလျှင် ပါ၍ အဘိဓမ္မာ နည်း၌ မပါ၊ ဣဿာ နှင့် မစ္ဆေရ ၂-ပါး သည် အဘိဓမ္မာ နည်း၌သာ ပါ၍ သုတ္တန်နည်း၌ မပါ၊လောဘ ဒေါသ မာန ဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိစ္ဆာ မောဟ ဤ ၆-ပါးသည် နည်း ၂--ပါးလုံး၌ ပါဝင်လေသည်။

၁။ လောဘ, ၆။ ဝိစိကိစ္ဆာ,
၂။ ဒေါသ, ၇။ ထိန,

၃။ မောဟ,	၈။ ဥဒ္ဓစ္စ,
၄။ မာန	၉။ အဟိရိက,
၅။ ဒိဋ္ဌိ,	၁၀။ အနောတ္တပ္ပ,

ကိလေသာ ၁၀--ပါး

ပူပန် ညစ်ကျု၊ နှိပ်စက်မှု၊ ဆယ်ခု ကိလေသာ။
နာမ် တေပညာ၊ နိပ္ဖန္နာ၊ တည်ပါ လက္ခဏာ။
သန္တာန် နှစ်ဖြာ၊ မြောက်ပွါးကာ၊ တရာငါးဆယ်ရ။
ယင်းကို တခါ၊ ကိလေသာ၊ ဆယ်ဖြာမြောက်ပြန်ချ။
တထောင့်ငါးရာ၊ ကိလေသာ၊ ထိုခါဖြစ်သည်ပ။

နာမ် တေပညာသ ၅၃
နိပ္ဖန္နရုပ် အဋ္ဌာရသ ၁၈
လက္ခဏာ ရုပ် ၄
ပေါင်း ၇၅--ပါးကိုတည်၊
အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန် ၂--ပါးနှင့် မြောက်
ရင်းကို ကိလေသာ ၁၀--ပါး နှင့် မြောက်
ထိုအခါ ၁၅၀၀--ကိလေသာ ဖြစ်၏။

တဏှာသုံးတန်၊ တည်ထားခံ၊ အာ,ကာ,သန်နှင့် မြောက်၊
တဏှာ အစစ်၊ တရာ့ရှစ်၊ ဖြစ်၏ လူမှာရောက်။

တဏှာ သုံးတန်--ကာမ တဏှာ ဘဝ တဏှာ ဝိဘဝ တဏှာ ပေါင်းတဏှာ ၃-ပါး စ၍တည်၊
အာ--ရူပါရုံ စသော အာရုံ ၆-ပါး၊
ကာ--အတိတ် စသော ကာလ ၃--ပါး၊
သန်--အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန် ၂-ပါးနှင့် မြောက်၊

၃×၆=၁၈×၃=၅၄×၂=၁၀၈ ဖြစ်၏။

အာသဝ ဩဃ ယောဂ ဂန္ထ တရားကိုယ် ၃ ပါး—စီ
ဥပါဒါန်၏ တရားကိုယ်မှာ ၂—ပါး ရ၏။
နီဝရဏ၏ တရားကိုယ်မှာ ၈—ပါး ရ၏။
အနုသယ၏ တရားကိုယ်မှာ ၆—ပါး ရ၏။
သံယောဇဉ်၏ တရားကိုယ်မှာ ၉—ပါး ရ၏။
ကိလေသာ၏ တရားကိုယ်မှာ ၁၀—ပါး ရ၏။
ဤသို့ အကုသလ သင်္ဂဟကို ၉-မျိုး ရေတွက်ရ၏။

အာ ဩ ယော ဂန်၊ ဥ နီမှန်၊ နု သံ ကိ ကိုးပါး။
လောဘ နဝ၊ ဒိဋ္ဌိ အဋ္ဌ၊ သတ္တ အဝိဇ္ဇာ၊
ဒေါမှာ ပဉ္စ၊ ဝိကိစ္ဆာ၊ ဖြစ်ကြ စတုဓာ၊
မာနုဒ္ဓစ္စ၊ သုံးဌာန၊ ထိန နှစ်ဌာနာ၊
ကုက် မိဒ် ဟိ နော ဣဿာ ရော၊ ဧကော တစ်ဌာနာ။
(ကုက္ကုစ္စ၊ မိဒ္ဓ၊ အဟိရိက၊ အနောတ္တပ္ပ၊ ဣဿာ)

လော ကိုးမည်ရှိ၊ ဒိဋ္ဌိ ရှစ်မည်၊ ခုနစ်မည် မောဟ၊ ငါးဝ ဒေါသာ၊ ကင်္ခါ လေးထုတ်၊ မာနုဒ္ဓစ္စ၊ သုံးမည် ရ၏၊ ထိန နှစ်မည်၊ ကြွင်းသည် ခြောက်ဝ၊ တမည်ရ၊ ပေါင်းက စုဒ္ဒသ

၁-အကုသလ သင်္ဂဟပြီး၏

လေ့ကျင့်ခန်း

အဘယ်ကြောင့် သမုစ္စယ သင်္ဂဟ ခေါ်သနည်း?
ဒွါသတ္တတိ အရကို ကောက်ပြခဲ့ပါ။
စိတ် ၈၉-ပါးကို အဘယ်ကြောင့် တခုတည်း ယူရသနည်း?
အနိပ္ဖန္နရုပ် ၁၀-ပါးကို အဘယ်ကြောင့် ချန်ထားသနည်း?
သင်္ဂဟ ၄-ပါး၏ အမည်နှင့် အဓိပ္ပါယ် အကျဉ်းကို ရေးပါ။
အဘယ်ကြောင့် အာသဝေါ ခေါ်သနည်း?
ကာမာသဝ နှင့် ဘဝါသဝ တို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရေးပါ။
အာသဝေါ ၄-ပါး၏ တရားကိုယ် အသီးသီးကိုပြပါ။
ဩဃ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရေးပါ။
ဩဃ ၄-ပါး၏ အရကောက်ကို ရေးပါ။
ယောဂ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရေးပါ။
ယောဂ ၄ ပါး၏ တရားကိုယ်ကို ကောက်ပြပါ။
ဂန္ထ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရေးပါ။
နောက်ဂန္ထ ၂-ပါး၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရေးပါ။
အယူမှန်သူက အယူမှားသူများကို ဒင်းတို့ဟာတွေ အမှားတွေ ဟု ပြောရာ ဣဒံသစ္စာ ဘိနိဝေသ ဖြစ်သလော?
ဂန္ထလေးပါး၏ တရားကိုယ်ကို အရကောက်ပြပါ၊
ဥပါဒါန် ၄-ပါး၏ တရားကိုယ်ကို အရကောက်ပြပါ။
နီဝရဏ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရေးပါ။
ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စ ၂-ပါးကို အဘယ်ကြောင့် ပေါင်းဟောသလဲ?
နီဝရဏ၏ တရားကိုယ်ကို အရကောက်ပြပါ။
အနုသယ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရေးပါ။
မဂ်သည် ဘယ် (ကာလ၌ရှိသော) အနုသယကို ပယ်သနည်း?
အနုသယ၌ ကာလ ၃-ပါး ရနိုင် မရနိုင်ပြပါ။
ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကံများလိုက်လာပုံကို ရေးပါ။
ရှင်းကံ ၂-ပါးကို မည်သူက ယူဆောင်လာသနည်း?
သံယောဇဉ်၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရေးပါ။

သံယောဇဉ်၏ အရကောက်တရားကိုယ်ကို ရေးပါ။
ဩရမ္ဘာဂိယ ဥဒ္ဓံဘာဂိယ ၂-မျိုးကို ခွဲပြပါ။
ဤ ၂-မျိုးတွင် မပါဝင်သော သံယောဇဉ်ကိုပြပါ။
သားသမီးသံယောဇဉ်ဆိုတာ မှုချလား? ဥပစာလား?
သုတ္တန်၊ အဘိဓမ္မာတို့၏ တရားကိုယ်ကို ခွဲကောက်ပါ။
၂-နည်းလုံး၌ပါသော အမည်၊ မပါသော အမည်ကို ခွဲပြပါ။
ကိလေသာ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရေးပါ။
၁၅၀၀ ကိလေသာကို ရေတွက်ပြပါ။
တဏှာအစစ် ၁၀၈-ကို ရေတွက်ပြပါ။
လောဘ ဒိဋ္ဌိတို့၏ ဖြစ်ရာဌာန အသီးသီး ကို ပြပါ။
အဝိဇ္ဇာဒေါသတို့၏ ဖြစ်ရာဌာန အသီးသီး ကိုပြပါ။

မှာထား ချက်။ ။ဤလေ့ကျင့်ခန်းပုဒ်တို့ကို အချုပ်းချုပ်း [illegible] ပေး ဆရာကဖြင့်စေ ထုတ်နုတ်၍ လေ့ကျင့်ကြပါစေကုန်၊ အကျယ်[illegible] မရေးသော သော်၍ အမြွက်မျှ နည်းပြပြ ထိုက်သည်။

၂—မိဿက သင်္ဂဟ

၁။ လောဘ, ၄။ အလောဘ,
၂။ ဒေါသ, ၅။ အဒေါသ,
၃။ မောဟ, ၆။ အမောဟ,

ဟိတ်တရား ၆-ပါး

မှတ်သားရန်။ ။ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတတရားများကို ဆိုင်ရာ ရောနှော၍ ရေတွက် ပြခြင်းကို မိဿက သင်္ဂဟ ခေါ်သည်၊ ထိုကြောင့် ရှေ့ဟိတ် ၃-ပါးသည် အကုသိုလ် စိတ်နှင့် ယှဉ်၍ အကုသိုလ် ဟိတ်မည်၏၊ နောက် ဟိတ် ၃-ပါးသည် ကုသိုလ်စိတ်နှင့် ယှဉ်ခိုက် ကုသိုလ် ဟိတ် မည်၏၊ ဝိပါက် ကြိယာ တို့နှင့် ယှဉ်ခိုက် အဗျာကတ ဟိတ် မည်၏။

၁။ ဝိတက်, ၅။ သောမနဿ,
၂။ ဝိစာရ, ၆။ ဒေါမနဿ,
၃။ ပီတိ, ၇။ ဥပေက္ခာ,
၄။ ဧကဂ္ဂတာ,

ဈာနင် တရား ၇-ပါး

မှတ်သားရန်။ ။အကုသိုလ် အတွက် အာရုံကို ကပ်၍ ရှုတတ် သောကြောင့် ဈာန်မည်၏။

ကာမကုသိုလ် အတွက် ဆန့်ကျင်ဘက် အကုသိုလ် တရားတို့ကို လောင်မြှိက်စေတတ်၍ ဈာန်မည်၏။

မဟဂ္ဂုတ် အတွက် ကသိဏ်းစသည်ကို ရှုတတ်သောကြောင့်ရင်း ဆန့်ကျင်ဘက် နီဝရဏ တရားကို လောင်မြှိက်တတ်သောကြောင့်ငင်း ဈာန် မည်၏။

လောကုတ္တရာ အတွက် ကိလေသာတို့ကို လောင်မြှိက်တတ်သော ကြောင့် ဈာန်မည်၏၊ **အထူးအားဖြင့်** အကုသိုလ်ကို ဈာန် ခေါ်ရာ၌ လောဘ ဝိတက္ကပ္ပါဒ်တို့သည် သက်ဆိုင်ရာ အာရုံကို စေ့စေ့ ရှုပုံကို

အစွဲပြုကာ ဈာန် ဟု အမည်ရကြ၏၊ မြင့်မြတ်လှ၍ အထက်တန်း ကျ၍ ခေါ်ထားသော အမည်မျိုး မဟုတ်ပေ၊ ဒေါသ ထွက်၍ စေ့စေ့ကြီး ကြည့်ပုံကို သတိမူလေ၊ ဈာန် ဟူသော အမည်၏၊ မူရင်း အနယ်ကျ သဘာဝ အမည်ရင်းမှာ ဧကဂ္ဂတာ၏ သာလျှင်အမည်ဖြစ်၏၊ သို့ရာတွင် သက်ဆိုင် နိုင်သရွေ့ ဖြစ်သင့်သရွေ့ ရောပြွမ်း သိမ်းကျုံးလျက် ဈာန်ဟု ခေါ်နိုင်သော တရားမှာ ၇-ပါးရှိ၏-ဟု ပြထားသည်။

အရကောက်မှာ--

သဝိတက္ကစိတ်	၅၅-ပါး၌	ရှိသော	ဝိတက်,
သဝိစာရစိတ်	၆၆-ပါး၌	။	ဝိစာရ,
ပီတိ သဟဂုတ်စိတ်	၅၁-ပါး၌	။	ပီတိ,
ဒွိပဥ္စဝိညာဏ်မှကြွင်း	၇၈-ပါး၌	။	ဧကဂ္ဂတာ,
သောမနဿသဟဂုတ်	၆၂-ပါး၌	။	သောမနဿ ဝေဒနာ,
ဒေါသမူ	၂-ပါး၌	။	ဒေါမနဿ ဝေဒနာ,

စက္ခု သောတ ဃာန ဇိဝှါ ၎င်း ဥပေက္ခာ စတုဝိညာဏ်မှ ကြွင်းသော ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ၄၇-ပါး၌ ရှိသော ဥပေက္ခာဝေဒနာ ၄၇-ပါး လုံးသည် ဥပေက္ခာ ဈာနင် မည်၏။

ပဥ္စဝိညာဏ် ၁၀-ပါး၌ ရှိသော သုခ ဒုက္ခ ဥပေက္ခာ ဝေဒနာ များသည် ဥပနိဇ္ဈာနကိစ္စ မရှိ၍ ဈာနင် မမည်ပေ။

ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ ဧကဂ္ဂတာ၊ ဝေဒနာ ရှ၏၊

၁။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ,	၇။ သမ္မာသတိ,
၂။ သမ္မာသင်္ကပ္ပ,	၈။ သမ္မာသမာဓိ,
၃။ သမ္မာဝါစာ,	၉။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ,
၄။ သမ္မာကမ္မန္တ,	၁၁။ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ,
၅။ သမ္မာအာဇီဝ,	၁၁။ မိစ္ဆာဝါယာမ,
၆။ သမ္မာဝါယာမ,	၁၂။ မိစ္ဆာသမာဓိ,

မဂ္ဂင် တရား ၁၂-ပါး

မှတ်သားရန်။ ။သုဂတိ ဘဝသို့ရှင်း နိဗ္ဗာန်သို့ရှင်း ဒုဂ္ဂတိဘဝသို့ရှင်း သွားရောက်ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် မဂ္ဂ မည်၏၊ ထိုမဂ်၏ အစိတ်အပိုင်း ၁၂-ပါးကို မဂ္ဂင် ခေါ်သည်၊ မဂ္ဂင် အစိတ်အပိုင်းတို့၏ အစုအပေါင်းသည် မဂ္ဂ မည်၏၊ အစိတ် နှင့် အပေါင်း မျှသာ ထူး၍ သဘော အရမှာ အတူတူပင်။

ဈာန ဈာနင်္ဂ နှင့် ဗောဇ္ဈ ဗောဇ္ဈင်္ဂ တရားများကဲ့သို့တည်း၊

သမ္မာ သင်္ကပ္ပ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ အရ ဝိတက် ယူ၊
သမ္မာ ဝါယာမ မိစ္ဆာဝါယာမ အရ ဝီရိယ ယူ၊
သမ္မာ သမာဓိ မိစ္ဆာသမာဓိ အရ ဧကဂ္ဂတာ ယူ၊
ကျန် ၆-ပါးကို သူ့အတိုင်း အသီးသီး ယူလေ၊
ထို့ကြောင့် အရ တရားကိုယ်မှာ ၉-ပါး ရ၏။

၁။ စက္ခုန္ဒြေ
၂။ သောတိန္ဒြေ
၃။ ဃာနိန္ဒြေ
၄။ ဇိဝှိန္ဒြေ
၅။ ကာယိန္ဒြေ
၆။ ဣတ္ထိန္ဒြေ
၇။ ပုရိသိန္ဒြေ
၈။ ဇီဝိတိန္ဒြေ
၉။ မနိန္ဒြေ
၁၀။ သုခိန္ဒြေ
၁၁။ ဒုက္ခိန္ဒြေ
၁၂။ သောမနဿိန္ဒြေ
၁၃။ ဒေါမနဿိန္ဒြေ
၁၄။ ဥပေက္ခိန္ဒြေ
၁၅။ သဒ္ဓိန္ဒြေ
၁၆။ ဝီရိယိန္ဒြေ
၁၇။ သတိန္ဒြေ
၁၈။ သမာဓိန္ဒြေ
၁၉။ ပညိန္ဒြေ
၂၀။ အနညာတညဿာမီတိန္ဒြေ
၂၁။ အညိန္ဒြေ
၂၂။ အညာတာဝိန္ဒြေ

ဣန္ဒြေ ၂၂-ပါး

မှတ်သားရန်။ ။အုပ်စိုးခြင်း, လွှမ်းမိုးခြင်းကို ပြတတ်သော သဘောတရားသည် ဣန္ဒြေ မည်၏။

စက္ခုန္ဒြေ အစ ပုရိသိန္ဒြေ အဆုံးရှိသော ဣန္ဒြေ ၇-ပါးသည် ရုပ်ကို ကောက်ရ၍ ရုပ် ဣန္ဒြေများ မည်၏။

ရုပ် ဇီဝိတနှင့် ဇီဝိတိန္ဒြေ စေတသိက်အားဖြင့် ရုပ်-နာမ် ၂-ပါးသည် ဇီဝိတိန္ဒြေ မည်၏။

မနိန္ဒြေ စသော ကျန် ဣန္ဒြေ ၁၄-ပါးသည် နာမ်ကို အရကောက်ရ၍ နာမ် ဣန္ဒြေများ မည်ကြ၏။

ထိုနာမ် ဣန္ဒြေ ၁၄-ပါးတို့တွင် ဝေဒနိန္ဒြေ ငါးပါး အရ ဝေဒနာ စေတသိက် တခုသာ ရ၏၊ ပညိန္ဒြေ စသော ၄-ပါးမှာ ကိစ္စအားဖြင့် ခွဲထားသော်လည်း အမောဟ တခုကိုသာ ကောက်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် ဤနာမ် ဣန္ဒြေ ၁၄-ပါး၏ တရားကိုယ် အရမှာ စိတ်, ဝေဒနာ, သဒ္ဓါ, ဝီရိယ, သတိ, သမာဓိ, ပညာ အားဖြင့် ၇-ပါးကိုသာ ကောက်ရ၏၊ ရုပ် သက်သက် အရ ၇-ပါးနှင့် နာမ် သက်သက် တရားကိုယ် အရ ၇-ပါး, ဇီဝိတိန္ဒြေ အရ ၂-မျိုးအားဖြင့် ဣန္ဒြေ တရားကိုယ်မှာ ၁၆-ပါး ရ၏။

ဝေဒနာ ငါးဌာန, ပညာ လေးဌာန ပါသောကြောင့်၎င်း ဇီဝိတိန္ဒြေက ရုပ် နှင့် နာမ် ၂-မျိုး ကွဲသောကြောင့်၎င်း ဣန္ဒြေ ၂၂-ပါး တရားကိုယ်မှာ ၁၆-ပါး ရ၏ ဟူလို။

မနိန္ဒြေ-စိတ် ၈၉-ပါး ကောက်ရ၏။

သုခိန္ဒြေ-သုခ သဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်၌ ဝေဒနာ၊

ဒုက္ခိန္ဒြေ-ဒုက္ခ သဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်၌ ဝေဒနာ၊

သောမနဿိန္ဒြေ-သောမနဿ သဟဂုတ် ၆၂-ပါး၌ ဝေဒနာ၊

ဒေါမနဿိန္ဒြေ-ဒေါသမူ ၂၌ ဝေဒနာ၊

ဥပေက္ခိန္ဒြေ-ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ၅၅-၌ ဝေဒနာ၊

သဒ္ဓိန္ဒြေ-သောဘဏစိတ် ၅၉-၌ သဒ္ဓါ၊

ဝီရိယိန္ဒြေ-ဝီရိယ ယှဉ်သောစိတ် ၇၃-၌ ဝီရိယ၊

သတိန္ဒြေ-သောဘဏစိတ် ၅၉-၌ သတိ၊

သမာဓိန္ဒြေ-ဝိရိယနှင့် မယှဉ်သော စိတ် ၁၆-ပါးနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာ သဟဂုတ်စိတ်၌ ၁၇-ပါးမှ ကျန် ၇၂-ပါး၌ စေတသိက၊
ပညိန္ဒြေ-လောကီတိဟိတ် ၃၉-၌ရှိသော အမောဟ (တနည်း) တိဟိတ်စိတ် ၄၇-ပါး၌ အမောဟ။

အနညာတညဿာမိတိန္ဒြေ-သောတာပတ္တိ မဂ်စိတ်၌ ပညာ၊
အညိန္ဒြေ-အထက်မဂ် ၃၊ အောက်ဖိုလ် ၃-၌ ပညာ၊
အညာတာဝိန္ဒြေ-အရဟတ္တ ဖိုလ်စိတ်၌ ပညာ ရ၏၊

၁။ သဒ္ဓါဗိုလ် ၆။ ဟိရီဗိုလ်
၂။ ဝီရိယဗိုလ် ၇။ ဩတ္တပ္ပဗိုလ်
၃။ သတိဗိုလ် ၈။ အဟိရိကဗိုလ်
၄။ သမာဓိဗိုလ် ၉။ အနောတ္တပ္ပဗိုလ်
၅။ ပညာဗိုလ်

ဗိုလ် ၉-ပါး

မှတ်သားရန်။ ။ဆန့်ကျင်ဘက်ကြောင့်မတုန်လှုပ်တတ်၍ ဗိုလ်မည်၏၊ တနည်း-သမ္ပယုတ် တရားများ၌ အခိုင်ခံ့ဆုံး ဖြစ်၍ ဗိုလ်မည်၏၊ ထို ၂-နည်းတွင် ရှေ့နည်း အရ ရှေ့ဗိုလ် ၇-ပါး ရ၏၊ နောက်နည်း အရ နောက်ဆုံး ဗိုလ် ၂-ပါး ရ၏။

သဒ္ဓါဗိုလ်သည် မသဒ္ဓါမှု အသဒ္ဓိယကြောင့် မတုန်လှုပ်၊
ဝီရိယဗိုလ်သည် ပျင်းရိခြင်း ကောသဇ္ဇကြောင့်၊
သတိဗိုလ်သည် မေ့လျော့မှု ပမာဒကြောင့်၊
သမာဓိဗိုလ်သည် ပျံ့လွင့်မှု ဥဒ္ဓစ္စကြောင့်၊
ပညာဗိုလ်သည် မသိခြင်း အဝိဇ္ဇာကြောင့်၊
ဟိရီဗိုလ်သည် မရှက်ခြင်း အဟိရိကကြောင့်၊
ဩတ္တပ္ပဗိုလ်သည် မလန့်ခြင်း အနောတ္တပ္ပကြောင့် မတုန်လှုပ်၊

အဟိရိကနှင့် အနောတ္တပ္ပ အကုသိုလ်ဗိုလ် ၂-ပါးသည် ယှဉ်ဘက် တရား အပေါင်းတို့တွင် အခိုင်ခံ့ဆုံး ဖြစ်သောကြောင့် ဗိုလ်မည်၏၊

ဤမိုလ် ၂-ပါးသည် ဆန့်ကျင်ဘက်ကြောင့် မတုန်လှုပ်တတ်၍ မိုလ် မည်၏ ဟူသော ရှေးမိုလ်များ၏ သတ္တိနှင့် မတူချေ။

၁။ ဆန္ဒာဓိပတိ ၃။ စိတ္တာဓိပတိ
၂။ ဝီရိယာဓိပတိ ၄။ ဝီမံသာဓိပတိ

အဓိပတိ တရား ၄-ပါး

မှတ်သားရန်။ ။မိမိနှင့် စပ်ဋ္ဌဖြစ်ကုန်သော တရားတို့၏ အရှင် သခင် အကြီးအမှူးသည် အဓိပတိ မည်၏။

စိတ္တာဓိပတိမှာ ဒွိဟိတ်ဇော ၁၈, တိဟိတ်ဇော ၃၄-ပါး ရ၏။
ဆန္ဒာဓိပတိမှာ ဒွိဟိတ် တိဟိတ်ဇော ၅၂· ပါး၌ ဆန္ဒ၊
ဝီရိယာဓိပတိမှာ ၎င်းဇော ၅၂-ပါး၌ ဝီရိယ၊
ဝီမံသာဓိပတိမှာ တိဟိတ်ဇော ၃၄-ပါး၌ အမောဟ ရ၏။

ဒွိဟေတုက တိဟေတုက ဇဝနေသွံ
အဓိပတိ ကောဝလဗ္ဘတိ။
ဒွိဟေ တိဟေ၊ ဇော နှစ်ထွေ၊ ရလေ ဓိပတိ။

ဣန္ဒြိယ နှင့် အဓိပတိ အုပ်စိုးပုံ အထူးမှာ၊

သူတပါး အလိုနှင့် လိုက်လျော ညီညွတ်စွာ (မိမိ ကိစ္စ သတ္တိ အလျောက်) အသီးသီး စင်ပြိုင် ပဒေသရာဇာကဲ့သို့ အုပ်စိုးခြင်းသည် ဣန္ဒြေ မည်၏၊ ဝီရိယ အုပ်စိုးခိုက် တပါးသော ဝီမံသာ, မန စသည် တို့သည် ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ ကိစ္စအားဖြင့် မိမိဘာသာ အလျောက် အင်အား ရှိသ ရွေ့ အသီးသီး စင်ပြိုင် အုပ်စိုးခွင့် ရကြသည်၊ အဓိပတိ သဘောမှာ စကြဝတေးမင်းကဲ့သို့ စင်ပြိုင် မရှိ,တဦးတည်းစိုးအုပ်ခြင်း သဘော အားဖြင့် ဣန္ဒြေ ကိစ္စနှင့် အဓိပတိ ကိစ္စ ထူးကြ၏။

ဆိုင်ရာဌာန၊ ဣန္ဒြိယ၊ စိုးကြအပြိုင်ပြိုင်၊
ဆန် ဝီ စိတ် ဝီ,ဓိပတိ၊ မရှိ တူယှဉ်ပြိုင်။

၁။ ကဗဠီကာရော ဟာရ .... ဩဇာရုပ်
၂။ ဖဿာဟာရ .... ဖဿ
၃။ မနောသဥ္စေတနာဟာရ .... စေတနာ
၄။ ဝိညာဏာဟာရ .... စိတ်အားလုံး

အာဟာရ တရား ၄-ပါး

လွန်စွာ ဆောင်၍၊ ကျေးဇူးပြု၊ လေးခု အာဟာရ၊

မှတ်သားရန်။ ။ဆောင်တတ်သောကြောင့် အာဟာရမည်၏၊
ကဗဠီကာရသည် ဩဇာနှင့်တကွ ရုပ် ၈-ပါးကို၊
ဖဿာဟာရသည် ဝေဒနာကို၊
စေတနာဟာရသည် ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဏ်ကို၊
ဝိညာဏာဟာရသည် ဖြစ်ဘက် နာမ်ရုပ်ကို ဆောင်၏၊

ဩဇဋ္ဌမက ရူပံ ယေ, ဝေဒနံ ပဋိသန္ဓိကံ၊
နာမရူပံ အာဟာရန္တိ, တသ္မာ ဟာရာတိ ဝုစ္စရေ။

ယေ-အကြင်တရားတို့သည်၊ (ယထာက္ကမံ-အစဉ်အတိုင်း) ဩဇဋ္ဌမက ရူပံ-ဩဇာလျှင် ရှစ်ခုမြောက်သော ရုပ်ကိုင်း၊ဝေဒနံ-ဝေဒနာကိုင်း၊ ပဋိသန္ဓိကံ-ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဏ်ကိုင်း၊ နာမ ရူပံ-အတူဖြစ်ဘက် နာမ်ရုပ်ကိုင်း။ အာဟာရန္တိ-ကိုယ်စီကိုယ်င ဆောင်ရွက်ဘတ်ကြကုန်၏၊တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဘေ-ထိုတရား ၄-ပါးတို့ကို၊ အာဟာရာတိ-အာဟာရတို့ဟူ၍၊ ဝုစ္စရေ-ခေါ်ဆိုအပ်ကုန်၏။

ဤအာဟာရ ၄-ပါးမှတပါးသော သဘောတရားများသည်လည်း မိမိတို့သက်ဆိုင်ရာ အကျိုးတရားများအား အထောက်အပံ့ ကျေးဇူးပြုသော အကြောင်းခံ အနေအားဖြင့် ဆောင်ကြ ကျေးဇူးပြုကြပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ဤ ၄-ပါးကိုသာ ဆောင်တတ်ကျေးဇူးပြုတတ်သော တရားများဟု ခေါ်ရသနည်း မေးခဲ့သော် ဤတရား ၄-ပါးသည်သာ သတ္တဝါတို့၏ အဇ္ဈတ္တိက သန္တာန်မှာ ဖြစ်သော တရာ

အပေါင်းထက် လူးသော အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် အာဟာရ မည်၏ဟု ဖြေရာ၏။

အဇ္ဈတ္တိက သန္တတိယာ ပန ဝိသေသပစ္စယတ္တာ
ရူမေဃဝ စတ္တာရော အာဟာရာတိ ဝုတ္တာ။

ပဉ္စဝိညာဉ်၊ ချာနင် ကြဉ်၊ မိုလ်ကြဉ် အဝီရေ၊
အဟိတ်တွင် မင်၊ မိုလ် ရူနဲ့ မင်၊ ကောင် ဝိစိကေ။

ပဉ္စဝိညာဏေသု ဈာနင်္ဂါနိ–ပဉ္စဝိညာဉ်၊ဈာနင် ကြဉ်၊

ပဉ္စဝိညာဏ်၌ ရှိသော ဝေဒနာနှင့် ဧကဂ္ဂတာ စေတသိက် ၂–လုံးသည် အာရုံသို့ တင်ပို့ဆောင်ကြဉ်းပေးတတ်သော ရှေ့ဆောင်ဝိတက်၏ မရှိသောကြောင့် သူ့ဘာသာ အာရုံသို့ ရှေးရှု ကျရောက်ကာမျှဖြစ်ကြ၍ ဈာနင် ကိစ္စ မတပ်နိုင်၊ ဈာန်ကိစ္စကို မဆောင်ရွက်နိုင်ကြကုန်၊

အဝီရိယေသု ဗလာနိ–မိုလ်ကြဉ် အဝီရေ–

ဝီရိယနှင့် မယှဉ်ကုန်သော အဝီရိယစိတ် (ဒွိပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀၊ မနောဓာတ် ၃၊ သန္တီရဏ ၃–ဒုးဖြင့်) တဆဲ့ခြောက်ပါးတို့၌ ရှိသော ဧကဂ္ဂတာ စေတသိက်သည် ဝီရိယ (အားထုတ်မှု) မရှိခြင်းကြောင့် ဗိုလ်ကိစ္စကို မဆောင်ရွက်နိုင်ပေ။

အဟေတုကေသု မဂ္ဂင်္ဂါနိ န လဗ္ဘန္တိ–အဟိတ်တွင် မင်–

အဟိတ်စိတ်၌ ယှဉ်သော ဝိတက် ဝီရိယ ဧကဂ္ဂတာ စေတသိက် ၃–လုံးသည် ဟိတ်ကင်းသောကြောင့်ရင်း အားနည်းလှ၍ရင်း မဂ္ဂင်ကိစ္စ မတပ်နိုင်ပေ။

တထာ ဝိစိကိစ္ဆာစိတ္တေ ဧကဂ္ဂတာ မဂ္ဂိန္ဒြိယ ဗလဘာဝံ နဂစ္ဆတိ၊ ဗိုလ် ဈာန် မဂ်၊ ကောင် ဝိစိကေ–

ဝိစိကိစ္ဆာစိတ်၌ ယှဉ်သော ဧကဂ္ဂတာ စေတသိက်သည် အာရုံကို အဆုံး အဖြတ် ပေးတတ်သော အဓိမောက္ခ၏ မရှိသောကြောင့် မိစ္ဆာမဂ္ဂင်၊ ဈာနင်္ဂ၊ ဗိုလ် ကိစ္စများ မတပ်နိုင်ချေ။

ဆ ဟေတူ ပဉ္စ ဈာနင်္ဂါ, မဂ္ဂင်္ဂါ နဝ ဝတ္ထုတော၊
သောဠသိန္ဒြိယ ဓမ္မာစ, ဗလဓမ္မာ နဝေရိတာ။
စတ္တာရောဓိပတိ ဝုတ္တာ, တထာဟာရာတိ သတ္တဓာ၊
ကုသလာဒိ သမာကိဏ္ဏော, ဝုတ္တော မိဿကသင်္ဂဟော။

ဟေ ဈာ မဂ္ဂ၊ ဈာန် ဗလ၊ ဓိ ဟ ခုနှစ်မည်၊
ဟေတု ခြောက်လျှင်၊ ငါးဈာနင်၊ မဂ္ဂင် ကိုးခုသိ၊
ဆဲ့ခြောက် ဣန္ဒြေ၊ ဗိုလ် ကိုးတွေ၊ လေးတွေ ဟာ ဓိပတိ။

မိဿကသင်္ဂဟ ပြီး၏

ဗောဓိပက္ခိယ သင်္ဂဟ

၁။ ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်
၂။ ဝေဒနာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်
၃။ စိတ္တာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်
၄။ ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်

သတိပဋ္ဌာန် တရား ၄–ပါး

ပ–လွန်ကဲစွဲမြဲစွာ၊ ဌာန–သက်ဝင်တည်နေခြင်း၊ စွဲမြဲစွာ သက်ဝင်နေသော သတိ စေတသိက်သည် သတိပဋ္ဌာန် မည်၏။

မှတ်သားရန်။ ။ဗုဇ္ဈတီတိ ဗောဓိ၊ မဂ်ဉာဏ် ၄-ပါး ရ၏။ ဗောဓိယာ ပက္ခော ဗောဓိပက္ခော၊ မဂ်ဉာဏ်၏ အဖို့မဂ်ဉာဏ်၏ ဘက်တော်သား ဖြစ်သော တရား ရ၏၊ ဗောဓိပက္ခေ ဘဝါ ဗောဓိပက္ခိယာ၊ မဂ်ဉာဏ်၏ ဘက်တော်သား တရားစု၌ ပါဝင်သော တရားသည် ဗောဓိပက္ခိယ မည်၏၊ ထို့ကြောင့် မဂ်ဉာဏ်အား ကျေးဇူးပြုတတ်သည့် မဟာကုသိုလ် ၈၊ မဟာကြိ ၈၊ အပ္ပနာ ၂၆ ပေါင်း ၄၂-ပါး၌ ယှဉ်သော စေတသိက် ၁၄-ပါးကို အရကောက်။

ဗောဓိပက္ခ အရ ဗောဓိသမ္ဘာရကို ကောက်ရ၏၊
ဗောဓိပက္ခိယ အရ ၃၇-ပါးကို ရ၏၊

သတိစေတသိက် တပါးတည်း ဖြစ်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် သတိပဋ္ဌာန် တရားကို ၄-ပါး ဟောတော်မူပါသနည်း?

ကာယဝေဒနာ စိတ္တဓမ္မအားဖြင့် အာရုံ ၄-ပါးရှိ၍၎င်း, အသုဘ ဒုက္ခ အနိစ္စ အနတ္တအားဖြင့် ယူပုံ အခြင်းအရာ ၄-မျိုး ၄-စား ၄-ပါး ပြားသောကြောင့်၎င်း, သုဘ သုခ နိစ္စ အတ္တ အားဖြင့် ဝိပလ္လာသ ၄-ပါး ဟူသော ပယ်အပ် ပယ်သင့်သော ကိစ္စ အပြား ၄-ပါးရှိ၍၎င်း, သတိစေတသိက် တမျိုး တပါးတည်းကိုသာ အရ ကောက်ရသော်လည်း သတိပဋ္ဌာန်ကို ၄-ပါး ဟောထားသည်၊ အာရုံ ၄-မျိုးအားဖြင့်၎င်း, ယူပုံ (နှလုံးသွင်းပုံ) ၄-မျိုးအားဖြင့်၎င်း ပယ်ပုံပယ်နည်း ကိစ္စ ၄-မျိုးအားဖြင့်၎င်း ဟောထားသည်။

ဥပ္ပန္နာနံ ပါပကာနံ ပဟာနာယ ဝါယာမော၊
ဖြစ်ပြီးအကုသိုလ်တို့ကို ပယ်ခြင်း၌ အားထုတ်ခြင်း။၊

အနုပ္ပန္နာနံ ပါပကာနံ အနုပ္ပါဒါယ ဝါယာမော၊
မဖြစ်သေးသော အကုသိုလ်တို့ကို မဖြစ်အောင်၊

အနုပ္ပန္နာနံ ကုသလာနံ ဥပ္ပါဒါယ ဝါယာမော၊
မဖြစ်သေးသော ကုသိုလ်တို့ကို ဖြစ်လာအောင်၊

ဥပ္ပန္နာနံ ကုသလာနံ ဘိယျော ဘာဝါယ ဝါယာမော၊
ဖြစ်ပြီး ကုသိုလ်တို့ကို တိုးပွါးအောင် အားထုတ်ခြင်း။
သမ္မပ္ပဓာန် တရား ၄–ပါး

မှတ်သားရန်။ ။သမ္မာ ပဒဟန္တိ ဧတေနာတိ သမ္မပ္ပဓာနံ၊ ကောင်းစွန် မှန်ကန်စွာ အားထုတ်ကြောင်း ဝီရိယသည် သမ္မပ္ပဓာန် မည်၏၊ သမ္မပ္ပဓာန် အရ ကုသိုလ်စိတ် ၂၁–ပါး ရှိသော ဝီရိယ စေတသိက် တပါးတည်း ကောက်ယူရသော်လည်း ဖြစ်ပြီး အကုသိုလ် တို့ကို မဖြစ်စေအောင် အားထုတ်ခြင်း စသော အားထုတ် လုပ်ကိုင်ပုံ အမှုကိစ္စ အားလျော်စွာ ၄–မျိုး ၄–စား ၄–ပါး ဟောထားသည်။

ဥပမာ–လူတယောက်သည် လယ်လုပ်, ကုန်သွယ်, လှေထိုး လွတိုက် ၄–ကိစ္စ အလုပ် ၄–မျိုးကို လုပ်တတ်လျှင် လယ်သမား ဟူ၍၎င်း ကုန်သည် ဟူ၍၎င်း ၌သို့စသည်လေးမည်ရသကဲ့သို့တည်း။

ဖြစ်ပြီး အကုသိုလ်ကို အဘယ်သို့ ပယ်နိုင်ပါသနည်း?

သူတပါးအသက် သတ်ခဲ့လျှင်နောင်မသတ်တော့ပါဟု အလားတူ အကုသိုလ် အမျိုးအစားတို့ကို နောက်ထပ် မပြုခြင်းသည် ဖြစ်ပြီးသော အကုသိုလ်တို့ကို ပယ်ရအောင် အားထုတ်ခြင်း သမ္မပ္ပဓာန် မည်၏၊ ပြုမိပြီးသော အကုသိုလ်ကို နောင်တ တဖန် မပြုပန်သော အားဖြင့် နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်၍မပြုဘဲ မေ့ပျောက်အောင် အခြားကုသိုလ်များကို အားထုတ်ခြင်းသည်လည်း ဖြစ်ပြီး ကုသိုလ်ကို ပယ်သည် မည်၏၊ မဖြစ်ဘူးသေးသော အကုသိုလ်ကို မဖြစ်ဘို့ အားထုတ်ခြင်း ဆိုရာ၌ ဘဝများစွာ သံသရာမှာ မဖြစ်ဘူးသော အကုသိုလ် မည်သည် မရှိ စေကာမူယခုဘဝတွင်မဖြစ်ဘူး မပြုဘူးသေးသောန္တားသတ် မြင်းသတ် ဆင်သတ် လူသတ်ခြင်း စသော အကုသိုလ် အသစ်မျိုးကို ယူလေ၊ မဖြစ်ဘူး ဖြစ်ဘူး ကုသိုလ်တို့ကိုလည်း ဤနည်း အတိုင်းမှတ်။

ကြောခြင် ရိုးရေ၊ ကြွင်းလေစေ၊ ကုန်စေသား အသွေး၊
အသက်ကိုမျှ၊ မညှာရ၊ သမ္မပ္ပဓာန် လေး၊

၁။ အကြော အချဉ်မျှ ကြွင်းကျန်ပေစေ၊
၂။ အရိုး အရေမျှ ကြွင်းကျန်ပေစေ၊
၃။ အသားတွေ အကုန် ကုန်ခမ်းသွားပေစေ၊
၄။ အသွေးတွေ ရှိသမျှ ကုန်ခမ်းသွားပေစေ—ဟု အင်္ဂါ ၄-ပါးနှင့် အညီ အသက်ကိုသော်မှ မငဲ့မညှာဘဲ အားထုတ် ကြိုးစားမှု ဝီရိယ အမျိုးအစားသည်သာ သမ္မပ္ပဓာန် မည်နိုင်သည်။

———

၁၊ ဆန္ဒိဒ္ဓိပါဒ် ၃။ စိတ္တိဒ္ဓိပါဒ်
၂။ ဝီရိယိဒ္ဓိပါဒ် ၄။ ဝီမံသိဒ္ဓိပါဒ်

ဣဒ္ဓိပါဒ် တရား ၄-ပါး

မှတ်သားရန်။ ။ဣဇ္ဈတီတိ ဣဒ္ဓိ၊ ဈာန် မဂ် ဖိုလ် ရအောင် အားထုတ်ရာ၌ ဈာန် မဂ် ဖိုလ် ဖြစ်လာခြင်း (ရရှိခြင်း) ပြည့်စုံလာခြင်းသည် ဣဒ္ဓိ မည်၏၊ ဣဒ္ဓိယာ ပါဒေါ ဣဒ္ဓိပါဒေါ၊ ထို ဈာန် မဂ် ဖိုလ်တို့ကိုရဘို့ရန် အခြေခံဖြစ်သော ဆန္ဒစသည်တား ဣဒ္ဓိပါဒ မည်၏၊ ကာမာဝစရကုသိုလ် မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ် မဂ်ကုသိုလ် ပေါင်း ကုသိုလ် ၂၁-ပါး၌ ရှိသော ဆန္ဒ ဝီရိယ ဝီမံသ (ပညာ)နှင့် ထို ကုသိုလ်စိတ် ၂၁-ပါးကို ဣဒ္ဓိပါဒ်၄-ပါး အရ ကောက်ရ၏။

———

၁။ သဒ္ဓိန္ဒြေ ၄။ သမာဓိန္ဒြေ
၂။ ဝီရိယိန္ဒြေ ၅။ ပညိန္ဒြေ
၃။ သတိန္ဒြေ

ဣန္ဒြေ ၅-ပါး

———

၁။ သဒ္ဓါဗိုလ် ၄။ သမာဓိဗိုလ်
၂။ ဝီရိယဗိုလ် ၅။ ပညာဗိုလ်
၃။ သတိဗိုလ်

ဗိုလ် ငါးပါး

၁။ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်	၅။ ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်
၂။ ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်	၆။ သမာဓိ သမ္ဗောဇ္ဈင်
၃။ ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်	၇။ ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်
၄။ ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်	

ဗောဇ္ဈင် ၇-ပါး

မှတ်သားရန်။ ။ဗုဒ္ဓ၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓ၊ ဗုဒ္ဓသာဝက အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သစ္စာလေးပါးကို သိရကြောင်း သတိစသော တရား ၇-ပါး အပေါင်း ရ၏။

-ဗောဓိယာ အင်္ဂေါ ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ၊ ဗော ဇ္ဈင် တရား အပေါင်းတွင် ပါဝင်သော အစိတ်အပိုင်းသော တရားများသည် ဗောဇ္ဈင်-ဗောဇ္ဈင် မည်၏၊ အစဆုံး ဗောဓိပက္ခိယ၌ ပါသော ဗောဓိသဒ္ဒါ၏ အနက် အရကောက်မှာ မဂ်ဉာဏ်ကို ကောက်ရ၏။ ဤ ဗောဇ္ဈင်ပုဒ်၌ ဗောဓိ သဒ္ဒါ၏ အနက် အရကောက်မှာ သတိ ပညာ စသော တရား ၇-ပါးကို အရကောက် ယူရ၏။

၁။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ	၅။ သမ္မာအာဇီဝ
၂။ သမ္မာသင်္ကပ္ပ	၆။ သမ္မာဝါယာမ
၃။ သမ္မာဝါစာ	၇။ သမ္မာသတိ
၄။ သမ္မာကမ္မန္တ	၈။ သမ္မာသမာဓိ

မဂ္ဂင်တရား ၈-ပါး

မဂ္ဂင် အဋ္ဌ၊ ထင်ရှားလှ၊ ဝဋ္ဋမှ ထွက်ကြောင်းသိ။

မှတ်သားရန်။ ။သတိပဋ္ဌာန် ဇုန္ဒေမိုလ် ဗောဇ္ဈင် မဂ္ဂင်တို့၏ တရားကိုယ်ကောက်ရာ ဌာနစိတ်များမှာ မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာ အပ္ပနာဇော ပေါင်း ၄၂-ပါး ဖြစ်၏၊ သမ္မပ္ပဓာန် နှင့် ဣဒ္ဓိပါဒ် ကောက်ရာ စိတ်ကား ကုသိုလ် ၂၁-ပါးတည်း။

ဆန္ဒော စိတ္တ မုပေက္ခာ စ, သဒ္ဓါပဿဒ္ဓိ ပီတိယော၊
သမ္မာဒိဋ္ဌိ စ သက်ပ္ပေါ, ဝါယာမော ဝိရတိတ္တယံ။
သမ္မာသတိ သမာဓိတိ, ဆုဒ္ဒသေတေ သဘာဝတော၊
သတ္တတိံသ ပဘေဒေန, သတ္တဓာ တတ္ထ သဂ်ဟော။
စိတ္တ-မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာ အပ္ပနာဇော ၄၂-ပါး၊
ဥပေက္ခာ-တတြမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်၊
ပဿဒ္ဓိ-ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိ ၂-ပါးလုံး။

မှတ်သားရန်။ ။ဆုဒ္ဒသေတေ သဘာဝတော-ဖြင့် ဗောဓိပက္ခိယ တရားတို့၏ တရားကိုယ် ၁၄-ပါး ပြ၏။ (ပဿဒ္ဓိကို ၂-မျိုး ခွဲယူလျှင် ၁၅-ပါး ဖြစ်၏)

သတိ ဝီရိယ ဆန္ဒ စိတ္တ ပညာ သဒ္ဓါ သမာဓိ ပီတိ၊
ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိ တတြမဇ္ဈတ္တတာ ဝိတက် ဝိရတီ၊
သ ဝီ ဆန် စိ၊ ပဉ် သဒ် ဓိ၊ ပီ ပသ် တတ် ဝိ တီ။

သတ္တတိံသ ပဘေဒေန-ဖြင့် ဗောဓိပက္ခိယ တရားတို့၏ အသီး အသီး နာမည် အရေအတွက် ၃၇-ပါးကို ပြ၏၊ သတိပဋ္ဌာန် ၄-ပါး စသည်ရေတွက်ယူ၊ သတ္တဓာ တတ္ထ သဂ်ဟော-ဖြင့် သဂ်ဟ ၇-ပါးပြ၏။

ကိုးမည် ဝီရိ၊ ရှစ် သတိနှင့်၊ မှတ်သိ ဉာဏ်ငါး၊ လေးပါး ကဂ္ဂတာ၊ ဒွေ သဒ္ဓါတည်း၊ ပေက္ခာ သက်ပ်၊ ပဿဒ် ပီတိ၊ ဝိရတီ ဆန္ဒ၊ စိတ္တကိုးပါး၊ တမည်ပြားသည်၊ ဌာန်ပြား သုံးဆဲ့ခုနှစ်တည်း။

သဗ္ဗေ လောကုတ္တရေ ဟောန္တိ, နဝါ သက်ပ္ပ ပီတိယော။
ပဌမဈာန်၌ ဗောဓိပက္ခိယ ၃၇-ပါးလုံး ဖြစ်ကုန်၏၊
ဒု-တဈာန်၌ သက်ပ္ပ ဝိတက် မဖြစ်၍ ၃၆-သာ ဖြစ်၏၊
စတုတ္ထဈာန်၌ ပီတိ မဖြစ်၍ ၃၅-ပါးသာ ဖြစ်၏။
(သက်ပ္ပကို ဒု-တ၌၊ ပီတိကို စ-၌ မရအပ် ဟူလို)
လောကိ ယေပိ ယထာယောဂံ, ဆဗ္ဗိသုဒ္ဓိ ပဝတ္တိယံ၊
ဗောဓိ အရ၊ ဆတ္တိံသ၊ ဘယ် ပုဂ္ဂလတွင် ဖြစ်သနည်း။
ဗောဓိ အရ၊ သတ္တိံသ၊ အရိယပုဂ္ဂလတွင် ဖြစ်သတည်း။

သီလ စိတ္တ ဒိဋ္ဌိ ကင်္ခါ မဂ္ဂါ ပဋိ ဉာဏ် ဆဗ္ဗိသုဒ္ဓိ တရားများဖြစ်စေတို့ရာ လောကီ ကုသိုလ် ကြိယာ စိတ်များဖြင့် အားထုတ်ရာ၌ သတိပဋ္ဌာန် သမ္မပ္ပဓာန် စသော ဗောဓိပက္ခိယ တရားများသည့် လောကီ ကုသိုလ် ကြိယာ စိတ်များ၌ လျော်သလို ရကြသေးသည်။

ဗောဓိပက္ခိယ သင်္ဂဟ ပြီး၏

၄—သင်္ခသင်္ဂဟ

၁။ ရူပက္ခန္ဓာ, ၄။ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ,
၂။ ဝေဒနက္ခန္ဓာ, ၅။ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ.
၃။ သညာက္ခန္ဓာ,

ခန္ဓာ ငါးပါး

သင်္ခသင်္ဂဟ။ ။စိတ် စေတသိက် ရုပ် နိဗ္ဗာန် ဟူသော ပရမတ္ထ တရားအားလုံးကို သိမ်းကြုံးရေတွက်ရာသည် သင်္ခသင်္ဂဟ မည်၏။

မှတ်သားရန်။ ။ခန္ဓ-အစု အပုံ၊ရုပ်တွေ လုံးရေ များစွာတမြုံကြီး စုဝေးလုံးထွေး နေသည်ကို ခန္ဓာ ဟု မဆိုလို(ပြထဝိ ဓာတ် တခုသည် ကာလသုံးပါးအားဖြင့်ရင်း သန္တာန်-၂ပါး'ဩဠာရိက သုခုမ-၂ ပါး ဟီန ပဏီတ ၂-ပါး, ဒူရ သန္တိက ၂-ပါး အားဖြင့် ကွဲပြားခဲ့ရာ ဉာဏ်ဖြင့် ထိုအပြားကို စု၍စု၍ ရှုအပ်သောကြောင့် ခန္ဓာ မည်ရလေသည်၊) ဝေဒနာ သညာတို့လည်း လုံးရေ အရ ကောက် တခုစီသာ ရှိစေကာမူ ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားများကို စုပေါင်းသော အားဖြင့် ခန္ဓာ မည်လေသည်၊ဉာဏ်ဖြင့်သာ စု၍ ရကောင်း၏၊ လုံးကောက်ချင်း ပူးပေါင်း စု၍ မရပေ၊အတိတ် ပစ္စုပ္ပန် နှင့် အနာဂတ် တရားများ ကာလခြားကာ ထင်ရှား မရကောင်းသောကြောင့်တည်း၊ဉာဏ်အား မြင်လွယ် သိလွယ်ခဲ့လျှင် သန္တိက ဩဠာရိက, ဉာဏ်အား အမြင် မလွယ်လျှင် ဒူရ-သုခုမ မည်ပေ၏၊နိဗ္ဗာန် သည်ကား ဗဟိဒ္ဓ သုခုမ ပဏီတ ဒူရ တမျိုးတစားတည်းသာ ဖြစ်သောကြောင့် ခန္ဓာ မမည်ချေ။

သုံးတွေ့ ကာလ၊ သန္တာန ဋ္ဌီ၊ ဩဠာရိက၊ သုခုမ နှင့်၊ ဟီန
ပဏီတေ၊ ဒူရေ သန္တိ၊ အပြားရှိ၊ ဧကာဒသ ခန္ဓာ မှန်၊
ဗဟိ သုခု၊ ဒူရပဏီ၊ တမျိုးစီရ၊ နိဗ္ဗာန၊ ခန္ဓဝိမုတ္တံ၊
ဘေဒါ ဘာဝေန နိဗ္ဗာနံ, ခန္ဓ သင်္ဂဟ နိဿဋ္ဌံ။

၁။ ရူပုပါဒါနက္ခန္ဓာ, ၄။ သင်္ခါရုပါဒါနက္ခန္ဓာ,
၂။ ဝေဒနုပါဒါနက္ခန္ဓာ, ၅။ ဝိညာဏုပါဒါနက္ခန္ဓာ,
၃။ သညုပါဒါနက္ခန္ဓာ,

ဉပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး

မှတ်သားရန်။ ။ခန္ဓာ ငါးပါး၌ လောကီ လောကုတ္တရာ အားလုံးကို ရ၏။ ဉပါဒါ နက္ခန္ဓာ၌ ဉပါဒါန် တရားတို့၏ အာရုံ ဖြစ်သော လောကီစိတ် စေတသိက် ရုပ် တရားစုကိုသာ (ဝိပဿနာ ရှုရန်အတွက် ဟောထားသောကြောင့်) အရကောက်ယူရသည်။

ရုပံ အနိစ္စံစသဖြင့် ဝိပဿနာရှုရာ၌ အသုံးဝင်၍ ဉပါဒါန်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော လောကီစိတ် စေတသိက် ရုပ် စုကိုသာ အရကောက် ယူရသည်ဟူလို၊ မူလခန္ဓာငါးပါးမှာ ပရမတ္ထ သဘာဝ၏ သဘော အရ ဖြစ်သင့်သမျှကို ပြခြင်းကြောင့် လောကီ လောကုတ္တရာအားလုံး ကောက်ရ၏၊ ထိုကြောင့် ဝိပဿနာ ရှုရာ၌ လောကီခန္ဓာကိုသာ ရှုရ၏, လောကုတ္တရာစိတ္တုပ္ပါဒ် ဟူသော ခန္ဓာကိုကား မရှုအပ်။

ခန္ဓာနှစ်ထပ်၊ ဟောပေလတ်၊ တရပ်ဘယ်ကြောင့် ဟောသနည်း?
ခန္ဓာနှစ်တန်၊ ဟောပေရန်၊ ဉပါဒါန်ကြောင့် ဟောသတည်း:
ခန္ဓာနှစ်ဝ၊ ဟောဘော်ပြ၊ ဝေနေယျကြောင့် ဟောသတည်း၊
ရေမြှုပ်ပမာ၊ ရုပ်ခန္ဓာ၊ ဝေ မှာရေပွက်ဟန်၊
တံလှပ် ပမာ၊ မှတ်သညာ၊ သင်္ခါ ငှက်ပျော စံ၊
မျက်လှည့် အသွင်၊ စိတ် ဝိညာဉ်၊ ငါးအင် နှစ်မွဲခန်၊

ရူပက္ခန္ဓာသည် စားခွက်နှင့် တူ၏၊
ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် ထမင်း စားဘွယ်နှင့် တူ၏၊

သညာက္ခန္ဓာသည် ဟင်းလျာ (အရသာ) နှင့် တူ၏၊
သင်္ခါရက္ခန္ဓာသည် ချက်ပြုတ်ပေးသူ နှင့် တူ၏။
ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် စားသောက်သူ နှင့် တူ၏။

စေတနာ စေတသိက် သည် သင်္ခါရ မည်၏၊ ထိုသင်္ခါရခေါ် စေတနာ စေတသိက် ခေါင်းဆောင်သော စေတသိက်စု၌ ကျန်ရှိသမျှ စေတသိက် ၅၀-ပါးလုံး သိမ်းကြုံးယှဉ်၍ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ ထည့်သွင်း ဟောကြား သင့်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ဝေဒနာ နှင့် သညာ ၂-ပါးကို သီးခြား ခန္ဓာ ဖွဲ့၍ဟောပါသနည်း?

သံသရာ တွင်၌ သာယာမှုနှင့် သာယာမှု ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ဖန်တီးပေးမှု၌ ဝေဒနာနှင့် သညာ ၂-ပါးသည် အချယ်လှယ်နိုင်ဆုံး ခေါင်းဆောင်များ ဖြစ်ကြ၍ (အလွန် အရေးကြီး ထင်ရှားသော တရား ၂-ပါးဖြစ်သဖြင့်) ၎င်း ၂-ပါးကို သီးခြား ခန္ဓာ ဖွဲ့၍ ဟောရပါသည်။

> ဝဋ္ဋေစမ္မေသု အဿာဒံ, တဒဿာဒုပသေဝနံ၊
> ဝိနိဗ္ဘုဇ္ဇ နိဒဿေတုံ, ခန္ဓဒွယ မုဒါဟဋံ ။

ဝဋ္ဋဓမ္မေသု-ဝဋ်တရားတို့၌၊ အဿာဒံ-သာယာအပ်သော တရား ကိုင်း၊ တဒဿာဒုပသေဝနံ-ထိုသာယာမှုကို ထပ်လောင်း မွမ်းမံ (စီမံဖန်တီး ထောက်ခံ) ပေးတတ်သော တရားကိုင်း၊ ဝိနိဗ္ဘုဇ္ဇ-သီးခြား ခွဲထုတ်၍၊ နိဒဿေတုံ-ပြခြင်းငှါ၊ ခန္ဓာဒွယံ- ဝေဒနာက္ခာ သညာက္ခန္ဓာ ၂-ပါးကို၊ ဥဒါဟဋံ-ထုတ်ပြထားတော် မူအပ်၏။

၁။ စက္ခာယတန,	၇။ ရူပါယတန,
၂။ သောတာယတန,	၈။ သဒ္ဒါယတန,
၃။ ဃာနာယတန,	၉။ ဂန္ဓာယတန,
၄။ ဇိဝှါယတန,	၁၀။ ရသာယတန,
၅။ ကာယာယတန,	၁၁။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန,
၆။ မနာယတန,	၁၂။ ဓမ္မာယတ,

အာယတန ၁၂-ပါး

မှတ်သားရန်။ ။ထိုထိုဒွါရ ထိုထိုအာရုံတို့၌ စိတ်စေတသိက်တို့၏ မိမိဆိုင်ရာ ကိစ္စကို အားထုတ်ရာဖြစ်၍၎င်း, စိတ်စေတသိက်တို့ကို ချဲ့ဘတ်သောကြောင့်၎င်း, သံသရာဝဋ်ကို ချဲ့တတ်သောကြောင့်၎င်း အာယတန မည်၏။

ဒွါရ ၆-ပါး အာရုံ ၆-ပါးပြားသောကြောင့် အာယတန ၁၂-ပါး၊ ဒွါရ အာရုံ ဝိညာဏ် ၆-ပါးစီ ပြား၍ဓာတ် ၁၈-ပါး ပြား၏။

စက္ခုပသာဒ စသော ပသာဒရုပ် ငါးပါးနှင့် စိတ်အားလုံးသည် စက္ခာယတန စသည်မည်၏၊ ၎င်းအာယတန ၆-ပါးကို ဒွါရာယတန ဟူ၍၎င်း, အဇ္ဈတ္တိကာယတနဟူ၍၎င်း ခေါ်၏။ ရူပါရုံစသော အာရုံ ငါးပါးနှင့် စေတသိက် ၅၂, သုခုမရုပ် ၁၆, နိဗ္ဗာန်တို့သည် ရူပါယတန စသည် မည်၏၊၎င်းနောက် အာယတန ၆-ပါးကို အာရမ္မဏာယတန ဟူ၍၎င်း ဗာဟိရာယတန ဟူ၍၎င်း ခေါ်သည်။

ရူပါယတန အစ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန အဆုံးရှိသော အာယတန ၁၀-ပါးသည် ရုပ်အာယတန မည်၏၊ ဩဠာရိကာ ယတနလည်း မည်၏၊ မနာယတနသည် နာမ်အာယတန မည်၏၊ ဓမ္မာယနတသည် ရုပ်-နာမ် ၂-ပါးရောသော အာယတန မည်၏။

စက္ခာယတန အစ ရသာယတန အဆုံးရှိသော ရှေ့အာယတန ၈-ပါးသည် သုဒ္ဓါယတန မည်၏၊(ဘာနဲ့မှ မရောရဘဲ တရားကိုယ် တခုစီသာ ရှိ၍ သုဒ္ဓါယတန မည်၏ ဟူလို၊)မနာယတန ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန ဓမ္မာယတန ၃-မျိုးသည် တရား အမျိုးမျိုးကို ရောနှော ဖွဲ့အပ်သောကြောင့် မိဿကာယတန မည်၏။

မနာယတန၌ ကု-အကု-ဝိ-ကြိ ၄-မျိုးရောသည်၊
ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန၌ ပထဝီ တေဇော ဝါယော ၃-မျိုး ရောနေ၏။
ဓမ္မာယတန၌ စေ ၅၂, သုခုမရုပ် ၁၆, နိဗ္ဗာန်, ရောဖွဲ့ထားသည်။

စေ သုခုမံ၊ မြတ်နိဗ္ဗာန်၊ သုံးတန် "ဓမ်"အရ။
ရှာပျက်ကြီးနှယ်၊ ရွှေခြောက်သွယ်၊ နောက်ဝယ်တစ်ထားပြ၊

ပသာဒခေတ်	အာရုံခေတ်	ဝိညာဏ်ခေတ်
စက္ခု	ရူပ	စက္ခုဝိညာဏ
သောတ	သဒ္ဒ	သောတဝိညာဏ
ဃာန	ဂန္ဓ	ဃာနဝိညာဏ
ဇိဝှါ	ရသ	ဇိဝှါဝိညာဏ
ကာယ	ဖောဋ္ဌဗ္ဗ	ကာယဝိညာဏ
မန	ဓမ္မ	မနောဝိညာဏ

ခေတ်တရား ၁၈-ပါး

မှတ်သားရန်။ ။ဒွိမိ သဘောကို ဆောင်တတ်သောကြောင့် ခေတ် မည်၏၊ မနာသတနသည် ဝိညာဏခေတ် ၇-ပါး ပြားလာ၏၊ ပဉ္စဝိညာဏ်သည် ပဉ္စဝိညာဏခေတ်၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း သမ္ပဋိစ္ဆိုန်း ဤ၃-ပါးသည် မနောခေတ်၊ ကျန်စိတ် ၇၆-ပါးသည် မနောဝိညာဏ ခေတ် မည်ကြ၏၊ ဓမ္မခေတ်သည် ဓမ္မာယတနနှင့် တူ၏။

သတ္တ ဇီဝ၊ ကင်းစင်ပ၊ ဘာဝ ခေတ်တိုင်းဖြစ်၊
စိတ်မနော ၊ ခေတ်ဗွန်ဝေ၊ တွက်ရေခေတ်ဆဲ့ရှစ်။

စက္ခု အစ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ အဆုံး ရှိသော ခေတ်၁၀-ပါးသည် ရုပ်ခေတ် (ဩဠာရိကခေတ်)မည်၏၊ ဝိညာဏခေတ် ၇-ပါးသည် နာမ်ခေတ် မည်၏။ ဓမ္မခေတ်သည် ရုပ်နာမ် ရောသော မိဿက ခေတ် မည်၏။ (ရုပ် သက်သက် ၁၀၊ နာမ် သက်သက် ၇၊ မိဿက-၁ =၁၈) တနည်း ပသာဒခေတ် ၅-ပါး, အာရုံခေတ် အစ ၄-ပါး ဤ ၉-ပါးသည် သုဒ္ဓခေတ် မည်၏၊ ကျန်၉-ပါးသည် မိဿကခေတ် မည်၏။

၁။ ဒုက္ခသစ္စာ ၃။ နိရောဓသစ္စာ
၂။ သမုဒယ သစ္စာ ၄။ မဂ္ဂသစ္စာ

သစ္စာ တရား ၄-ပါး

မှတ်သားရန်။ ။အရိယသစ္စာ၊အရိယာ၏ သစ္စာနိ အရိယသစ္စာနိ၊ အရိယာ၏ အဖြစ်ကို ပြုတတ်ကုန်သော အမှန်တရားများသည် အရိယ

သစ္စာ မည်၏၊ တနည်း-အရိယာနံ သစ္စာနိ အရိယ သစ္စာနိ၊အရိယ-တို့၏ မြင်အပ် သိအပ်သော အမှန်တရားသည် အရိယာသစ္စာမည်၏၊ တနည်း-အရိယဿသစ္စာနိ အရိယသစ္စာနိ၊အရိယာဖြစ်တော်မူသော၊ ဘုရားမြတ်၏ အမှန်တရားများသည် အရိယသစ္စာ မည်၏။

လောကီစိတ် ၈၁, လောဘမှ ကြွင်းသော စေတသိက် ၅၁ ရုပ် ၂၈, ဤတရားစုသည် ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏၊ လောဘသည် သမုဒယ သစ္စာ မည်၏၊ နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓ သစ္စာ မည်၏၊ မဂ်စိတ် ၄-၌ ရှိသော မဂ္ဂင်တရားကိုယ် ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂ သစ္စာမည်၏၊

မဂ် စိတ္တုပ္ပါဒ်-၂၉, ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၃၇-သည်သစ္စာ ဟူသော အရေအတွက်၌ မပါ၍ ဝိငှသမုတ် မည်၏။

စတုသစ္စဝိနိမုတ္တော ဓမ္မော နာမ နတ္ထိ။ ။သစ္စာ ၄-ပါးမှ လွတ်သော တရား မရှိ ဆိုသောကြောင့် ပရမတ္ထ တရားအားလုံးကို သစ္စာ၌ သွင်းလိုသော် မဂ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သော မဂ္ဂင် တရားကိုယ် ၈-ပါးကို မဂ္ဂသစ္စာ၌ သွင်း၍ မဂ္ဂင်တရားကိုယ်ရှစ်ပါးမှ ကြွင်းကျန်သော မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၉-နှင့် ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၉-တို့ကို ဒုက္ခ သစ္စာ၌ သွင်းပါ။

သစ္စာကို အဘယ့်ကြောင့် ၄-ပါးသာ ဟောပါသနည်း?

သံသရာ အဘန် တလဲလဲ ဖြစ်မှု ဒုက္ခ(ပဝတ္တိ)သဘော, သံသရာမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိရောဓ(နိဝတ္တိ)သဘော, ၎င်းတို့၏ အကြောင်း သမုဒယ နှင့် မဂ္ဂ သဘော ဤသို့လျှင် အရင်းခံ အမှန် တရားများကို အမြင်မှန်နှင့် စစ်ဆေး ဝေဘန်လိုက်သော အခါ ဤ လေးမျိုးထက် အလုတ် အလွန် ရှာ၍မရ, ဤ ၄-မျိုးမျှသာ ဖြစ်သောကြောင့် သစ္စာ တရားကို ၄-ပါးသာ ဟောပါသည်။

သမုဒယ နိရောဓ မဂ္ဂ သုံးပါးသည် နာမ်သက်သက်ရ၍နာမ်သစ္စာ
ဒုက္ခ သစ္စာသည် ရုပ် နာမ်နှစ်ပါး ရောသော သစ္စာ မည်၏။

သမုဒယ နိရောဓ ၂-ပါးမှာ တရားကိုယ် တပါးစီ ရ၍ သုဒ္ဓသစ္စာ
ဒုက္ခ-မဂ္ဂ ၂-ပါးမှာ တရားကိုယ် အများရ၍ မိဿက မည်၏

သမုစ္စည်းပိုင်း ပြီး၏

ပစ္စည်းပိုင်း

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း

ပစ္စယ။ ပတိ+အယ။ ။ပတိ-အစွဲပြု၍၊ အယ-ဖြစ်ပေါ်ကြောင်း၊ အကျိုး တရား၏ ဖြစ်ပေါ်ရာ ဖြစ်ပေါ်ကြောင်း အကြောင်း တရားသည် ပစ္စယ မည်၏၊ ထိုအကြောင်းပစ္စယ တရားများကို သိမ်းကြုံးရေတွက် ပြရာ ဖြစ်သော သင်္ဂဟသည် ပစ္စယ သင်္ဂဟ၊ ဝါ- ပစ္စည်းပိုင်း မည်၏၊

အကြောင်းနှင့် အကျိုးတို့ကို ပြသော နည်းသည် ပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒ် နည်းမည်၏၊ မည်သည့်အကြောင်းက မည်သည့် အကျိုး တရားအား မည်သို့သော သတ္တိအခြင်း အရာအားဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏ဟု ပြသော နည်းသည် ပဋ္ဌာန်းနည်း မည်၏၊ ကျေးဇူးပြုပုံ သတ္တိ အခြင်းအရာမပါ သောနည်း, ပါသောနည်း အားဖြင့် ထူး၏ဟု မှတ်လေ၊

အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ သင်္ခါရာ

ဝိဇ္ဇာ-အသိဉာဏ်နှင့်၊ အ-ဆန့်ကျင်ဘက်၊ ဉာဏ်၏ ဆန့်ကျင် ဘက် မောဟသည် အဝိဇ္ဇာ မည်၏၊ မသိ ဆိုသည်ကား တရား သဘော၏ မှန်ကန် တိကျသော အခြေ အနေကို ကျနပိုင်နိုင်စွာ မသိခြင်းကိုသာ ဆိုလိုသည်၊ အာရုံပြုကာ မတွေ့ အနေ အားဖြင့်ကား သိနိုင်သေး၏ အာရမ္မဏ ဝိဇာနန လက္ခဏာတော့ ရှိ၏၊ ထိုကြောင့် သစ္စာ ၄-ပါး, ရှေ့အစွန်း, နောက်အစွန်း, ရှေ့နောက် အစွန်း (ရှေ့အ ကြောင်း နောင်းအဖြစ်) နှင့် ပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒ် သဘော ၏ ရှစ်ဌာန၏ သဘော မှန် အခြင်း အရာကို ကျနမှန်ကန်စွာ မသိနိုင်တာ အဝိဇ္ဇာ။

သင်္ခါရ-အရ။ ။ပုညာပုည၊ အာနဉ္ဇ၊ သုံးဝချင်တ်ဖြာ၊

ပုညာဘိသင်္ခါရ။ ။မဟာ ကုသိုလ်-၈, ရူပ ကုသိုလ် ၅- ၏ ၁၃-ပါးသော စိတ်၌ရှိသော စေတနာ စေတသိက် ရ၏။

အပုညာဘိ သင်္ခါရ။ ။အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး၌ ရှိသော အကုသိုလ် စေတနာ ၁၂ပါးသည် အပုညာဘိ သင်္ခါရ မည်၏။

အာနဉ္စာဘိ သခ်ါရ။ ။အရူပ ကုသိုလ် ၄-ပါး၌ရှိသော အရူပကုသိုလ်စေတနာ ၄-ပါးသည် အာနဉ္စာဘိသခ်ါရ မည်၏၊ မြင့်ကုသိုလ်စေတနာ ၄-ပါးသည် သံသရာဝဋ် လည်ပုံကို ပြသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်စက်ရဟတ် အတွင်း၌ မပါဝင်၍ ဘာ သခ်ါရမှ မမည်။

သခ်ါရပစ္စယာဝိညာဏံ

သန္ဓိပဝတ္တိ၊ ၂-မျိုးရှိ၊ ဝိပါက် ဝိညာဏ၊

ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဏ်မှာ ပဋိသန္ဓေစိတ် ၁၉-ပါးကောက်ရ၏၊
ပဝတ္တိ ဝိညာဏ်မှာ ပဝတ္တိလောကီ ဝိပါက် ၃၂-ပါးရ၏။
(လောကုတ္တရာ ဝိပါက်မှာ သံသရာဝဋ်နှင့် မဆိုင်၍ မပါဝင်)

သက်ဆိုင်ရာ ဝိပါက် အသီးသီး ဖြစ်ပေါ်လာပုံ

ပုညာဘိကြောင့်	အဟိတ် ကုသလဝိပါက်	၈
	မဟာဝိပါက်	၈
	ရူပဝိပါက	၅
အပုညာဘိကြောင့်	အဟိတ်အကုသလဝိပါက်	၇
အာနဉ္စာဘိကြောင့်	အရူပ ဝိပါက်	၄

ဤသို့ လောကီ ဝိပါက် ဝိညာဏ် ၃၂-ပါးအသီးသီးဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ

ဝိညာဏ ပစ္စယာ-အရ။ ။ရှေးရှေး ဘဝကပြုခဲ့ဘူး၍စေတနာကံနှင့် ယှဉ်သော ကမ္မဝိညာဏ်(လောကီ ကုသိုလ် အကုသိုလ်) နှင့် ယခုဘဝမှာဖြစ်ပေါ်လာသောဝိပါက် ဝိညာဏ်ကို ကောက်ရ၏၊သခ်ါရပစ္စယာဝိညာဏံ တုန်းက လောကီဝိပါက် ၃၂-ပါးကိုသာ ကောက်ရပုံ သတိပြုလေ)

သန္ဓိ စေမှု၊နာမ်ဟုယူ၊ ရုပ်မှု ကမ္မဇာ။

နာမ-အရ။ ။ပဋိသန္ဓေ ၁၉-ပါး၌ ရှိသော စေတသိက် ၃၅-ပါးသည် နာမ် မည်၏။

ရူပ-အရ။ ။ကမ္မဇရုပ် ၀ိသကို ကောက်ရ၏။
တနည်း ။ ။ဝိညာဏ် အရ လောကီစိတ် အားလုံးယူ၊
နာမ အရ စေတသိက် ၅၂-ပါးယူ၊
ရူပ အရ စတုဇရုပ် ၂၈-ပါးလုံး ယူလေ။

နာမရူပ ပစ္စယာ သဠာယတနံ

နာမ-အရ။ ။ဝိပါက်၌ ယှဉ်သော စေတသိက် ၃၅-ရ၏၊
ရူပ-အရ ၊ ။ကမ္မဇ မဟာဘုတ် ၄ ပါး, ဝတ္ထုရုပ် ၆-ပါး ဇီဝိတရုပ် နှင့် ဩဇာ ဤ ၁၂-ပါး ရ၏၊

သဠာယတန-အရ။ ။အဇ္ဈတ္တိကာယတန ၆-ပါး ရ၏၊ သဠာ ယတန၌ ပါသော မနာယတန အရမှာ လောကီဝိပါက် ၃၂-ပါးကို ရ၏၊တနည်း-ဘဝင် ၁၉-ပါးကို ရ၏။ တနည်း-စိတ် ၈၉-ပါးလုံး လုံးရ၏၊ဤသို့ မနာယတန အရ ၃-မျိုး ယူပုံကို သတိပြုမှတ်သားလေ။

သဠာယတန ပစ္စယာ ဖဿော

သဠာယတန-အရ။ ။အဇ္ဈတ္တိကာယတန ၆-ပါး, တနည်း-ဗာဟိရာယတန ၆-ပါးကို အရကောက်ရ၏။

ဖဿ-အရ။ ။လောကီ ဝိပါက် ၃၂-ပါး၌ ရှိသော ဖဿ စေတသိက်ကို အရကောက်ရ၏။

စက္ခာယတနကြောင့် ဖြစ်၍ စက္ခုဝိညာဏ်၌ယှဉ်သော ဖဿသည် စက္ခု သမ္ဖဿ မည်၏ စသည် ကောက်လေ။

ဒွေပဉ္စဝိညာဏ်မှ ကြွင်းသော လောကီ ဝိပါက် ၂၂-၌ ရှိသော ဖဿသည် မနောသမ္ဖဿ မည်၏။

ဖဿ ပစ္စယာ ဝေဒနာ

စက္ခုဝိညာဏ်ဒွေ၌ဝေဒနာသည် စက္ခုသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာမည်၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ကာယ သမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာ အထိ ချဲ့ယူ၊ မနော

သမ္ဗသဟာ ဒွေဒနာ အရကား ဒွိပဥ္စဝိညာဏ် ၁၀-မှ ကြွင်းသော စိတ် ၇၉-ပါး၌ ရှိသော ဝေဒနာ ရ၏၊ တနည်း-မနော ဓါတ်ကြိယာစိတ် ၆၇-ပါး၌ဝေဒနာ စေတသိက်ကို မနောသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာ အရယူ။

ဝေဒနာ ပစ္စယာ တဏှာ

ဝေဒနာ-အရ။ ။လောကီစိတ် ၈၁-ပါး၌ ရှိသော ဝေဒနာ ရ၏

တဏှာ-အရ။ ။ရူပါရုံ-ဓမ္မာရုံဟူသော အာရုံ ၆-ပါး၌သာယာ တပ်သော ရူပတဏှာ-ဓမ္မတဏှာအားဖြင့် တဏှာ ၆-ပါးရ၏။

တနည်း။ ။ကာမတဏှာ-ကာမဘဝကို တပ်မက်မှု
ဘဝတဏှာ-သဿတနှင့် စပ်၍ ဘဝ၌ တပ်မက်မှု
ဝိဘဝတဏှာ-ဥစ္ဆေဒနှင့်စပ်၍ ဘဝ၌ တပ်မက်မှု

ဤ ၃-ပါးကို အာ,ကာ,သံနှင့်မြှောက်၊ တဏှာ ၁၀၈-ဖြစ်၏။

တဏှာ ပစ္စယာ ဥပါဒါနံ

သမုစ္စည်းပိုင်း အတိုင်း ဥပါဒါန် ၄-ပါး ကောက်ရ၏။

အားနည်းလျှင် တဏှာ၊အားကြီးမြင်းထန်လျှင် ဥပါဒါန်။

ဓမ္ဗေ စ ဒုဗ္ဗလဏှာ တဏှာ နာမ၊ ဗလဝတီ ဥပါဒါနံ

ဥပါဒါန ပစ္စယာ ဘဝေါ

ဘဝသည် ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝ ဟု ၂-ပါး ရှိ၏၊

ကမ္မဘဝ-အရ၊ ။အကုသိုလ် စေတနာ ၁၂-ပါးမဟာကုသိုလ် စေတနာ ၈-ပါး,မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်စေတနာ ၉-ပါးအားဖြင့် လောကီ ကုသိုလ်အကုသိုလ် စေတနာ ၂၉-ပါးကောက်ယူရ၏။

ဥပပတ္တိဘဝ-အရ။ ။လောကီဝိပါက် ၃၂-ပါး,စေတသိက် ၃၅-ပါး,ကမ္မဇရုပ် ဝီသကို ကောက်ယူရ၏။

ယခုဘဝအကျိုးပေးရန်အတိတ်ဘဝ စေတနာသည် သင်္ခါရ၊
နောင်ဘဝ အကျိုးပေးရန် ယခုဘဝစေတနာသည် ကမ္မဘဝ၊

ဘဝကြီး ၉–ပါး

၁။ ကာမ ဘဝ	၄။ သညီဘဝ	၇။ ဧကဝေါကာရ
၂။ ရူပ	၅။ အသညီ	၈။ စတုဝေါကာရ
၃။ အရူပ	၆။ နေဝသညီနာသညီ	၉။ ပဉ္စ ဝေါကာရ

ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ

ဘဝ–အရ။ ။ကမ္မဘဝကို, တနည်း–ဥပပတ္တိ ဘဝကို ယူ၊

ဇာတိ–အရ။ ။လောကီဝိပါက် ၃၂, စေတသိက် ၃၅–ပါးတို့၏ ဥပါဒ် ခဏနှင့် ကမ္မဇရုပ်ဝိသတို့၏ဖြစ်ပေါ်လာစ ဥပါဒ်ခဏကိုယူ။

ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏ

ဇရာ–အရ။ ။လောကီ ဝိပါက် ၃၂, စေတသိက် ၃၅, ကမ္မဇရုပ် ဝိသတို့၏ ရင့်ခြင်း ဌီခဏကိုယူ၊

မရဏ–အရ။ ။၎င်းရုပ်နာမ်များ၏ ပျက်မှု ဘင်ခဏကိုယူ။

သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဥပါယာသ

သောက–စိုးရိမ်ကြောင့်ကြခြင်း (ဒေါမနဿဝေဒနာ)
ပရိဒေဝ–ငိုကြွေးခြင်း (စိတ္တဇ ဝိပလ္လာသ သဒ္ဒ)
ဒုက္ခ–ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း (ကာယိက ဒုက္ခ)
ဒေါမနဿ–စိတ်ဆင်းရဲမှု (စေတသိက ဒုက္ခ)
ဥပါယာသ–ပြင်းထန်စွာ ပူပန်ခြင်း (ဒေါသစေတသိက်)

ဆီချက်ရာ၌ ဆီ၏ ပူလောင် (ကျက်) ခြင်းသည် သောက၊
ဆီ၏ အိုးအတွင်းမှ ဆူဝေဗိတ်လျှံသာခြင်းသည် ပရိဒေဝ၊
ဆူဝေပြီး ဆီကျန်၏အိုးတွင်း၌ တငွေ့ငွေ့ပူခြင်းသည် ဥပါယာသ။

အိုးတွင်းဆီပူ၊ သောကတူ၊ လျှံမှု ပရိဒေဝ၊
ဆီကျန်ကုန်အောင်၊ ဆူပူလောင်၊ ဆောင်လေ ဥပါယာသ

အင်္ဂါဆဲ့နှစ်၊ သုံးဆစ်ကာလ၊ သုံးဝအစပ်၊ လေးရပ် အလှ္မာ၊
ချင်းရာနှစ်ဆယ်၊ ဝဋ် သုံးသွယ်၊ မှတ်ဖွယ် မူလ ဒွေး၊

အင်္ဂါ ၁၂-ပါး

အဝိဇ္ဇာ	သင်္ခါရ	ဝိညာဏ်	နာမ်ရုပ်
သဠာယတန	ဖဿ	ဝေဒနာ	တဏှာ
ဥပါဒါန်	ဘဝ	ဇာတိ	ဇရာမရဏ။

သုံးဆစ်ကာလ

အတိတ် အခွန့်။ ။အဝိဇ္ဇာ နှင့် သင်္ခါရ ၂-ပါး၊
ပစ္စုပ္ပန် အခွန့်။ ။ ဝိညာဏ် နာမ် ရုပ် သဠာ ယတန ဖဿ ဝေဒနာ တဏှာ ဥပါဒါန် ဘဝ ၈-ပါး။
အနာဂါတ် အခွန့်။ ။ဇာတိ ဇရာ-မရဏ ၂-ပါး။

သုံးဝ အစပ်

သင်္ခါရနှင့် ဝိညာဏ်ကြားသည့် ကြောင်းကျိုး တစပ်၊ (တိ-ပ)
ဝေဒနာနှင့် တဏှာကြားသည့် ကျိုးကြောင်း တစပ်၊ (ပ-ပ)
ဘဝနှင့် ဇာတိ ကြားသည့် ကြောင်းကျိုး တစပ်၊ (ပ-နာ)

အစပ် ၃-ပါးကို ဆက်စပ်ရာ၌ အလှ္မာ ၄-ပါး၏ အဆက်ကို ကြည့်လျှင် လုံးဆယ် လိုက်နေမည်၊ အခွန့် သုံးပါးကိုလည်း ကြည့်၍ ဆက်စပ်ယူရသည်၊ ပစ္စုပ္ပန် ကျိုး-ကြောင်း အစပ်ကို သတိပြုလေ၊ အစပ်အလှ္မာတို့ကို စာမေးပွဲတိုင်း မေးလေ့ ရှိသဖြင့် သဘော ပေါက်အောင် သေချာစွာ အထူး လေ့ကျင့် မှတ်သားကြပါလေ။

လေးရပ် အလှ္မာ

အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရ တဏှာ ဥပါဒါန် ဘဝ (တိ-ကြောင်း)
ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဠာယတန ဖဿ ဝေဒနာ၊ (ပ-ကျိုး)
တဏှာ ဥပါဒါန် ဘဝ အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရ၊ (ပ-ကြောင်း)
ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဠာယတန ဖဿ ဝေဒနာ။ (နာ-ကျိုး)

ချင်းရာ နှစ်ဆယ်

အတိတ်ကြောင်း အလွှာ၌ အချင်း အရာ ၅၊
ပစ္စုပ္ပန် ကျိုး အလွှာ၌ အချင်း အရာ ၅၊
ပစ္စုပ္ပန် ကြောင်း အလွှာ၌ အချင်း အရာ ၅၊
အနာဂတ်ကျိုး အလွှာ၌ အချင်း အရာ ၅၊
ပေါင်း အချင်း အရာ (အပြားဘေဒ) ၂၀ = ဖြစ်၏။

အတီတေ ဟေတဝေါ ပဉ္စ, ဣဒါနိ ဖလ ပဉ္စကံ၊
ဣဒါနိ ဟေတဝေါ ပဉ္စ, အာယတိံ ဖလ ပဉ္စကံ။

ဝဋ်သုံးသွယ်

ကိလေသဝဋ်....အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန်၊
ကမ္မဝဋ်.... သင်္ခါရ ကမ္မဘဝ၊
ဝိပါကဝဋ်.... ဝိညာဏမှ-ဇရာ-မရဏ အထိ။

မှတ်ဖွယ် မူလ ဒွေး

အဝိဇ္ဇာသည် ရှေ့အဘို့၏မူလ၊ တဏှာသည် နောက်အဘို့၏ မူလ၊ မှတ်သားရန်။ ။ထိုဝဋ်မြစ် မူလ ၂-ပါးကို အရဟတ္တ မဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ဖြတ်ပယ်နိုင်မှသာလျှင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝဋ်ဒုက္ခ ဇာတ်သိမ်းနိုင် ချုပ်ငြိမ်းနိုင်၏၊ အိုခြင်း နာခြင်း တွေဝေမိန်းမောခြင်း ဟူသောသောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿတို့ဖြင့် မပြတ် မလပ် အထပ်ထပ် အနှိပ်စက် ခံကြရကုန်သော သတ္တဝါတို့ သန္တာန်မှာ အာသဝေါ တရားတို့ ဖြစ်သောကြောင့် အဝိဇ္ဇာသည်လည်း ဖြစ်လာပြန်၏၊ (အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ-စသဖြင့် တပတ် လည်လာရပြန်သည်) ဤသို့ မပြတ်မှုစပ် လည်တတ်သော ဘုံသုံးပါးတွင် အကြီးဝင်၍အစမထင်သော ဝဋ်စက် ကြီးကို"ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ရဟတ်ကြီး"ဟုသုံးလှူ့ထွင်ဖွင့်တင် ဘုရား ရှင်သည် ထင်ရှားစွာ ဟောကြားထားတော်မူခဲ့ပြီ၊ တခု နှင့် တခု အကြောင်းအကျိုးဆက်စပ်ကာ လှည့်လည်၍ ဖြစ် တည် ချုပ်နေသော သဘောကိုသံသရာစက်ရဟတ်ကြီးဟူ၍ငှင်းသံသရာလည်သည်ဟူ၍ငှင်း ခေါ်ဆိုကြရသည်၊

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ရှေ့ပိုင်းကား အဝိဇ္ဇာ .... ဝေဒနာ အထိ ယူရ၏၊ နောက်ပိုင်းမှာကား တဏှာ ဥပါဒါန် .... မရဏ အထိ ယူရ၏၊

အဝိဇ္ဇာ ဘာ့ကြောင့် ဖြစ်သလဲ?

ဇရာမရဏနှင့်တွေ့ကြုံလျှင် သောက ပရိဒေဝစသော အကျိုးဆက် ငါးပါးဖြစ်၏၊ ထိုအကျိုးဆက် ငါးအင်တွင် ပါဝင်သော ကာမသဝ စသော အာသဝေါ တရားများ ဖြစ်၍လာလျှင် အဝိဇ္ဇာ စသော စက်ရဟတ်ကြီး လည်ပြန်တော့၏။ ဤစကားဖြင့် သောက ပရိဒေဝ ကာမာသဝ စသည်ကြောင့် အဝိဇ္ဇာဖြစ်၏ ဟူသော အဝိဇ္ဇာ၏ အကြောင်းကိုပြလေသည်၊

ဇရာမရဏ မုစ္ဆာယ, ပီဠိတာန မဘိဏှသော၊
အာသဝါနံ သမုပ္ပါဒါ, အဝိဇ္ဇာစ ပဝတ္တတိ။

အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရတို့ကို ယူရုံနှင့် အဘယ့်ကြောင့် တဏှာ ဥပါဒါန် ဘဝတို့ကို ယူနိုင်ပါသနည်း?

(က) ကိလေသာ သဘောချင်း တူသောကြောင့် အဝိဇ္ဇာကို ယူသဖြင့် တဏှာ ဥပါဒါန်တို့ကိုလည်း ယူရပါသည်၊

(ခ) ကမ္မဘဝချင်း တူသောကြောင့် သင်္ခါရကို ယူသဖြင့် ကမ္မဘဝကိုလည်း ယူရပါသည်၊ တဏှာ ဥပါဒါန် တရားတို့ကို ယူသဖြင့် အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရတို့ကို ယူရာ၌လည်း ဤ သဘော အတိုင်းပင် မှတ်။

ဇာတိ ဇရာ မရဏကား သီးခြား မရှိပေ၊ ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဠာယတန ဖဿ ဝေဒနာတို့၏ ဖြစ်ဆဲ ရင့်ဆဲ ပျက်ဆဲ အခိုက် အတန့်သာ ဖြစ်သောကြောင့် ဇာတိ ဇရာ မရဏကို ယူလျှင် အခြေခံ ဖြစ်သော ဝိညာဏ်စသည့် တရားငါးပါးကိုပင် ကောက်ယူရပြန်သည်၊

အဋ္ဌ၊-အတိတ်က ဖြစ်ခဲ့သော တရားအပေါင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် အဝိဇ္ဇာ နှင့် သင်္ခါရတို့ကို အတိတ် ကာလဟု ဟောထားသည်၊ ကာလ အမည်ရှိသည် သီးခြား မရှိ၊ တရားတို့၏ ဖြစ်ဆဲစသော အမူအရာ အခိုက်မျှသာ ဖြစ်၍ ကာလအရမှာ ကာလ ဝိမုတ် ဖြစ်သော ပရမတ္ထ သဘာဝကိုပင် ရ၏။

အတိတ်ကာလ အဖြစ် ယူခဲ့သော အဝိဇ္ဇာ နှင့် သင်္ခါရတို့ကို အဘယ့်ကြောင့် ပစ္စုပ္ပန် အကျိုး ငါးပါး၌ ထည့်ပြန်ပါသနည်း?

ပစ္စုပ္ပန် ဘဝ၏ အကြောင်း တရား ဖြစ်ပြန်သောကြောင့် ပစ္စုပ္ပန် အကြောင်း ၅-ပါး၌ ထို ၂-ပါးကို ထည့်ရပြန်ပါသည်။

ဇာတိ ဇရာ မရဏသည် ပစ္စုပ္ပန် အကျိုးတရားများ ဖြစ်သင့်လျက် အဘယ့်ကြောင့် အနာဂတ် ကာလတရား အဖြစ်ဖြင့် ဟောပါသနည်း?

ပစ္စုပ္ပန် အကြောင်း ကမ္မ ဘဝနှင့် စပ်နေသဖြင့် ယို ၃-ပါးကို အကျိုး အနာဂတ်ကာလ တရားအဖြစ်မှာသာ ဟောရပါသည်။

အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရ ဟူသော အတိတ် အကြောင်းနှင့် စပ်၍ ပစ္စုပ္ပန် ဖြစ်နေဆဲ အကျိုး ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း အနာဂတ် အကျိုးတို့၏ ဖြစ်ပေါ်ရန် ပစ္စုပ္ပန် ဟည်ရှိဆဲ အကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း ဝိညာဏ် အစ ကမ္မဘဝ အဆုံးရှိသော ၈-ပါးသည် ပစ္စုပ္ပန် မည်၏။

အတိတ် အကြောင်း ပြသဖြင့် အဟေတုက ဒိဋ္ဌိကို ပယ်သည်၊
အနာဂတ် အကျိုးကို ပြသဖြင့် ဥစ္ဆေဒ ဒိဋ္ဌိကို ပယ်သည်၊
၍ ကာလ ၂-ပါးကို ပြသဖြင့် သဿတ ဒိဋ္ဌိကို ပယ်သည်၊

မုချအကျိုး နှင့် အကျိုးဆက်။ ။ဇာတိ ရှိလျှင် ဇရာ မရဏ အမှန် ဖြစ်ရသောကြောင့် မုချအကျိုး မည်၏၊ ဇရာ မရဏ ဖြစ်တိုင်း သောက ပရိဒေဝကား ဖြစ်ခြင်မှ ဖြစ်သည်၊ ရူပ အရူပ ဘုံများ၌ ဇရာ မရဏ ဖြစ်သော်လည်း သောက ပရိဒေဝ မဖြစ်၊ ဤသို့လျှင် တိုက်ရိုက်အကျိုး မဟုတ်ဘဲ ဖြစ်ချင်မှ ဖြစ်သော အကျိုးများသည် နိဿန္ဒဖလ အကျိုးဆက် မည်၏။

သောက နှင့် ဒေါမနဿ

စိုးရိမ်သောအားဖြင့် ဖြစ်သော ဒေါ-ဝေဒနာသည် သောက၊
တခြားသောအားဖြင့် ဖြစ်သော ဒေါ-ဝေဒနာသည် ဒေါမနဿ၊

ပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒ်နည်း ပြီး၏

ပဋ္ဌာန်းနည်း

၁။ ဟေတုပစ္စယော	၁၃။ ကမ္မပစ္စယော
၂။ အာရမ္မဏ ပစ္စယော	၁၄။ ဝိပါက ပစ္စယော
၃။ အဓိပတိ ပစ္စယော	၁၅။ အာဟာရပစ္စယော
၄။ အနန္တရ ပစ္စယော	၁၆၊ ဣန္ဒြိယ ပစ္စယော
၅။ သမနန္တရ ပစ္စယော	၁၇။ ဈာန ပစ္စယော
၆။ သဟဇာတပစ္စယော	၁၈။ မဂ္ဂပစ္စယော
၇၊ အညမည ပစ္စယော	၁၉။ သမ္ပယုတ္တ ပစ္စယော
၈။ နိဿယ ပစ္စယော	၂၀။ ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စယော
၉။ ဥပနိဿယ ပစ္စယော	၂၁။ အတ္ထိ ပစ္စယော
၁၀။ ပုရေဇာတ ပစ္စယော	၂၂။ နတ္ထိ ပစ္စယော
၁၁။ ပစ္ဆာဇာတပစ္စယော	၂၃။ ဝိဂတပစ္စယော
၁၂။ အာသေဝန ပစ္စယော	၂၄။ အဝိဂတပစ္စယောတိ

ပဋ္ဌာန်း ပစ္စည်း ၂၄-ပါး

ဆဓာ နာမံ တု နာမဿ, ပဉ္စဓာ နာမရူပိနံ၊
ဧကဓာ ပုန ရူပဿ, ရူပံ နာမဿ စေကဓာ။
ပညတ္တိ နာမ ရူပါနိ, နာမဿ ဒုဝိဓာ ဒွယံ၊
ဒွယဿ နဝဓာ စေ, ဆဗ္ဗိဓာ ပစ္စယာ ကထံ။

၁။ ဆဓာနာမံ တု နာမဿ

နာမ်သည် နာမ်အား အနန္တရ သမနန္တရ နတ္ထိ ဝိဂတ အာသေဝန အညမည ၆-ပါးသော သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

(က) ရှေ့ နားက ဖြစ်ပြီး ချုပ်သွားကြကုန်သော ရဟန္တာတို့၏ စုတိ စိတ်မှ တပါးကုန်သော စိတ် ၈၉ စေတသိက် ၅၂-ပါး နာမ်တရားများသည် နောက်နားက

လိုက်၍ ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော ရဟန္တာတို့၏ စုတိစိတ်ပါ စိတ် ၈၉,–စေတသိက် ၅၂–ပါးတို့အား အနန္တရ သမနန္တရ နတ္ထိ ဝိဂတ ၄–ပါးသော သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏၊ (ရဟန္တာတို့၏ စုတိ ဆိုသည်မှာ မဟာ ဝိပါက် မဟဂ္ဂုတ် ဝိပါက် တခုခုဖြင့် ရဟန္တာ မဖြစ်မီက ပဋိသန္ဓေနေခဲ့သဖြင့် ၎င်းစိတ် တခုခုသည့် စုတိကိစ္စ တပ်ခိုက် ရဟန္တာတို့၏ စုတိစိတ် အမည် ရလေသည်)

(ခ) အဆုံးဇော မဂ်ဇော ဖိုလ်ဇော ကြဉ်သော ရှေးရှေးဇော ၄၇-ပါးသည် ပထမဇော နှင့် ဖိုလ်ဇော ကြဉ်သော နောက်နောက်ဇော ၅၁–စေတသိက် ၅၂–ပါးအား အာသေဝန သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

မှတ်သားရန်။ ။ဇော ၅၅–အနက် မဂ်ဇော ၄, ဖိုလ်ဇော ၄ ကြဉ် ၄၇-ပါးကျန်၏၊ ဖိုလ်ဇော ၄-ပါးကြဉ်လျှင် ၅၁-ပါးကျန်၏၊ အစဇော အဆုံးဇော အမည်နှင့် ကြဉ်ထုတ်ပယ်ရှား ပစ်သော်လည်း အလယ်က ဇောများ ကျန်နေသေး၍ လုံးရေမလျော့ပေ။

(ဂ) စိတ် ၈၉-စေတသိက် ၅၂-ပါးသည် မိမိတို့ အချင်းချင်း အပြန်အလှန် ယှဉ်ဘက် သမ္ပယုတ္တအားဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

၂။ ပစ္စဝေ နာမရူပိန့်

နာမ်သည်ရုပ်-နာမ် ၂–မျိုးအားဟေတု, ဈာန, မဂ္ဂ, ကမ္မ. ဝိပါကအားဖြင့် ၅–ပါးသော ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

(က) ဟိတ် ဈာန်နှင့် မဂ္ဂင် တရားတို့သည် ဖြစ်ဘက် နာမ်ရုပ် တရားတို့အား ဟေတု ဈာန မဂ္ဂ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

(၁) စေတနာ ၈၉-ပါးသည် စိတ် ၈၉, စေတနာကြည်သော စေတသိက် ၅၁-ပါး, စိတ္တဇရုပ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့အား သဟဇာတကမ္မ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏၊ အတိတ်ကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာ ၃၃-သည် ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇ အသညသတ် ကမ္မဇ ပဝတ္တိ ကမ္မဇရုပ်တို့အား ကမ္မ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

(၈) ဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာတို့သည် အချင်းချင်းအားရင်း စိတ္တဇ ကမ္မဇရုပ်အားရင်း ဝိပါက သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြကုန်၏

၃။ ကေဝလ ပုန ရူပဿ

နာမ်သည် ရုပ်အား ပစ္ဆာဇာတ ၁-ပါးဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

ပဉ္စဝေါကာရ ဘုံ၌ ဖြစ်ခိုက် အရူပဝိပါက်ကြည်သော ပဌမ ဘဝင် အစရှိသော နောက်နောက် စိတ် ၈၅-ခု စေတသိက် ၅၂-နာမက္ခန္ဓာတို့သည် ပဋိသန္ဓေ စသော ရှေးရှေး စိတ် နှင့် အတူ ဥပါဒ်၍ ဌီသို့ ရောက်သော ကမ္မဇ ဥတုဇ တိဇ စတုဇ ကာယ (ရုပ်စု)အား ပစ္ဆာဇာတ သတ္တိ တပါးအားဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

၄။ ရူပံ နာမဿ စေကဓာ

ဝတ္ထုရုပ် ၆-ပါးတို့သည် ဝိညာဏ် ၇-မျိုးအားရင်း၊ ပဉ္စာရုံသည် ပဉ္စဝိညာဏ် အားရင်း ပုရေဇာတသာမည, အာရမ္မဏ ပုရေဇာတ အားဖြင့် ရုပ်သည် နာမ်အား ပုရေဇာတ (တမျိုးအားဖြင့်) ကျေးဇူးပြု၏။

၅။ ပညတ္တိနာ မရူပါနိ နာမသ ဒုဝိဓာ

၁။ အာရမ္မဏ အရ ရူပါရုံ × × × ဓမ္မာရုံ ၏ အာရုံ ၆-ပါး ရှိ၏၊

၂။ ဥပနိဿယ၌ (က) အာရမ္မဏူပနိဿယ
(ခ) အနန္တရူပနိဿယ
(ဂ) ပကတူပနိဿယ ၃-ပါး၊

၂။ (က) တဿ အာရမ္မဏမေဝ ဂရုကတံ
အာရမ္မဏူပနိဿယော။

အလေးအမြတ် ပြုအပ်သော ရုပ် ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ရုပ်
၁၈၊ ဒေါသမူလ မောဟမူလ ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယ
ဝိညာဏ် ကြဉ်သော စိတ် ၈၄၊ ဒေါသ ကုသော
မဇ္ဈရိယ ကုက္ကုစ္စ ဝိစိကိစ္ဆာ ကြဉ်သော စေတသိက်
၄၇ နိဗ္ဗာန် ၏ တရားများသည် အာရမ္မဏူပ နိဿယ
ပစ္စည်း မည်၏။

(ခ) အနန္တရနိရုဒ္ဓါ စိတ္တ စေတသိကာ ဓမ္မာ
အနန္တရူပနိဿယော။

အခြားမဲ့၌ ဖြစ်ကုန်သော ရဟန္တာတို့၏ စုတိ-ကြဉ်သော
စိတ် ၈၉, စေတသိက် ၅၂-ပါးသည် အနန္တရူပ နိဿယ
ပစ္စည်း မည်၏။

(ဂ) ရာဂါဒယော ပန ဓမ္မာ သဒ္ဓါဒယော စ သုခံ ဒုက္ခံ
ပုဂ္ဂလော ဘောဇနံ ဥတု သေနာသနဉ္စ ယထာရဟံ
အဇ္ဈတ္တဉ္စ ဗဟိဒ္ဓါ စ ကုသလာဒိဓမ္မာနံ, ကမ္မံ ဝိပါကာနန္တိ စ
ဗဟုဓာ ဟောတိ ပကတူပ နိဿယော၊

ရာဂ ဒေါသ မောဟ စသော တရားများ
သဒ္ဓါ သီလ သုတ စသော တရားများ
ကာယိကသုခ ကာယိကဒုက္ခ တရားများ
သူတော်ကောင်း သူမြတ်လောင်း ပုဂ္ဂိုလ်များ
သင့်တင့် လျောက်ပတ်သော အစာ ဘောဇဉ်
သင့်တင့်သော ဥတုနှင့် ကျောင်း အိပ်ရာများ

အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ ၂-စားလုံး ဖြစ်ကုန်သော ဤတရား များသည် ကုသိုလ်စသော တရားတို့အား ထိုက်သလို ကျေးဇူးပြု၏၊ အားရှိသော ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံသည် ဝိပါက် ဆတ္တိံသ နာမက္ခန္ဓာ တို့အား ပကတူပ နိဿယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

၆။ ဥပယ် ဥပယသ နဝဓာ

နာမ်ရုပ် ၂-ပါးသည် နာမ်ရုပ် ၂-ပါးအား ထိုက်သလို
အဓိပတိ သဟဇာတ အညမည နိဿယ အာဟာရ ဣန္ဒြိယ
ဝိပ္ပယုတ္တ အတ္ထိ အဝိဂတ အားဖြင့် ၉-မျိုးကျေးဇူးပြု၏။
၁။ (က) တိဓ္ဓ ဂရုကတ မာရမ္မဏ
အဓိပတိဝသေန နာမာနံ။

အလေးအမြတ် ပြုအပ်သော နိပ္ဖန္နရုပ် ၁၈၊ စိတ် ၈၄၊ စေတသိက် ၄၇၊ နိဗ္ဗာန်တရားတို့သည် အလေးအမြတ် ပြုတတ်သော လောဘမူစိတ် ၈၊ မဟာကုသိုလ် စိတ် ၈၊ မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် ၄၊ လောကုတ္တရာ ၈၊ ဒေါသ ဇုသာ မဇ္ဈိမိယ ကုက္ကုစ္စ ဝိစိကိစ္ဆာ အပ္ပညာ ကြဉ်သော စေတသိက် ၄၅-ပါးအား အာရမ္မဏာဓိပတိ ပစ္စယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

(ခ) သဟဇာတာဓိပတိ စတုဗ္ဗိဓောပိ သဟဇာတဝသေန သဟဇာတာနံ နာမရူပါနန္တိ စ ဒုဝိဓော ဟောတိ အဓိပတိ ပစ္စယော၊

အဓိပတိ တရားကိုယ် ၄-ပါးသည် အချင်းချင်း ဖြစ်ဘက် အဓိပတိ တရားကိုယ် ၃-ပါး ၂-ပါးတို့အားရင်း, ထို အဓိပတိ တရားကိုယ် ၃-ပါးနှင့် အတူ ဖြစ်ဘက် သာဓိပတိ စိတ္တဇရုပ် တို့အားရင်း, သဟဇာတာ ဓိပတိ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏၊ ဤသို့ အဓိပတိ ပစ္စည်းသည် ၂-ပါးပြား၏၊

၂။ (က) စိတ္တ စေတသိကာ ဓမ္မာ အညမညံ သဟဇာတ ရူပါနဥ္စ

(ခ) မဟာဘူတာ အညမညံ ဥပါဒါရူပါနဥ္စ

(ဂ) ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝတ္ထု ဝိပါကာ အညမညန္တိစ တိဝိဓော ဟောတိ သဟဇာတ ပစ္စယော။

(က) စိတ်စေတသိက် တရားတို့သည် အချင်းချင်း အားရင်း အတူဖြစ်ဘက် စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ် တို့အားရင်း၊

(ခ) မဟာဘုတ် တို့သည် အချင်းချင်း အားရင်း ဥပါဒါရုပ် တို့အားရင်း၊

(ဂ) ပဋိသန္ဓေအခါ ဟဒယဝတ္ထုနှင့် ဝိပါက်ဝိညာဏ်တို့သည် အချင်းချင်း ကျေးဇူးပြု၏၊ ဤသို့ သဟဇာတ ပစ္စည်းသည် ၃-ပါးပြား၏။

၃။ (က) စိတ္တ စေတသိကာ ဓမ္မာ အညမညံ

(ခ) မဟာဘူတာ အညမညံ

(၈) ပဋိသန္ဓိကွဏော ဝဏ္ဏုဝိပါကာ အညမညဉ္စ ဝ တိဝိဓော ဟောတိ အညမည ပစ္စယော။

(က) စိတ် စေတသိက် တရား တို့သည် အချင်းချင်း အားရင်း,

(ခ) မဟာဘုတ်တို့သည် အချင်းချင်း အားရင်း,

(ဂ) ပဋိသန္ဓေအခါ ပဋိသန္ဓေဝိပါက် ဝိညာဏ်နှင့် ဟဒယဝတ္ထုတို့သည် အချင်းချင်း အားရင်း အညမည သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူး ပြု၏၊ ဤသို့ အညမည ပစ္စည်းသည် ၃-ပါးပြား၏။

၄။ (က) ဝိတ္တ စေတသိကာ ဓမ္မာ အညမညံ သဟဇာတ ရူပါနဉ္စ

(ခ) မဟာဘူတာ အညမညံ ဥပါဒါရူပါနဉ္စ

(ဂ) ဆဝတ္ထူနိ သတ္တန္နံ ဝိညာဏဓာတူ နဉ္စ တိဝိဓော ဟောတိ နိဿယ ပစ္စယော။

(က) နှင့် (ခ) မှာ အထက် သဟဇာတက အတိုင်းပင်

(ဂ) ဝတ္ထုရုပ် ၆-ပါးတို့သည် အရူပဝိပါက် ၄-ပါး ကြည်သော ဝိညာဏ်ဓာတ် ၇-ပါး တို့အား နိဿယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏၊ ဤသို့ နိဿယ ပစ္စည်းသည် ၃-ပါးပြား၏။

၅။ (က) ကဗဠီကာရော အာဟာရော ဣမဿ ကာယဿ

(ခ) အရူပိနော အာဟာရာ သဟဇာတာနံ နာမရူပါနဉ္စ ဒုဝိဓော ဟောတိ အာဟာရ ပစ္စယော။

(က) အဇ္ဈတ္တိက သန္တာန်၌ ရှိသော စတုသမုဋ္ဌာနိက ဩဇာ, ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်၌ ရှိသော ဥတုဇ ဩဇာသည်

ကလာပ်တူ ဩဇာ ကြွင်းသော ကလာပ်တူ ကလာပ်ပြား ဖြစ်သော စတုသမုဋ္ဌာနိက ကာယအား ရုပ်အာဟာရ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

(၁) ဖဿ ဝေဒနာ နှင့် ဝိညာဏ် ဟူသော နာမ် အာဟာရ တရားကိုယ် ၃-ပါးသည် တကွ ဖြစ်ဘက် ဖြစ်ကုန်သော စိတ် ၈၉ စေတသိက် ၅၂ စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇ ရုပ်အား နာမ် အာဟာရ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏၊ ဤသို့ အာဟာရသည် ၂-ပါး ပြား၏။

၆။ (က) ပဉ္စပသာဒါ ပဉ္စန္နံ ဝိညာဏာနံ၊

(ခ) ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ ဥပါဒိန္နရူပါနံ

(ဂ) အရူပိနော ဣန္ဒြိယာ သဟဇာတာနံ နာမရူပါ
နန္တိ စ တိဝိဓော ဟောတိ ဣန္ဒြိယ ပစ္စယော။

(က) ငါးပါးသော ပသာဒရုပ်တို့သည် ငါးပါးသော ဝိညာဏ်တို့အား ပုရေဇာတိန္ဒြိယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏၊

(ခ) ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေ အားဖြင့် ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေသည် ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ ကြွင်းသော ကလာပ်တူ ဖြစ်သော ပဝတ္တိ ကမ္မဇရုပ်တို့အား ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

(ဂ) နာမ်ဇီဝိတ စိတ် ဝေဒနာ သဒ္ဓါ ဝီရိယ သတိ ဧကဂ္ဂတာ ပညာ ဟူသော နာမ် ဣန္ဒြေ တရား ၈-ပါး သည် တကွ ဖြစ်ဘက် စိတ် ၈၉၊ စေတသိက် ၅၂၊ စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်တို့အား သဟဇာတိန္ဒြိယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏၊ ဤသို့ ဣန္ဒြိယ ပစ္စည်းသည် ၃-ပါးပြား၏။

၇။(က) ဩက္ကန္တိက္ခဏေ ဝတ္ထုဝိပါကာနံ, စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ သဟဇာတာနံ သဟဇာတဝသေန

(ခ) ပစ္ဆာဇာတာ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ ပုရေဇာတဿ ဣမဿ ကာယဿ ပစ္ဆာဇာတဝသေန

(ဂ) ဆဝတ္ထူနိ ပဝတ္တိယံ သတ္တန္နံ ဝိညာဏဓာတူနံ ပုရေဇာတဝသေနေတိ စ တိဝိဓော ဟောတိ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော။

(က) ပဋိသန္ဓေ ခဏ၌ ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာနှင့် အတူဖြစ်ဘက် ဟဒယဝတ္ထုသည် ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာအား၎င်း ပဉ္စဝေါကာရ ဘုံ၌ ဖြစ်ခိုက် ဖြစ်နေ စိတ် စေတသိက် ဖြစ်ကုန်သော အရူပဝိပါက် ၄, ဒွိပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀, ရဟန္တာတို့၏ စုတိ ကြဉ်သောစိတ် ၇၅-ခု နာမက္ခန္ဓာ တရားတို့သည် သဟဇာတ် ဖြစ်ကုန်သော စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ် တို့အား သဟဇာတ ဝိပ္ပယုတ္တ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

(ခ) ပဉ္စဝေါကာရ ဘုံ၌ ဖြစ်ခိုက် ဖြစ်နေ နောက်နောက်၌ ဖြစ်ကြကုန်သော စိတ် စေတသိက် ဖြစ်ကုန်သော အရူပဝိပါက် ၄-ခု ကြဉ်သော ပထမ ဘဝင် အစရှိသော နောက် နောက်သော စိတ် ၈၅-ခု စေတသိက် ၅၂-ခု နာမက္ခန္ဓာ တရားတို့သည် ရှေးရှေးသော စိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ ဌီသို့ ရောက်သော ဧကဇကာယ ဒွိဇကာယ တိဇကာယ စတုဇကာယအား ပစ္ဆာဇာတ ဝိပ္ပယုတ္တ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏၊ ဤသို့ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းသည် ၃-ပါး ပြား၏။

(ဂ) မဇ္ဈိမာယုက ဖြစ်သော စက္ခုဝတ္ထု, × × × ကာယဝတ္ထု-ပဋိသန္ဓေ စသော ရှေးရှေးသော စိတ်နှင့် အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု- မရဏာသန္န အခါ စုတိစိတ်မှ ပြန်၍ ရေသော် ၁၇-ချက် မြောက်သော စိတ်နှင့် အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု-ဟု ဆိုအပ်သော ဤ ၆-ပါးသော ဝတ္ထုရုပ်သည် ပဝတ္တိအခါ၌ ခုနှစ်ပါး ကုန်သော အရူပဝိပါက် ၄-ခု ကြဉ်သော ဝိညာဏ် တို့အား ဝတ္ထု ပုရေဇာတ ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏၊ ဤသို့ ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စည်းသည် ၃-ပါး ပြား၏။

ဂ။ ၉။ ။သဟဇာတ ပုရေဇာတ ပစ္ဆာဇာတ အာဟာရ ရူပိန္ဒြိယ အားဖြင့် အတ္ထိ ပစ္စည်းသည်ရင်း အဝိဂတ ပစ္စည်းသည်ရင်း ငါးမျိုးစီပြား၏။

သဟဇာတံ ပုရေဇာတံ, ပစ္ဆာဇာတဉ္စ သဗ္ဗထာ၊
ကဗဠီကာရော အာဟာရော, ရူပဇီဝိတမိစ္စယံတိ၊
ပဉ္စဝိဓော ဟောတိ အတ္ထိပစ္စယော အဝိဂတပစ္စယော စ။

ဆဓာ နာမံတု စသော ဂါထာ၏
အကျယ် အဓိပ္ပါယ် ပြီး၏

ပစ္စယ သမောဓာန

၂၄ -ပါးသော ပစ္စည်းတို့ကို သဘောတူ ကိစ္စတူ အားဖြင့် အကျဉ်း ချုံ့ကာ သိမ်းကြုံး သွင်းယူလျှင် ၄-မျိုးသာ ရနိုင်သည်။

အာရမ္မဏူပ နိဿယ ကမ္မတ္ထိ ပစ္စယေသုစ သဗ္ဗေပိ
ပစ္စယာ သမောဓာနံ ဂစ္ဆန္တိ။
အာ ဥ ကံ အတ်၊ လေးရပ် ဤတွင်၊ အတွင်း ဝင်၊
ကုန်စင် နွဲစိတ်ဖြာ။

ဘုံအားဖြင့် ဝေဘန်ပုံ

ကေဝေါကာရဘုံ၌-သဟဇာတ အညမည နိဿယ ကမ္မ ဣန္ဒြိယ အတ္ထိ အဝိဂတ ဤ ၇-ပစ္စည်း ဖြစ်၏။

စတုဝေါကာရ ဘုံ၌- ပုရေဇာတ ပစ္ဆာဇာတ ဝိပ္ပယုတ္တ ၃-ပစ္စည်းမှ ကြွင်းသော ၂၁-ပစ္စည်းကို ရ၏။

ပဉ္စဝေါကာရ ဘုံ၌ ၂၄-ပစ္စည်းလုံး ရ၏။

တေကာလိက ဓမ္မ,ကာလမုတ္တာစ

အနန္တရ သမနန္တရ အာသေဝန နတ္ထိ ဝိဂတ ဤ ၅-ပါးသည် အတိတ်ကာလ၌ ဖြစ်သော ပစ္စည်း မည်၏၊

ကမ္မ ပစ္စည်းသည် အတိတ် ပစ္စုပ္ပန် ဒွိကာလိက ပစ္စည်း မည်၏၊

အာရမ္မဏ အဓိပတိ ဥပနိဿ ၃-ပစ္စည်းသည် အတိတ် ကာလ၌ ဖြစ်သော အတီတကာလိက ပစ္စည်း မည်၏၊

နိဗ္ဗာန် နှင့် ပညတ်သည် ကာလဝိမုတ် ပစ္စည်းဘည်း။

အဗျာကတဒုက ဗဟိဒ္ဓါဝ

ဝွင်းပ ပစ္စည်း—အာရမ္မဏ အဓိပတိ သဟဇာတ အညမည နိဿယ ဥပနိဿယ အာဟာရ အတ္ထိ အဝိဂတ ဤ ၉-ပစ္စည်းတည်း။

အဗျာကတိက ပစ္စည်း—ကြွင်း ၁၅-ပါးတည်း၊

တနည်း

စက္ခုစသည့် ရာဂစသည်ကား အဗျာကတိကတည်း။

ပုဂ္ဂိုလ် ဥတု ဘောဇန အိပ်ရာ နေရာစသည်ကား ဗဟိဒ္ဓ ပစ္စည်းတည်း။

သင်္ခတ အသင်္ခတ

ပစ္စုပ္ပန်တရား အားလုံးသည် သင်္ခတ မည်၏။
ပစ္စည်းတရား အားလုံးသည် အသင်္ခတ မည်၏။
ရုပ်-နာမ် တရားစုသည် သင်္ခတ မည်၏။
နိဗ္ဗာန် တရားသည် အသင်္ခတ မည်၏။

ပညတ်ိ နာမ ရူပါနံ, ဝသေန တိဝိဓာ၊

နာမ—အရ—နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး နိဗ္ဗာန်တည်း၊
ရူပ—အရ—ရုပ် ၂၈-ပါး ရူပက္ခန္ဓာတည်း။
ပညတ်—အရ—သိလတ္တံ ၂—မျိုးကို ရ၏။

ပဋ္ဌာန်းနည်း ပြီး၏

ပညတ် အခန်း

၁။ သိစေအပ်သော အတ္ထ ပညတ် တမျိုး၊
၂။ သိစေတတ်သော သဒ္ဒ ပညတ် တမျိုး၊
ဤသို့ ပညတ် ၂-ပါး ရှိ၏
နာမ်-နက် ပညတ်၊ ၂-ပါးမှတ်၊ ခေါ်အပ် ခေါ်ကြောင်းသိ။

(၁) သုတပါး နားလည့်အောင် ပြောပြအပ်သော စိတ်၌ ထင်မြင်အပ်သော အနက် ဖြစ်ဝတ္ထုဟူသမျှသည် အတ္ထ ပညတ် မည်၏၊ (ပညာပိယတ္တာ—သိစေအပ်သော ကြောင့်၊ ပညတ္တိ-အတ္ထ ပညတ် မည်၏။)

(၂) မည်သည့်ဘာသာ စကားသုံးမဆို အမည်နာမ ဝေါဟာရ အားလုံးသည် အနက် ဖြင့်အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ တတ်သောကြောင့် ဝါ—သိကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် သဒ္ဒ ပညတ် မည်၏။ (ပညာပနတော—သိစေတတ်သော ကြောင့်၊ ဝါ—သိကြောင်းဖြစ်သောကြောင့်၊ ပညတ္တိ-သဒ္ဒ ပညတ် မည်၏၊)

ဥပမာ-လူ နွား စာအုပ်စသော နာမ်မည်များသည် အနက်ကို သိကြောင်းဖြစ်၍ သဒ္ဒ ပညတ် မည်၏၊ လူဖြစ် နွားဖြစ် စာအုပ်ဖြစ် စသည်ကား သိစေအပ်သောကြောင့် အတ္ထပညတ် မည်၏။

၁။ အတ္ထပညတ် အပြား

တံတံဘူတ ဝိပရိဏာမာကာရ မုပါဒါယ
တထာ တထာ ပညတ္တာ ဘူမိ ပဗ္ဗတာဒိကာ၊

သဏ္ဌာနပညတ်။ ။ထိုထို ပထဝီ အစရှိသော မဟာဘုတ် ရုပ်ကြီးများ၏ အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ အထူးထူး

အထွေထွေ ထက်ဝန်းကျင် ညွှတ်ကိုင်းဆက်သွယ် စုပုံ တည်ရှိနေသော အခြင်းအရာကို အစွဲပြု ယူဆကာ ထိုထို ဘူမိ ပဗ္ဗတ နဒီ သမုဒ္ဒ စသဖြင့် ခေါ်ဝေါ် ပညတ် သမုတ်အပ်သော သဘောသည် သန္တာနပညတ် မည်၏၊ တခု နှင့် တခု ဆက်စပ် တည်ရှိနေခြင်းကို သန္တာန ပညတ်ခေါ်သည်၊ ၎င်းကိုပင် အပေါင်းအစု သဘော ဖြစ်နေပြန်၍ သမူဟပညတ်လည်း ခေါ်နိုင်သေးသည်။

သန္တာန သဏ္ဌာန သန္တတိ မုပါဒါယ
ဂေဟ ရထ သကဋာဒိကာ၊

သမူဟပညတ်။ ။အဆောက်အဦတို့၏ အသွေးထူး အဖုံဖုံသော အခြင်းအရာ အားဖြင့် တပေါင်းတစည်း တစုတဝေးကြီး ဆက်စပ်တည်ရှိနေပုံ အခြင်းအရာကို အစွဲပြုကာ ဂေါကား အိမ်၊ ရထား၊ လှည်း၊ အိုး၊ ပုဆိုး၊ ဘော်၊ လေယာဉ် စသော ပညတ်မျိုးသည် သမူဟ ပညတ် မည်၏၊ ပုံပန်းသဏ္ဌာန်ကို အစွဲပြုကာ ခေါ်ထား သောကြောင့် သဏ္ဌာန ပညတ်လည်း ခေါ်၏၊ အစဉ် အတန်းကို သန္တာန သန္တတိ ခေါ်၏၊ ပုံပန်း သဏ္ဌာန်ကို သဏ္ဌာန ခေါ်၏။

ခန္ဓပဉ္စက မုပါဒါယ ပုရိသ ပုဂ္ဂလာဒိကာ၊

သတ္တ ပညတ်။ ။ခန္ဓာ ငါးပါးကို စွဲ၍ ယောကျ်ား မိန်းမ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ ငါ သူတပါး ခွေး နွား ဆင် မြင်း စသဖြင့် ခေါ်အပ်သော ပညတ်သည် သတ္တပညတ် မည်၏၊ (ခန္ဓာငါးပါးကို အစွဲပြုသော အားဖြင့် ပညတ် အပ်သောကြောင့် ဥပါဒါ ပညတ်လည်း ခေါ်၏၊)

စန္ဒ ဝဋ္ဋနာဒိက မုပါဒါယ ဒိသာ ကာလာဒိကာ၊

(က) ဒိသာပညတ်။ ။လ နေတို့၏ ရှေးဦးစွာ ထွက်ရာအရပ်ကို ပုဗ္ဗဒိသာ အရှေ့အရပ်, နောက်ဆုံး ကွယ်ပျောက်ရာ ဝင်ရာအရပ်ကို ပစ္ဆိမဒိသာ အနောက် အရပ်,လက်ျာဘက်အရပ်ကို ဒက္ခိဏဒိသာ တောင် အရပ်, လက်ဝဲဘက်အရပ်ကို ဥတ္တရဒိသာ မြောက်အရပ်,အထက် အရပ်ကို ဥပရိမဒိသာ အထက်အရပ်, အောက်အရပ်ကို ဟေဋ္ဌိမဒိသာ အောက်အရပ် စသဖြင့် ပညတ်ခြင်းသည် ဒိသာပညတ် မည်၏။

(ခ) ကာလပညတ်။ ။ပုဗ္ဗဏှ သမယ နံက် ခင်း,မဇ္ဈန္တိက နေ့လယ်, အပရဏှ ညနေခင်း,သာယဏှ သမယ ညချမ်းစသဖြင့် ပညတ်ခြင်းကို ကာလပညတ် ခေါ်သည်၊(နှစ်ဟူသော သံဝစ္ဆရ ပညတ်, ကပ္ပ ကမ္ဘာ) ဟူသော ပညတ် စသည်ကိုလည်း ယူလေ၊

အသမ္ဖုဋ္ဌာကာရ မုပါဒါယ ကူပ ဂုဟာဒိကာ၊

အာကာသ ပညတ်။ ။တွင်း လိုဏ် ဂူ စသည့် တို့၏ ပတ်ဝန်းကျင် အရပ်တို့ကာသာ မဟာဘုတ်ချင်း စပ်၍ အလယ်၌ အဝင်အထိုက်မရှိဘဲ ဟင်းလင်း ဟောင်း လောင်းဘည့်ရှိနေပုံကို အစွဲပြုကာ ကူပ တွင်း, ဂုဟာ ဂူ, လေဏ လိုဏ်, ဥမင် ဥမင်, ဝိဝရ ဟင်းလင်း ပေါက် ,ဆိဒ္ဒ ဝိဝရ အပေါက်, ဒွါရ တံခါး, ဝါတပါန လေသာပြူတင်း စသဖြင့် ပညတ်ခြင်းသည်အာကာသ ပညတ်မည်၏၊

တံတံ ဘူတ နိမိတ္တံ ဘာဝနာ ဝိသေသဋ္ဌံ
ဥပါဒါယ ကသိဏ နိမိတ္တာ ဒိကာ၊

နိမိတ္တပညတ်။ ။ထိုထို သို့သော အချင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော မဟာဘုတ်ကို အစွဲပြုကာ ပထဝီကသိဏ အာပေါကသိဏ တေဇောကသိဏ စသောကသိုဏ်း ပညတ်သည်ရင်း၊ပရိကမ္မနိမိတ် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ပဋိဘာဂနိမိတ် စသော ဘာဝနာစဉ်ကိုအစွဲပြုကာ ခေါ်အပ်သောပညတ်သည်ရင်း နိမိတ္တပညတ်မည်၏။

ဝေမာဒိပ္ပ ဘေဒါ ဖြင့် နှစ်ဆိုသော ပညတ် အာနာပါနပညတ် ဝဏ္ဏကသိဏပညတ် စသော များစွာသောပညတ်တို့ကို သိအပ်၏၊ အထူးအားဖြင့် အတိုအရှည် အနိမ့် အမြင့် ပထမ ဒုတိယ တတိယ စဖြင့်တခုမှ တခုကို ယောက်ဆ၍ ခေါ်အပ်သော ဥပနိဓာပညတ်များကိုလည်း မှတ်သားလေ။

ပရမတ္ထတော အဝိဇ္ဇမာနာပိ၊

ဤပညတ်စုများသည် ပရမတ္ထ ဓာတ်သား သဘာဝအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိကောင်း၊ ဇာတ်ဆို ပုဂ္ဂိုလ် ပညတ်ရာဒိန်းမ ယောကျ်ား ဟူသော အရာဝတ္ထုကို သီးခြားဓာတ်သားရှာ မရ၊ အမှန်မှာ ခန္ဓပဉ္စက ပရမတ္ထ တရားများကိုသာလျှင်ရ၏။ စာအုပ်ခေါ်ရာ၌ အဌကလာပ်ရုပ် ဓာတ်သားများကို ယူပစ်လိုက်ပါက စာအုပ် ပညတ်သည်ဖြစ်ဝတ္ထုတခု အနေနှင့် ဘာမှမရှိနိုင်ပုံကိုသိလေ။

အဋ္ဌသာလိနီ ကာရေန စိတ္တုပ္ပါဒါနံ အာရမ္မဏာဘူတာ၊

ထိုပညတ်သည် ခေါ်သားဝတ္ထုအားဖြင့် အကောင်အထည် မတည် မရှိသော်လည်း ပရမတ္ထ သဘာဝ တို့၏ အရေအရိပ် နိမိတ် အရောင်ကို ကပ်မြောင် စွဲမှတ်၍ စိတ် စေတသိတ် တို့၏ ထင်ယောင် မြင်ယောင် (ထင်မိ ယောင်မှား သဘောများ) အာရုံ တရားများကို ပညတ် ခေါ်ထားသည်။

တံ တံ ဥပါဒါယ ဥပနိဓာယ ကာရဏံ ကတွာ
တထာ တထာ ပရိကပ္ပိယ မာနာ၊

ထိုထို အခြင်းအရာ အခြေအနေကို အစွဲပြုခြင်း အားဖြင့်ရင်း၊ ယောက်ခြင်း အားဖြင့်ရင်း၊ အကြောင်း ခံကာ ထိုထို အခြင်း အရာ အခြေအနေ အရယောက်ဆအပ်သော အတိုင်း ကြံဆအပ်သော (ထင်မိ ယောင်မှား) သဘော ပညတ်များကို ကောင်းစွာ အမှန်ဆိုအပ်, အများသဘော တူ ခေါ်ဆိုအပ် သုံးနှုန်းအပ် အပြားအားဖြင့် သိစေအပ် သော ပညတ်တရား မည်၏၊ မြေပြင်ကို ဘူမိ ခေါ်ရာ၌ရင်း၊ ခန္ဓာဖြင်ကို ယောကျ်ား မိန်းမ ခေါ်ရာ၌ရင်း၊ သင်္ခါယတိ၊ ကောင်းမွန် မှန်ကန်စွာ ခေါ်အပ်၏၊ သမညာ ယတိ- အများ သဘောတူ ညီတူညီမျှ ဆိုအပ်၏၊ ဝေါဟာရိယတိ- ဗ်အတိုင်း သုံးနှုန်း ခေါ်အပ်၏၊ ပညာပီယတိ- အပြား အားဖြင့် သိစေအပ်၏၊

အဋ္ဌပညတ်အခက်းပြီး၏

သဒ္ဒပညတ်အခဏ်း

၁။ ဝိဇ္ဇမာန ပညတ္တိ ရူပဝေဒနာ
၂။ အဝိဇ္ဇမာန ပညတ္တိ ဘူမိ ပဗ္ဗတ
၃။ ဝိဇ္ဇမာနေန အဝိဇ္ဇမာန ဆဠ-ဘိညော
၄။ အဝိဇ္ဇမာနေန ဝိဇ္ဇမာန ဣတ္ထိ-သဒ္ဒေါ
၅။ ဝိဇ္ဇမာနေန ဝိဇ္ဇမာန စက္ခုဝိညာဏံ
၆။ အဝိဇ္ဇမာနေန အဝိဇ္ဇမာန ရာဇ-ပုတ္တော

နာမပညတ် ၆-မျိုး

နာမ။ ။အတ္ထေ နမတီတိ နာမံ။ အနက်၌ အနက်သို့ ညွတ်တတ် အာရုံပြုတတ်သောကြောင့် နာမ်မ။ပထဝီ သဒ္ဒါသည် မြေကြီးဟူသော အနက်ဒြပ်သို့ ရှေ့ရှုရှေ ညွတ်ကိုင်းနေ သကဲ့သို့ ဖြစ်၍ နာမ်မည်၏။

ဥပမာ။ ။ရှေ့လျားလျား ကြောင်ကျားကျား အကောင်ကြီးကို တောတွင်း၌ မြင်းကနဲ မြင်လိုက်လျှင် ထို အနက်ဒြပ်ကြီးဆီသို့ ရှေ့ရှုကာ ဗျဿဗျဿ ကျားကျား ဟူသော အမည်နာမ ညွတ်ကိုင်း ပေါ်ထွက် လာပုံကို သိလေ။

အတ္တနိ အတ္ထံ နာမေတီတိ နာမံ။ မိမိ(နာမည်)ဆီသို့ အနက် ဒြပ်ကို ညွှတ်လာ စေတတ်သောကြောင့် နာမ်မည်၏ ဥပမာ။ ။ကျားဟော့ ကျားဟော့ ဟု အသံ (အမည် နာမ် နာမ)ကို ကြားရသောအခါ ရှေ့လျားလျား ကြောင်ကျားကျား အကောင် ဒြပ်ကြီး၏ ကြားရသူ သောတရှင်၏ စိတ်တွင် ဘွားကနဲ ပေါ်လာ ခြင်းသည် မိမိ (နာမ်) ဆီသို့ အနက်ကို ညွတ်လာ စေသည်-မည်၏။

နာမကမ္မ။ ။ကမ္မ- ရှေးရှေး ပညာရှိများ ပြုအပ်၊ အပ် (ဖန်တီးထားအပ်) သော နာမည် ဖြစ်သောကြောင့် နာမ ကမ္မ မည်၏။

နာမဓေယျ။ ။ပညာရှင် အများက တင်စား၍ အတည် ပြုထားအပ်သော အမည် နာမ ဖြစ်သောကြောင့် နာမဓေယျ မည်၏။

နာမနိရုတ္တိ။ ။ထိမ်ပြုပ်နေ၍ ပညာရှိများ ဖော်ထုတ် ရွတ်ဆိုအပ်သော အမည်နာမ ဖြစ်သောကြောင့် နာမနိရုတ္တိ မည်၏၊

နာမဗျဉ္ဇန။ ။အမည်ကို ထင်ရှား ပြတတ်သော ကြောင့် နာမဗျဉ္ဇန မည်၏။ သဒ္ဒပညတ်ကို ၅၊ ၄-မျိုးဖြင့် ခေါ်ထားသည်၊ နာမပညတ် သဒ္ဒပညတ်၊ ဝေါဟာရ ပညတ်ဆိုသည်မှာ အတူတူပင်။

ပညတ်ကိုသိပုံ နှင့် ပညတ်ပေါ်လာပုံ

ဝစီ ဃောသာ နုသာရေန, သောတ ဝိညာဏ ဝီထိယာ၊
ပဝတ္တာ နန္တရုပ္ပန္န, မနောဒွါရဿ ဂေါစရာ။
အတ္ထာ ယဿာ နုသာရေန, ဝိညာယန္တိ တတော ပရံ၊
သာယံ ပညတ္တိ ဝိညေယျာ, လောက သင်္ကေတ နိမ္မိတာ။

ဝစီဃောသာ နုသာရေန- စကားသံကို အစဉ်လိုက် သဖြင့်၊ သောတဝိညာဏ ဝီထိယာ- သောတဝိညာဏ ဝီထိ, တဒနုဝတ္တက မနောဒွါရဝီထိ၏၊ ပဝတ္တာနန္တရုပ္ပန္န မနောဒွါရဿ- အခြားမဲ့၌ ဖြစ်သော မနောဒွါရ ဝီထိ၏၊

ဂေါစရာ-အာရုံ ဖြစ်သော၊ယဿ-အကြင် နာမပညတ်ကို၊ အနုသာရေန-အစဉ် လိုက်သဖြင့်၊ ပစ္ဆာ-နောက်၌၊ အတ္ထာ-အနက်ဖြစ် အတ္ထ ပညတ်တို့ကို၊ဝိညာယန္တိ-သိအပ်ကုန်၏၊ သာ အယံ ပညတ္တိ-ထိုနာမပညတ်ကို၊ လောကသင်္ကေတ နိမ္မိတာ- လောက လူများ အမှတ်အားဖြင့် ဖန်ဆင်း ထားအပ်၏ ဟူ၍၊ ဝိညေယျာ- သိအပ်၏။ (ဂေါစရာ သာ အယံ ပညတ္တိ ဟု စပ်လေ၊)

မှတ်သားရန်။ ။ဝစီဃောသာနုသာရေန, သောတဝိညာဏ ဝီထိယာ၊

"ဂေါ" ဟူသော အသံကို ကြားသောအခါ ထိုအသံကို အာရုံ ပြု၍ သောတ ဝိညာဏ ဝီထိသည် ဖြစ်၏၊ ထို့နောင် ချုပ်ပြီးသော "ဂေါ" ဟူသောအသံကို ဆက်လက် အာရုံပြုကာ ၂- ကြိမ်မြောက် (တံ- ထိုချုပ်ပြီး အာရုံကို၊ အနုဝတ္တက- အစဉ်လိုက်၍ အာရုံပြု တတ်သော) တဒနုဝတ္တက မနောဒွါရ တဝီထိကျပြန်၏၊ အနုဗန္ဓက ဝီထိလည်း ခေါ်၏။

ပဝတ္တာ နန္တရုပ္ပန္န, မနောဒွါရဿ ဂေါစရာ၊

ထို ၂-ဝီထိဖြစ်ပြီးသည်၏ အခြားမဲ့၌ တတိယမြောက် မနောဒွါရ တဝီထိ ကျပြန်၏၊ ဤဝီထိဖြင့် "မနောဒွါရဿ ဂေါစရာ" ဆိုသည့် အတိုင်း အမည်နာမပညတ်ကို အာရုံပြု၏၊ နာမည်ကို သိမှတ်ရ၏ဟူလို နာမ ပညတ္တိဂ္ဂဟဏ ဝီထိခေါ်၏။

အတ္ထာ ယဿာနုသာရေန, ဝိညာယန္တိ တတော ပရံ။

ထိုအတ္ထပညတ် အမည်နာမကို အစဉ်မှီး၍ အာရုံပြုကာ ထို့နောက် အနက်ဖြစ် နွားကောင်ကြီးကို အာရုံပြုတတ်သော စတုတ္ထ မြောက် ဝီထိ တခု ဖြစ်ပေါ် လာပြန်၏၊ ဤ ဝီထိကို အတ္ထဂ္ဂဟဏ ဝီထိခေါ်၏၊ တသံသာ ထွက်သော နာမပညတ်ကို ကြားရတိုင်း ဤ ၄-ဝီထိစေ့မှ၊ ကိစ္စပြီးနိုင်သည်၊ဝါ-သဒ္ဒပညတ် အတ္ထပညတ် ၂-ပါးစုံကို သိရသည်။

သဒ္ဒံ ပဌမ စိတ္တေန, တီတံ ဒုတိယ စေတသာ၊
နာမံ တတိယစိတ္တေန, အတ္ထံ စတုတ္ထစေတသာ။

သဒ္ဒံ- ပစ္စုပ္ပန် ကြားနေဆဲ သဒ္ဒါရုံကို၊ ပဌမ စိတ္တေန- ရှေးဦး သောတ ဝိညာဏ ဝီထိဖြင့်၊ အတီတံ-လွန်ပြီး ချုပ်ပြီးသော အတိတ် သဒ္ဒါရုံကို၊ ဒုတိယစေတသာ-၂ ကြိမ်မြောက် တဒနုဝတ္တက မနော ဒွါရိက ဝီထိစိတ်ဖြင့်၊ နာမံ-ဂေါဟူသော နာမ ပညတ်ကို၊ တတိယ စိတ္တေန- သုံးဆင့်မြောက် နာမဂ္ဂဟဏဝီထိဖြင့်၊ ဝါ-ပညတ္တိဂ္ဂဟဏ ဝီထိစိတ်ဖြင့်၊ အတ္ထံ- နွားဖြစ် ဟူသော အတ္ထပညတ်ကို၊ စတုတ္ထ စေတသာ-လေးဆင့်မြောက် အတ္ထဂ္ဂဟဏ ဝီထိစိတ်ဖြင့်၊ ဇာနာတိ- တဆင့်တဆင့် အစဉ်သဖြင့် သိရ၏။

သာယံပညတ္တိဝိညေယျာ, လောကသင်္ကေတ နိမ္မိတာ၊

ထိုပထဝီ ဂေါ အသော ဃဋ္ဋ ပုရိသ စသော လောကသုံး အမှတ်အသား သင်္ကေတ စကားလုံးများကို သူ့ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ပညာရှင် များသည် တစ တစ တည်ထွင် ဖန်ဆင်း ထားအပ်၏၊ ဘာသာတိုင်းမှာပညာရှင်များက တည်ထွင်ခေါ်ဆို သုံးနှုန်းထားသော အမည်နာမများကို လောက သင်္ကေတနိမ္မိတ တွေချည်းဟူ၍ မှတ်လေ။

ပစ္စည်းပိုင်းပြီး၏

(၂) ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

သမထဝိပဿနာနံ, ဘာဝနာန မိတော ပရံ၊
ကမ္မဋ္ဌာနံ ပဝက္ခာမိ, ဒုဝိဓမ္ပိ ယထာက္ကမံ။

ဣတော-ဤပစ္စည်းပိုင်းမှ။ ပရံ-နောက်၌။ သမထ ဝိပဿနာနံ-သမထ ဝိပဿနာဟုဆိုအပ်ကုန်သော၊ ဘာဝနာနံ-ဘာဝနာတို့၏။ ဒုဝိဓမ္ပိ-နှစ်ပါးအပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို။ ယထာက္ကမံ-အစီအစဉ်အတိုင်း။ ပဝက္ခာမိ-ဆိုပေအံ့။

မှတ်သားရန်။ ။သမထဝိပဿနာနံ။ ။နီဝရဏာနိ သမေတိ ဝူပသမေတီတိ သမထော၊ နီဝရဏာနိ-နီဝရဏတို့ကို၊ သမေတိဝူပသမေတိ-ငြိမ်းစေတတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သမထော-သမထမည်၏၊ နီဝရဏတို့ကို ငြိမ်းအေးစေတတ်သော ဧကဂ္ဂတာခေါ် သမာဓိသည် သမထမည်၏၊ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကြီးယာဉ်စိတ်၌ရှိသော အပ္ပနာသမာဓိ, ထိုမဟဂ္ဂုတ်အပ္ပနာသမာဓိ၏ ရှေ့အဖို့၌ ဖြစ်သော မဟာကု-ကြီး စိတ်၌ ရှိသော ပရိကမ္မသမာဓိ ဥပစာရသမာဓိအားဖြင့် သမထသည် အမျိုးမျိုး ရှိ၏။ သမထအရ သမာဓိကောက်၊ ဈာန် ရစေတတ်၏။

အနိစ္စာဒိနာ ဝိဝိဓေန အာကာရေန သင်္ခါရေ ပဿတီတိ ဝိပဿနာ၊ အနိစ္စအစရှိသော အထူးထူးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တေဘူမ္မက သင်္ခါရတရားတို့ကို ရှုဆင်ခြင်တတ်သောပညာသည် ဝိပဿနာမည်၏။ ဝိပဿနာအရ ပညာကောက် မဂ်ဖိုလ်ကိုရစေနိုင်၏၊

ဘာဝနာနံ။ ။ဘာဝေတဗ္ဗာတိ ဘာဝနာ၊ မိမိသန္တာန်၌ မဖြစ်သေးသည်ကို ဖြစ်ပေါ်၍လာအောင်, ဖြစ်ပြီးသည်ကို တိုးပွါး၍လာအောင် အားထုတ်ခြင်းကို ဘာဝနာခေါ်သည်၊

ကမ္မဋ္ဌာနံ။ ။ကမ္မဿ ဌာနံ ကမ္မဋ္ဌာနံ၊ သမထကံ သမထအလုပ် ဝိပဿနာကံ ဝိပဿနာအလုပ်၏ တည်ရာလုပ်ရာ ဌာနသည် ကမ္မဋ္ဌာန မည်၏၊ သမထဘာဝနာ ဝိပဿနာဘာဝနာ ၂-ပါး၏ လုပ်ကိုင် အားထုတ်ရာ တည်ရာ ဖြစ်သော ပထဝီကသိုဏ်း စသော အာရုံသည် သမထ ဘာဝနာ၏ တည်ရာအားထုတ်ရာ သမထ ကမ္မဋ္ဌာန်းမည်၏၊

တေဘုမ္မက နာမ်ရုပ် အာရုံသည်ကား ဝိပဿနာဘာဝနာ၏ တည်ရာ အားထုတ်ရာ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းမည်၏။

သမထဘာဝနာအရ သမာဓိ ရ၏၊ သမထကမ္မဋ္ဌာန်းအရ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀-ကို ရ၏၊ ဝိပဿနာ ဘာဝနာအရ ပညာကို ရ၏၊ ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းအရ ရုပ် နာမ် ဓမ္မ သင်္ခါရ ရ၏။

သမထကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀

၁။ ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး
၂။ အသုဘ ၁၀-ပါး
၃။ အနုဿတိ ၁၀-ပါး
၄။ အပ္ပမညာ ၄-ပါး
၅။ ဧကသညာ ၁-ပါး
၆။ ဝဝတ္ထာန် ၁-ပါး
၇။ အာရုပ္ပ ၄-ပါး

ပေါင်း-၄၀

၁။ ရာဂစရိုက်,
၂။ ဒေါသစရိုက်,
၃။ မောဟစရိုက်,
၄။ သဒ္ဓါစရိုက်,
၅။ ဗုဒ္ဓိစရိုက်,
၆။ ဝိတက်စရိုက်,

ပေါင်း စရိုက် ၆-ပါး

၁။ ပရိကမ္မဘာဝနာ,
၂။ ဥပစာရဘာဝနာ,
၃။ အပ္ပနာဘာဝနာ,

ပေါင်း ဘာဝနာ ၃-ပါး

၁။ ပရိကမ္မနိမိတ်
၂။ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်,
၃။ ပဋိဘာဂနိမိတ်,

ပေါင်း နိမိတ် ၃-ပါး

၁။ ပထဝီကသိုဏ်း,
၂။ အာပေါ,
၃။ တေဇော,
၄။ ဝါယော,
၅။ နီလ,
၆။ ပီတ,
၇။ လောဟိတ,
၈။ ဩဒါတ,
၉။ အာကာသ,
၁၀။ အာလောက,

ပေါင်း ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး

၁။ ဥဒ္ဓုမာတက,
၂။ ဝိနီလက,
၃။ ဝိပုဗ္ဗက,
၄။ ဝိစ္ဆိဒ္ဒက,
၅။ ဝိက္ခာယိတက,
၆။ ဝိက္ခိတ္တက,
၇။ ဟတဝိက္ခိတ္တက
၈။ လောဟိတက,
၉။ ပုဠုဝက,
၁၀။ အဋ္ဌိက,

ပေါင်းအသုဘ ၁၀-ပါး

၁။ **ဥဒ္ဓုမာတကံ။** ။သေသည်အထက် နှစ်ရက် သုံးရက်ကျော်၍ ဖူးဖူး ယောင်ပုပ် စက်ဆုပ်ဘွယ်သော သူကောင်ပုပ်ရင်း၊

၂။ **ဝိနီလကံ။** ။အသားများရာ၌နီ၊ ပြည်စုရာ၌ဖြူ၊ ယေဘုယျအားဖြင့် ညိုမည်း ယောင်ပုပ်လျက်၊ စက်ဆုပ် ရွံရှာဘွယ်သောသူကောင်ပုပ်ရင်း၊

၃။ ဝိပုဗ္ဗကံ။ ။ပေါက်ပြဲ ကွဲအက်၊ ယိုထွက် ပြည်ပုပ်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်သော သူကောင်ပုပ်ရင်း၊

၄။ ဝိစ္ဆိဒ္ဒကံ။ ။နှစ်ပိုင်း ဖြတ်ချ၊ စက်ဆုပ် ဖွယ်သော သူကောင်ပုပ်ရင်း၊

၅။ ဝိက္ခာယိတကံ။ ။ခွေး ကျီး လင်းတ၊ သစ် ကျား စသည်၊ ထိုမှ ဤလဲ၊ကိုက်ခဲ ဆိတ်ကုပ်၊ စက်ဆုပ် ဖွယ်သော သူကောင်ပုပ်ရင်း၊

၆။ ဝိက္ခိတ္တကံ။ ။ခြေ လက် ခေါင်း ကိုယ်၊ ဖရို ဖရဲ၊ တကွဲတပြား၊ တခြားစီပစ်ပယ်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်သော သူကောင်ပုပ်ရင်း၊

၇။ ဟတဝိက္ခိတ္တကံ။ ။ကျီးခြေမယွင်း၊ ဓားဖြင့် ခွင်းလျက်၊ ခြေ လက် ခေါင်း ကိုယ်၊ ဖရိုဖရဲ၊ တကွဲ တပြား၊ တခြားစီပစ်ပယ် စက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းသော သူကောင်ပုပ်ရင်း၊

၈။ လောဟိတကံ။ ။ထိုထို ဤဤ၊နီနီ တွေးတွေး သွေးရိုးပေါ်မိုးကျသော သူကောင်ပုပ်ရင်း။

၉။ ပုဠုဝကံ။ ။ပိုးလောက် ဝင်ထွက်၊ ကျိကျိ တက် ဖွမ်းသော သူကောင်ပုပ်ရင်း၊

၁၀။ အဋ္ဌိကဥ္စ။ ။တ ချောင်း လည်း ကောင်း၊ ပေါင်းစည်း စပ်တွယ်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်သော အရိုးရင်း၊ (တချောင်းတည်း ဖြစ်စေ၊ အများ စုပေါင်း ဆက်တွယ် နေသည် ဖြစ်စေ၊ အရိုးမှန်သမျှ အဋ္ဌိက မည်၏၊)

ဇာတိဇာမေ—ဤကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည်၊ ဒသအသုဘာနှာ၁—အသက် ကုန်ပျောက်၊ ခန္ဓာ ဘောက်က၊ ရောက်မြဲအသင့်၊ မဘင့် မတာယ်၊ ရွံရှာ စက်ဆုပ်ဘွယ် ဆယ်ပါးတို့မည်ကုန်၏။ (ဤ အနက်ကို ဆောင်ထား၍ အမြဲမပြတ်ဆင်ခြင်ပွါးများကြပါကုန်)

၁။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ, ၆။ ဒေဝတာနုဿတိ,
၂။ ဓမ္မာနုဿတိ, ၇။ ဥပသမာနုဿတိ,
၃။ သံဃာနုဿတိ, ၈။ မရဏာနုဿတိ,
၄။ သီလာနုဿတိ, ၉။ ကာယဂတာသတိ,
၅။ စာဂါနုဿတိ, ၁၀။ အာနာပါနဿတိ,

ပေါင်းအနုဿတိ ၁၀—ပါး

၁။ **ဗုဒ္ဓါ နုဿတိ။** ။ဘုရား၏ ဂုဏ်တော် တို့ကို အောက်မေ့ခြင်း၊

၂။ **ဓမ္မာ နုဿတိ။** ။တရား၏ ဂုဏ်တော် တို့ကို အောက်မေ့ခြင်း၊

၃။ **သံဃာနုဿတိ။** ။သံဃာ၏ ဂုဏ်တော် တို့ကို အောက်မေ့ခြင်း၊

၄။ **သီလာနုဿတိ။** ။မိမိ စောင့်ထိန်း အပ်သော မကျိုး မပေါက် မပြောက် မကြားသော သီလကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်း

၅။ **စာဂါနုဿတိ။** ။ဂုဏ်ပကာသန နှင့် မဘက် ရက်ရက် ရောရော ပေးကမ်း လှူဒါန်းသမျှ အလှူ ဒါနကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်း၊

၆။ **ဒေဝတာနုဿတိ။** ။နတ်များ ဗြဟ္မာများကို သက်သေ ထား၍ ထို နတ်ပြည် ဗြဟ္မာပြည်သို့ ရောက်ကြောင်း ကောင်းမှု ကုသိုလ်မျိုး ငါ၌ ရှိ၏ဟု အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်း၊

၇။ **ဥပသမာနုဿတိ။** ။နိဗ္ဗာန် ခေါ်မြတ်ကြီး၏ ငြိမ်း အေးသော သဘောကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်း

၈။ **မရဏာ နုဿတိ။** ။သေရခြင်း သဘောကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်း၊

၉။ **ကာယဂတာသတိ။** ။အပေါင်း ဖြစ်သော ကိုယ် ခန္ဓာ၌ ဖြစ်နေသော ဆံပင် စသော ၃၂-စု ၃၂-ကောဋ္ဌာသတို့ကို အာရုံပြု၍ ဆင်ခြင်သုံးသပ်ခြင်း၊

၁၀။ **အာနာပါနဿတိ။** ။ထွက်သက် ကို ငင်း ဝင်သက်ကိုငင်း အောက်မေ့ဆင်ခြင်ခြင်း, (ဤ ၁၀-နက်များကို ဆောင်ထားကြပါကုန်)

မှတ်သားရန်။ ။ကာယဂတာသတိ နှင့် အာနာပါနဿတိ ၂-ပါး၌ အနု သဒ္ဒါ မပါရခြင်းမှာ ဆံပင် ဆံပင်,ဆံပင် ဆံပင်ဟု တခု တခုသော ကောဋ္ဌာသအစုကို အကြိမ်ကြိမ် ထပ်၍နှလုံး မသွင်းအပ်သည့် အဖြစ်ကို ပြလို၍ ဖြစ်သည်၊ ကေသာ,လောမာ,နခါ,ဒန္တာ,တစောဟု အနဲ့ ဆုံး ငါးပါးတစု ပြုပြီး ဆင်ခြင်အပ်သည်။အနာပါန အရာ၌လည်း အာန အာန, အာန အာန, ထွက်သက် ထွက်သက် ထွက်သက် ထွက်သက် ဟု တမျိုးတည်းကို အကြိမ်ကြိမ်အဖန်ဖန် မှတ်သားဆင်ခြင် အောက်မေ့ရန် မဖြစ်နိုင်၍ "အနု" သဒ္ဒါမပါဘဲ အာနာပါနဿတိ ဟုဟောတော်မူသည်။ ထို့ကြောင့်ထို ၂-ပုဒ်၌ အနုသဒ္ဒါ မပါချေ။

၁။ မေတ္တာ ၃။ မုဒိတာ
၂။ ကရုဏာ ၄။ ဥပေက္ခာ

အပ္ပမညာ ဖြဟ္မဝိဟာရ ၄-ပါး

မှတ်သားရန်။ ။စေတသိက်ပိုင်းတွင် အဒေါသစေတသိက်ဖြင့် မေတ္တာကို၊ တတြမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်ဖြင့် ဥပေက္ခာကို ယူပြီးဖြစ်၍ ကရုဏာ မုဒိတာ နှစ်ပါးကိုသာ အပ္ပမညာ စေတသိက် အမည်ဖြင့် ပြထားသည်၊ ထို မေတ္တာ နှင့် ဥပေက္ခာ စေတသိက် ၂-မျိုးသည် ကရုဏာ မုဒိတာတို့ကဲ့သို့ စိတ်ယှဉ်ချင်း တူရာ အုပ်စုဖွဲ့ ပြထား၏။

၁။ အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ ကော သညာ နာမ

ခဲဘွယ် ဘောဇဉ်စသော အစာအာဟာရ၌ စက်ဆုပ်ရွံရှာဘွယ်ဟု ထင်မြင်လာအောင် ရှုဆင်ခြင်တတ်သော သညာသည် အာဟာရေ ပဋိကူလ သညာ မည်၏၊

အာဟာရတွင်၊ ရွံဘွယ်လျှင်၊ မှတ်ထင် ငက် သညာ။

ဆင်ခြင်ဘွယ် ၁၀-ပါး

၁။ အစာ အာဟာရ ရှိရာ အရပ်သို့ သွားရခြင်း၊
၂။ ထိုထို အရပ်၌ လှည့်ပတ် ရှာမှီးရခြင်း၊
၃။ သုံးဆောင် စားသောက်ရခြင်း၊
၄။ အစာသစ် အိမ်၏ အထက်ဖြစ်သော သွေး ပြည် သလိပ် သည်းခြေစသော တည်ရာဌာန၊
၅။ အစာသစ်အိမ် ဟူသော တည်ရာ၊
၆၊ မကြေ မကျက်သေးသော အစာ၊
၇။ ကြေညက်ပြီးသော အစာ၊
၈။ ဆံပင်မွေးညှင်း စသော မုချအကျိုး၊
၉။ ယိုထွက်သော ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် ဟူသော အကျိုးဆက်၊
၁၀။ လက် နှုတ်ခမ်းတို့ကို လူးလည်း လိမ်းကျံခြင်း၊

ဤ အခြင်းအရာဆယ်ပါးဖြင့် စက်ဆုပ် ဘွယ် ဟု ရှုအပ်၏။

တနည်းရှုဘွယ်

၁။ အန္နံ ပါနံ ခါဒနီယံ, ဘောဇနဥ္စ မဟာရဟံ၊
ဧက ဒွါရေန ပဝိသိတွာ, နဝ ဒွါရေဟိ သန္ဒတိ။
၂။ အန္နံ ပါနံ ခါဒနီယံ, ဘောဇနဥ္စ မဟာရဟံ၊
ဘုဥ္ဇတေ သ-ပရိဝါရော, နိက္ခာ မေကေန နိလီယတိ။
၃။ အန္နံ ပါနံ ခါဒနီယံ, ဘောဇနဥ္စ မဟာရဟံ၊
ကောရတ္တိ ပရိဝါသာ, သဗ္ဗံ ဘဝတိ ပူတိကံ။

၁၊ မဟာရဟံ-မြတ်သော သူတို့နှင့်သာ ထိုက်တန်သော၊ အန္နံစ-ထမင်းသည်၎င်း၊ ပါနံစ-အဖျော်သည်၎င်း၊ ခါဒနီယံစ- ခဲဘွယ်သည်၎င်း၊ ဘောဇနဥ္စ-ဘောဇဉ်သည်၎င်း၊ ဧကဒွါရေန-တပေါက်သော ဒွါရဖြင့်၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်သွားပြီး၍၊ နဝဒွါရေဟိ-ကိုးပေါက်သော ဒွါရတို့မှ၊ သန္ဒတိ-တစိမ့်စိမ့် တစက်စက် ယိုစီး၍ ထွက်လာရ၏။

၂။ အခြွေ အရံတွေနှင့် ဝန်းဝိုင်း စားသောက်ပြီး စွန့်ပစ်သော အခါ၌ ပုံးလျှိုး ကွယ်လျှိုး စွန့်ရ၏။

၃၊ တညဉ့်မျှ ဝမ်းတွင်း၌ သိပ်ပြီးပါက အားလုံးသော ခဲဘွယ် ဘောဇဉ် အစာ အာဟာရသည် ပုပ်သိုးသွားလေတော့၏။

စတုဓာတု ဝဝတ္ထာနံ ဧကံ ဝဝတ္ထာနံ နာမ။

ဤခန္ဓာကိုယ်၌ ရှိသော ပထဝီ အာပေါ တေဇော ဝါယော ဟူသော ဓာတ်ကြီး လေးပါးကို ပိုင်းခြား မှတ်သားသော ဉာဏ်သည် စတုဓာတု ဝဝတ္ထာန် မည်၏။

အာကာသာနဥ္စာ ယတနာဒယော စတ္တာရော အာရုပ္ပါနာမ

အာကာသာနဉ္စာ ယတန စသော ၄-ပါးတို့သည် အာရုပ္ပ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄-ပါး မည်၏။

သမထနည်း ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀-ပြီး၏

သပ္ပါယ အပြား

စရိတာသုပနဒသအသုဘာ ကာယဂတာသတိ သင်္ခါတာ
ကောဋ္ဌာသ ဘာဝနာ စ ရာဂစရိတဿ သပ္ပါယာ။

ရာဂစရိုက်ရှိသူအား– အသုဘ ၁၀–ပါး၊
ကာယဂတာသတိ ၁–ပါး၊
ပေါင်း ၁၁–ပါး လျော်၏။

အသု ကာယ၊ ဆဲ့တစ်ဝ၊ ရာဂလျော်လှစွာ။

စတဿော အပ္ပမညာရော နီလာဒီနိ စ စတ္တာရိ
ကသိဏာနိ ဒေါသ စရိတဿ။

ဒေါသ စရိုက်ရှိသူအား–အပ္ပမညာ ၄–ပါး၊
နီလာဒိကသိုဏ်း ၄–ပါး၊
ပေါင်း ၈–ပါး လျော်၏။

အဆင်းမည၊ ရှစ်ဌာန၊ ဒေါသ လျော်လှစွာ၊

အာနာပါနံ မောဟစရိတဿ ဝိတက္ကစရိတဿ စ။

မောဟစရိုက် ရှိသူအားလည်း **ဝိတက်စရိုက်** ရှိသူအားလည်း အာနာပါန ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် လျော်၏။

အာနာပါန်၊ အလျော်ကျ၊ မောဟ ဝိတက် သာ။

ဗုဒ္ဓါနုဿတိ အာဒယော ဆ သဒ္ဓါစရိတဿ။

သဒ္ဓါစရိုက် ရှိသူအား–ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ဓမ္မာနုဿတိ သံဃာနုဿတိ သီလာနုဿတိ စာဂါနုဿတိ ဒေဝတာနုဿတိ ဤ ၆–ပါး လျော်၏၊

မရဏ ဥပသမ သညာ ဝဝတ္ထာနာနိ ဗုဒ္ဓိစရိတဿ။

ဗုဒ္ဓိစရိုက်ရှိသူအား– မရဏာနုဿတိ ဥပသမာနုဿတိ [illegible]ကာသညာ စတုဓာတုဝဝတ္ထာန် ဤ ၄–ပါး လျော်၏။

မရဏနှင့်၊ ဥပသမာ၊ သညာတတန်၊ ဝဝတ္ထာန်၊ လေးတန်ဗုဒ္ဓိသာ။

သေသာနိ ပန သဗ္ဗာနိပိ ကမ္မဋ္ဌာနာနိ သဗ္ဗေသမ္ပိ သပ္ပါယာနိ၊

ကျန်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၀-ပါးတို့သည် စရိုက်မရွေး မည်သည့် စရိုက်ရှိသူမဆို ယောဂီပုဂ္ဂိုလ် အားလုံးနှင့် သင့်လျော်၏။

ပထဝီ အာပေါတေဇောဝါယော အာကာသ အာလောက အာရုပ္ပ ၄-ပါးပေါင်း ကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၀-ပါးတည်း၊

ပုဂ္ဂိုလ်	ကိုယ်ပိုင်	အများဆိုင်
ရာဂ စရိတအား	၁၁	၁၀=၂၁
ဒေါသ စရိတအား	၈	၁၀=၁၈
မောဟ စရိတအား	၁	၁၀=၁၁
ဝိတက္က စရိတအား	၁	၁၀=၁၁
သဒ္ဓါ စရိတအား	၆	၁၀=၁၆
ဗုဒ္ဓိ စရိတအား	၄	၁၀=၁၄

တတ္ထာပိ ကသိဏေသု ပုထုလံ မောဟ စရိတဿ၊ ခုဒ္ဒကံ ဝိတက္က စရိတဿေဝါ တိ။

မောဟ စရိုက်ရှိသူအား ကသိုဏ်းဝန်း သေးငယ်နေပါက တွေဝေစရာဖြစ်၍ ကောက်နယ်တလင်းခန့် အထိ ဖြန့်ကျယ်သော ကသိုဏ်းဝန်းနှင့် လျော်၏၊

ဝိတက် စရိုက် ရှိသူအား ကသိုဏ်းဝန်း ဖြန့်ကျယ်လျှင် ဝိတက်ကို အားပေးရာကျ၍ စိတ်ပြန့်လွင့်ဘွယ် ရှိသောကြောင့် ကသိုဏ်းဝန်း ခပ်ကျဉ်းကျဉ်း (အချင်း တထွာ လေးသစ်ခန့်) ကသိုဏ်းဝန်းနှင့် လျော်၏။

ကသိုဏ်းကြီးမူ မောဟယူ၊ ငယ်မူဝိတက်သာ။

၁။ သဗ္ဗတ္ထက ကမ္မဋ္ဌာန်းမှာ မေတ္တာ၊ မရဏဿတိ ၂-ပါး၊
၂။ ပါရိဟာရိယ ကမ္မဋ္ဌာန်းမှာ ကျန် ကမ္မဋ္ဌာန်း ၃၈-ပါး။

၁။ သဗ္ဗတ္ထ သမ္ပဒံ အတ္ထယိတဗ္ဗန္တိ သဗ္ဗတ္ထကံ။ ။ မည်သည့်နေရာ၌မဆို အားလုံးသော ပုဂ္ဂိုလ်များအား အလိုရှိအပ်သောကြောင့် သဗ္ဗတ္ထက မည်၏။

၂။ နိစ္စံပရိဟရိတဗ္ဗန္တိ ပါရိဟာရိယံ။ ။စရိုက်အား လျော်စွာ အမြဲမပြတ် ဆောင်အပ်သော (ပွားအပ်သော) ကြောင့် ပါရိဟာရိယ မည်၏ ပါရိဟာရိက လည်းခေါ်၏၊ အတူပင်။

မှတ်သားရန်။ ။သမ္ပါယ သင့်လျော်လျောက်ပတ်သည်ဆိုရာ၌ ဆန့်ကျင်ဘက် အားဖြင့်ရင်း, ဓာတ်တူ သဘောတူ အားဖြင့်ရင်း သပ္ပါယ ဖြစ်သည်၊ ဥပမာ–ဤဆေးနှင့် သင့်၏ ဆိုရာ၌ ဝေဒနာကို နှိမ်နင်း ကင်းပျောက်စေသော အားဖြင့် ဝေဒနာနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၍ သပ္ပါယ ဖြစ်၏၊ ဤ အစာနှင့် သင့်၏ ဆိုရာ၌ အစာ နှင့် ဓာတ် သဘာဝတို့ သင့်တင့် လျောက်ပတ်၍ သပ္ပါယ ဖြစ်၏ ဟု ဆိုအပ်၏။

ထို့အတူ အသုဘ ၁၀–ပါး နှင့် ကာယဂတာ သတိတို့သည် ရာဂဿ ဥဇုဝိပစ္စနိက ဘာဝတော ရာဂနှင့် ဖြောင့်ဖြောင့် တန်းတန်း ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သောကြောင့် ရာဂစရိုက် ရှိသူအား သပ္ပါယ ဖြစ်၏၊ မေတ္တာအစရှိသော ၃–ပါးသည် ဒေါသကို ပယ်ခွါခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့်ရင်း မထိပါး မညှင်းဆဲသောအားဖြင့် အာရုံမြင်း ရှိကြသောကြောင့်ရင်း ဒေါသနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၍ ဒေါသစရိုက် ရှိသူအားသပ္ပါယဖြစ်၏၊အာနာပါနသည် မုဒ္ဓိဝိသယ ဘာဝေန မောဟ ပဋိပက္ခတ္တာ ဝိတက္က သန္တာဝနဿ နိဝါရကတ္တာစ ပညာ၏အာရုံပြုရာ ကျက်စားရာ ဖြစ်သောကြောင့် မောဟနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် အားဖြင့် သပ္ပါယ ဖြစ်၏၊ ဝိတက်ဖြင့် ဒေါင်ခြာ စိုင်းနေခြင်းကို ထိမ်းအုပ်ပေး တတ်၍ ဝိတက်နှင့်လည်း ဆန့်ကျင်ဘက် အားဖြင့် သပ္ပါယ ဖြစ်၏။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိစသော ၆–ပါးသည် သဒ္ဓါဗုဒ္ဓိ ဟေတုဘာဝတော သဒ္ဓါ တရားတိုးပွါးခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၍ သဒ္ဓါစရိုက် ရှိသူအား သဘာဂ အားဖြင့် သပ္ပါယ ဖြစ်၏၊ မရဏ ဥပသမ စသော ၄–ပါးသည် "ဂမ္ဘီရ ဘာဝတော ဗုဒ္ဓိယာ ဧဝ ဝိသယတ္တာ" နက်နဲလှ၍ ပညာ၏ အရာဖြစ်သောကြောင့် အသင့်အလျော် အားဖြင့် ဗုဒ္ဓိစရိုက် ရှိသူအား သပ္ပါယ ဖြစ်၏၊ဤသို့ရှေ့ ၄–ပါး၏ ဆန့်ကျင်ဘက် အားဖြင့် သပ္ပါယ

ဖြစ်ပုံ, နောက် ၂-ပါး၏ အနုလောမ အလျော် အားဖြင့် သပ္ပါယ ဖြစ်ပုံကို မှတ်ပါ၊ ဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀-လုံးသည် ရာဂ ဒေါသ မောဟဝိတက်တို့ကို ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့် ခွါနိုင်သည်ချည်း, သဒ္ဓါ ဗုဒ္ဓိတို့ကို တိုးပွါးစေနိုင်ကြသည်ချည်း ဖြစ်ကြကုန်သော်လည်း အလွန် သင့်မြတ် လျော်ကပ်သော စရိုက် နှင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဆက်စပ် ပြလို သောကြောင့် ရာဂစရိုက်ရှိသူအား ဤ၍ ဤမျှသော ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့်သာ သင့်လျော်၏ စသဖြင့် ခွဲဝေ၍ ပြတော်မူလေသည်။

ဘာဝနာ ဘေဒ

ဘာဝနာသုပန သဗ္ဗတ္ထာပိ ပရိကမ္မ ဘာဝနာ လဗ္ဘတေဝ။

ကမ္မဋ္ဌာန်း အားလုံးတို့၌ ပရိကမ္မ ဘာဝနာကို ရအပ်၏၊ ပရိကမ္မ ဘာဝနာ မရကောင်းသော ကမ္မဋ္ဌာန်း မရှိ။

မှတ်သားရန်။ ။ပထဝီ ကသိုဏ်း အစရှိသောကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀-တို့၌ သက်ဆိုင်ရာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မျက်စိဖြင့် ကြည့်ရှုခြင်း, စိတ်ဖြင့် မှတ်ရှုခြင်း ရှေးဦးစွာ ပွားများ အားထုတ်ရသည် ပရိကမ္မ ဘာဝနာ မည်၏၊ ပရိကရောတီတိ ပရိကမ္မံ၊ ပရိကရောတိ-အထက် အထက် ဘာဝနာ အလို့ငှါ ပြုတတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ပရိကမ္မံ-ပရိကမ္မ မည်၏ အထက် အထက် ဘာဝနာ အလို့ငှါ မည်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းမှာ မဆို ရှေးဦးစွာ အားထုတ်မှု ပရိကမ္မ ဘာဝနာကို ရနိုင်ကောင်းသည် ချည်းသာ။

ဗုဒ္ဓါနုဿတိ အာဒိသု အဋ္ဌသု သညာဝဝတ္ထာနေသု စာတိ ဒသသု ကမ္မဋ္ဌာနေသု ဥပစာရ ဘာဝနာဝ သမ္ပဇ္ဇတိ၊ နတ္ထိ အပ္ပနာ။

ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ပသောအနုဿတိရှစ်ပါး, ဧကောသညာ, စတုဓာတုဝဝတ္ထာန်အားဖြင့် ဤ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၀-ပါး၌ ဥပစာရ ဘာဝနာသည်သာလျှင် ပြည့်စုံ၏၊ အပ္ပနာ

ဘာဝနာ ကား မရှိပေ။ ဤ ၁၀—ပါးကို အားထုတ်လျှင် ဥပစာရ ဘာဝနာသာလျှင် ဖြစ်နိုင်၍ အပ္ပနာဈာန်ကိုကား မရနိုင်ဟူလို။

မှတ်သားရန်။ ။ဥပသမီပေ စရတီတိ ဥပစာရော၊ ဥပသမီပေ-အပ္ပနာ ဈာန်၏ အနီးအနား၌၊ စရတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်။ ဥပစာရော-ဥပစာရ မည်၏။ ရွာတို့ အိမ်တို့၏ အနီးအပါးအရပ်ကို ရွာ၏ ဥပစာ,အိမ်၏ ဥပစာဟု ခေါ်သကဲ့သို့ ဈာန် အပ္ပနာ၏ အနီးအနား၌ဖြစ်သော ဘာဝနာသည်ဥပစာရဘာဝနာမည်၏။ဤကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၀-ပါးသည် ဈာန် အပ္ပနာသို့ မရောက်စေနိုင်,ဈာန် ကိုမရနိုင်ပေ။

✱ သေသေသု ပန သမတိံသ ကမ္မဋ္ဌာနေသု အပ္ပနာ ဘာဝနာ ပိ သမ္ပဇ္ဇတိ။

ကျန် ကမ္မဋ္ဌာန်း ၃၀-တို့၌ အပ္ပနာ ဘာဝနာ သည်လည်း ပြည့်စုံ၏။ (ဈာန်တရားကို ရနိုင် ဖြစ်စေနိုင်သည်ဟူလို) ပရိကမ္မ ဘာဝနာ ဥပစာရ ဘာဝနာ နှစ်ပါးလည်း ပြည့်စုံနိုင်သည်။

မှတ်သားရန်။ ။အပ္ပေတိ နိဝိသတီတိ အပ္ပနာ။ အပ္ပေတိ နိဝိသတိ-ဥပစာရ ဘာဝနာထက် လွန်ကဲ၍ အာရုံ၌ ငုံ့မြုပ်၍ သက်ဝင်တည်နေတတ်၏။ဣတိ-ထို့ကြောင့်။အပ္ပနာ အပ္ပနာ မည်၏၊ မုဒုဆော်ဆတ် အားဖြင့် ဝိတက်ကိုသာ အပ္ပနာ ခေါ်သည်။

ဈာန်အရာ၌ ဧကဂ္ဂတာသည် ပဓာန၊ အပ္ပနာအရာ၌ ဝိတက်သည် ပဓာန၊ အပ္ပနာအရ ဈာန် မဂ်ဖိုလ် တရားအားလုံးကို ရ၏၊

အပ္ပနာ၏ ရှေ့အဘို့၌ ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းသောအားဖြင့် ဖြစ်သော အစကံသည် ပရိကမ္မ ဘာဝနာမည်၏၊ နီဝရဏတို့ကို တဒင်္ဂပဟာန်ဖြင့် ပယ်သည်မှစ၍ ဂေါတြဘု အဆုံးထိအောင် ဖြစ်သော ဘာဝနာသည် ဥပစာရ ဘာဝနာမည်၏။

ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဈာန်ဖြင့်ဝေခွဲပုံ

တတ္ထာပိ ဒသကသိဏာနိ အာနာပါနဉ္စ ပဉ္စကဈာနိကာနိ ။

ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး,အာနာပါနသတိပေါင်း ၁၁-ပါး သော ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ရူပါဝစရ ဈာန် ၅-ပါး အထိ ပေါက်ရောက်ရရှိနိုင်သည်။ (ဈာန် ၅-ပါး၏အာရုံဟူလို)

ဒသ အသုဘာ ကာယဂတာ သတိ စ ပဌမဈာနိကာ။

အသုဘာ ၁၀ ပါး,ကာယဂတာသတိအားဖြင့် ၁၁-ပါး သော ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ပဌမဈာန်၏ အာရုံဖြစ်၏။ (ပဌမ ဈာန်ကို ဖြစ်စေနိုင်သည် ဟူလို။)

မေတ္တာ ဒယော တယော စတုက္ကဈာနိကာ။

မေတ္တာ ကရုဏာ မုဒိတာ ၃-ပါးသည် အောက် ဈာန် ၄-ပါး အပေါင်း၏ အာရုံဖြစ်၏။(စတုက္ကဈာန်အထိ ဈာန်၄-ပါ းအပေါင်း ဈာနစတုက္ကကို ဖြစ်စေနိုင်သည်)။

ဥပေက္ခာ ပဉ္စမဈာနိကာတိ ဆဗ္ဗီသတိ ရူပါဝစရ ဈာနိကာနိ ကမ္မဋ္ဌာနာနိ။

ဥပေက္ခာ ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ပဉ္စမဈာန်ကို ဖြစ်စေ၏။ (ပဉ္စမဈာန်၏အာရုံကား ဥပေက္ခာ ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြစ်သည်)။

မှတ်သားရန်။ ။ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး,အနာပါနသတိ ၁, ဤဥပေက္ခာ ၁ အားဖြင့် ပဉ္စမဈာန်၏အာရုံဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် စုစုပေါင်း ၁၂ ပါးရှိသည်။

ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး,အနာပါနသတိ ၁-ပါး,မေတ္တာ စသော ၃-ပါး ဤ ၁၄-ပါးသည် ဒု-တ-စ ဈာန်များကို ဖြစ်စေနိုင်၏၊

အသုဘ ၁၀-ပါး,ကာယဂတာသတိ ၁,ဤ ၁၁-ပါးသည်ပဌမ ဈာန်ကိုဖြစ်စေနိုင်၏။

ဤသို့ ပဥ္စမဈာန်၏ အာရုံ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၂-ပါး ပ-ဒု-တ-စ-ဈာန်၏ အာရုံ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၄-ပါးအားဖြင့် ရူပါ ဝစရ ဈာန်၏ အာရုံဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ဝါ-ရူပါ ဝစရ ဈာန်ကို ဖြစ်စေ ရစေနိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် စုစုပေါင်း ၂၆-ပါးဖြစ်သတည်း။

စတုတ္ထာရုပ္ပ အာရုပ္ပါ အရူပဈာနိကာ။

၁။ အာကာသာနဉ္စာယတန အာရုပ္ပ ကမ္မဋ္ဌာန်း,

၂။ ဝိညာဏဉ္စာယတန အာရုပ္ပ ကမ္မဋ္ဌာန်း,

၃။ အာကိဉ္စညာယတန အာရုပ္ပ ကမ္မဋ္ဌာန်း,

၄။ နေဝသညာနာသညာယတန အာရုပ္ပကမ္မဋ္ဌာန်း အားဖြင့် ဤအာရုပ္ပ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄-ပါးသည် အာကာသာ နဉ္စာယတန စသော အရူပဈာန် ၄-ပါးကို အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်စေနိုင်၏၊ ဝါ- အစဉ်အတိုင်း ဈာန်တို့၏ အာရုံဖြစ်ကုန် အာရုံ အပြု ခံကြရကုန်၏။

မှတ်သားရန်။ ။အာကာသ ကသိုဏ်းမှတပါးကျန်သောကသိုဏ်း ပဋိဘာဂနိမိတ် ကိုးပါးတွင်တပါးပါးကို ခွါ၍ရအပ်သော ကောင်းကင် ပညတ်သည် အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်၏ အာရုံဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ၎င်းပဋိဘာဂနိမိတ် ၉-ပါးဟူသော အာရုံကိုပင်အာကာသာနဉ္စာယတန ဟူသော အမည်ဖြင့် အာကာသာနဉ္စာ ယတန အာရုပ္ပ ကမ္မဋ္ဌာန်းဟု ခေါ်ထားသည်။ဤအရာ၌ အာကာသာနဉ္စာယတနကိုပင် အရူပဈာန်၊ ၎င်းအာကာသာနဉ္စာယတနကိုပင်အာကာသာနဉ္စာယတန အာရုပ္ပ ဟု ခေါ်ရာ၌ အာရုံအာရုပ္ပကိုပင် ဈာန် အရူပ၏အမည်ပေါ်၌တင်စားသုံးစွဲ ခေါ်ထားပုံကို သေချာစွာ သဘောပေါက်အောင် ဆွေးနွေးကြလေ၊ အာကာသာနဉ္စာယတန ဈာန်စိတ်သည် ဝိညာဏဉ္စာယတန ဈာန်၏ အာရုံဖြစ်၍ ,၎င်းအာကာသာနဉ္စာယတန ဈာန်စိတ်ကို ဝိညာဏဉ္စာ ယတနအာရုပ္ပ ကမ္မဋ္ဌာန်းဟု ခေါ်ထားသည်၊ဝိညာဏဉ္စာယတန၏အာရုံ

ဖြစ်၍ ဝိညာဏဉ္စာယတန အာရုပ္ပ ကမ္မဋ္ဌာန်း ခေါ်ထား သည်ဟူလို။ အာကာသာနဉ္စာယတန ဈာန်စိတ်၏ မရှိခြင်း နတ္ထိဘောပညတ်သည် ဝိညာဏဉ္စာယတန ဈာန်စိတ်၏ အာရုံဖြစ်၍ ထိုနတ္ထိဘောပညတ်ကို ဝိညာဏဉ္စာယတန အာရုပ္ပ ကမ္မဋ္ဌာန်းဟု(ဈာန်၏အမည်ဖြင့်)တင်စား ခေါ်ထားသည်။ အာကိဉ္စညာ ယတန ဈာန်စိတ်သည် နေဝသညာ နာသညာယတန ဈာန်စိတ်၏ အာရုံဖြစ်၍နေဝသညာနာသညအာရုပ္ပ ကမ္မဋ္ဌာန်း၊(နေဝသညာနာသညာ အရူပဈာန်စိတ်၏အာရုံပြုအပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း) ဟု ခေါ်ထားသည်။ ထို့ကြောင့် အာကာသာနဉ္စာယတန စသော အာရုပ္ပ ၄-ပါး, အာရုပ္ပ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄-မျိုး၏ အာရုပ္ပ ဟူသော အမည်နှင့် အရူပဈာန် ၄-ပါးဟူသော အမည်များသည် ထပ်တူကျလျက် ရှိလေသည်၊အရမှာ မူကား မတူကြပေ။ အာရုံနှင့် အာရမ္မဏိက အားဖြင့် ကွာခြားလျက်ရှိလေသည်။

ဘိညာ ကြဉ်မှု၊ ဆဲ့ငါးယူ၊ အရူပ-တ သိ၊
ပညတ်ကောစ်၊နှစ်ဆဲ့တစ်၊စင်စစ်အမှန်သိ၊
အရူ-ဒုမှာ၊ ပ-ကိုသာ၊ စ-မှာ-တ-ကိုသိ။
အရူပ ဈာန်များ၏ အာရုံပြုပုံပြန်၍ နှလုံးသွင်းပါ

ဘာဝနာ ဘေဒ ပြီး၏

ဂေါစရ ဘေဒ အာရုံအပြား

နိမိတ္တေသု ပန ပရိကမ္မနိမိတ္တံဥဂ္ဂဟနိမိတ္တဉ္စ သဗ္ဗတ္ထာပိ ယထာရဟံ ပရိယာယေန လဗ္ဘန္တေဝ။

နိမိတ် ၃-မျိုးတို့တွင် ပရိကမ္မ နိမိတ်နှင့် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ၂-ပါးကို အလုံးစုံသော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀-တို့၌ ထိုက်သင့် သလောက် ပရိယာယ် ဥပစာအားဖြင့် ရအပ် ကုန်၏။

မှတ်သားရန်။ ။ပရိကမ္မဿ နိမိတ္တံ ပရိကမ္မနိမိတ္တံ၊ ပရိကမ္မ ဘာဝနာ၏ အာရုံဖြစ်သော ရှေးဦးစွာ စီးဖြန်းအပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း ရုပ်၊ ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗန္တိ ဥဂ္ဂဟံ၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ဆိုသည်မှာ မူလစီးဖြန်းချင်း

ဖြာသော ကသိုဏ်း မုက်မြင်အာရုံမှ စိတ်မှတ် သညာ အားဖြင့် ခွဲခွါယူအပ်သော နိမိတ်တည်း၊ ဥပမာ—မီးခွက်က မီးတောက်သည် မူလပရိကမ္မနိမိတ် မည်၏၊ စေ့စေ့ကြည့်ကာ တဖက်သို့ မျက်နှာလွှဲလျက်သို့မဟုတ် မျက်စေ့ မှိတ်လျက် နေခိုက်တွင် ထင်သော နီဝါအဝန်းကြီးကား ထိုမူလ မီးမှ ခွါအပ်သော နိမိတ်, ဝါ—ဥဂ္ဂဟ နိမိတ်မည်၏၊ ဤနိမိတ် ၂—ပါးကို အာရုံပြုလျက် ပွါးနေခိုက်မှာ ပရိကမ္မဘာဝနာ ပရိကမ္မ သမာဓိ တမျိုးသာ ဖြစ်နေသေးသည်၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ထင်သောအခါ ပရိကမ္မဘာဝနာသည် အတော်ကြီးတည်ကြည်လာ၏၊ ဤနိမိတ် အာရုံ ၂—မျိုးတွင် ပရိကမ္မနိမိတ်သည် ပရမတ်အာရုံ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် ပညတ်အာရုံ အားဖြင့် အထူးကို မှတ်လေ။

ယထာရုဟံ။ ။ပဋိဘာဂနိမိတ် ရကောင်းသော ကသိုဏ်း ၁၀, အသုဘ ၁၀, ကာယဂတာသတိ (ကောဋ္ဌာသ ကမ္မဋ္ဌာန်းလည်းခေါ်၏) အာနာပါနဿတိ ဟူသော ဤ ၂၂—ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ အစအခါ၌သည် ပရိကမ္မနိမိတ်, အတော်တည်ကြည်သောအခါ စိတ်ထင်အာရုံသည် ဥဂ္ဂဟ နိမိတ်ဟု အသေအချာ ပိုင်းခြား၍ ရကောင်း၏၊ ကျန် ၁၈—ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ကား ထိုနိမိတ် ၂—မျိုးကို အတိအကျ ခွဲ၍မရနိုင်၊ ထိုက်သည် အားလျော်စွာ ရကောင်းသည် ဟု ဆိုလိုသည်။

ပရိယာယေန။ ။ဗုဒ္ဓါနုဿတိစသော ကမ္မဋ္ဌာန်း (၁၈—ပါး)ကို ပွါးရာ၌ မူလကိုက ဗုဒ္ဓါနုဿတိ၏ အာရုံဂုဏ်တော်များကိုစိတ်မှတ်ဖြင့် အာရုံပြုကာ ရှုသင့်ရသဖြင့် ဤအချိန်မှာ ပရိကမ္မဘာဝနာ၏ အာရုံခေါ်သော ပရိကမ္မနိမိတ် အမည်ရ၏၊ ဤအခါကျတော့မှ ဥဂ္ဂဟနိမိတ် အမည်ရ၏ဟု ဤသို့အတိအကျ မုချခွဲမရနိုင်၍ ယေဘုယျ မှန်းဆချက်အနေအားဖြင့် ဤမျှထင်သော အာရုံကား ပရိကမ္မ နိမိတ်တည်း၊ ဤ၍ ထင်သော နိမိတ်မှာတော့ ဥဂ္ဂဟ နိမိတ်မည်နိုင် ခေါ်နိုင်၏ဟု တွေးဆပိုင်းခြားယူရသဖြင့် မုချမဟုတ်, ပရိယာယ ဥပစာ မှန်းဆချက်သာဟု "ပရိယာယေန" ဖြင့်ဆို၏၊ ဤနိမိတ် ၂—မျိုး၏ ဘာဝနာမှာ ပရိကမ္မဘာဝနာ တမျိုးသာ ရသေးကြောင်း သတိပြုလေ။

ပဋိဘာဂနိမိတ္တံ ပန ကသိဏာ သုဘ ကောဋ္ဌာသ အာနာပါနေသွေဝ လဗ္ဘတိ၊ တတ္ထ ဟိ ပဋိဘာဂနိမိတ္တံ အာရဗ္ဘ ဥပစာရ သမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိ စ ပဝတ္တန္တိ။

ပဋိဘာဂ နိမိတ်ကို ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး၊ အသုဘ ၁၀-ပါး၊ ကောဋ္ဌာသ ခေါ်သော ကာယဂတာ သတိ ၁-ပါး၊ အာနာပါန အားဖြင့် ၂၂-ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ သာ လျှင် ရအပ်၏၊ ကျန် ၁၈-ပါး၌မရအပ်၊ ထို ၂၂-ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်း တို့၌ ပဋိဘာဂ နိမိတ်ကို အာရုံပြုလျက် ဥပစာရ သမာဓိသည်၎င်း၊ အပ္ပနာ သမာဓိ သည်၎င်း ဖြစ်လာတတ်ကုန်၏။

မှတ်သားရန်။ ။ပဋိသဒိသံ ဘာဂံ ပဋိဘာဂံ၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ် နှင့် တူမျှသော အဘို့ရ၏၊ ပဋိဘာဂံ နိမိတ္တံ ပဋိဘာဂနိမိတ္တံ အတူဖြစ်သော အာရုံ နိမိတ်သည် ပဋိဘာဂ နိမိတ်မည်၏၊ သံလျက်အိမ်နှင့် သံလျက်သည် ပုံစံချင်းတူကြ၏၊ သံလျက်အိမ်မှ သံလျက်ကို ဆွဲထုတ်သောအခါ ပုံသဏ္ဌာန် အားဖြင့် အိမ်နှင့် သံလျက်တို့သည် အတူ ဖြစ်သော်လည်း အိမ်နှင့် သံလျက်တို့၏ အရည်အချင်း အခြေအနေ အချိုး အစားမှာ ကွာခြားဘိသကဲ့သို့ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်မှတဆင့် တက်ကာ ထွက်ပေါ်လာသော ပဋိဘာဂ နိမိတ်သည် အလွန်ကွာခြားသည်၊ ဥမျိုင်းအရိပ် နှင့် ဥမျိုင်း အကောင်ကဲ့သို့ တနည်းတွေးလေ၊ ကျမ်းဂန်တို့၌ တိမ်ဘိုက်မှထွက်သော ဥမျိုင်း ဥပမာနှင့် နှိုင်းယှဉ် ပြကြ၏၊ ဤ ပဋိဘာဂနိ မိတ် (ဥဂ္ဂဟ နိမိတ်မှ ခွဲထွက်လာသော နိမိတ်ထူးတမျိုး) သည် ဥပစာရ သမာဓိ အပ္ပနာ သမာဓိ ၂-ပါး၏ အာရုံဖြစ်သည်။

ဘာဝနာ နှင့် နိမိတ် ယှဉ်စပ်ခြင်း

ကထံ အာဒိကမ္မိကဿ ဟိ ပထဝီမဏ္ဍလာဒီသု နိမိတ္တံ ဥဂ္ဂဏှန္တဿ တမာလမ္ဗဏံ ပရိကမ္မ နိမိတ္တန္တိ ပဝုစ္စတိ၊ သာ စ ဘာဝနာ ပရိကမ္မ ဘာဝနာ နာမ။

ရှေးဦးစွာ ကမ္မဋ္ဌာန်း အသုပ်အားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်အား ပထဝီ ကသိုဏ်းဝန်း စသည့်တို့၌ နိမိတ် ယူစဉ် ထို ယူကာစ ကသိုဏ်းဝန်း အာရုံသည် ပရိကမ္မ နိမိတ်မည်၏၊ ထိုဘာဝနာသည်လည်း ပရိကမ္မ ဘာဝနာ မည်၏။

အကြင်အခါ၌ ထိုပရိကမ္မနိမိတ် ခေါ်သော ပထဝီ ကသိုဏ်းဝန်း စသော အာရုံသည် စိတ်ဖြင့် ကောင်းစွာ သုံးအပ်သည် ဖြစ်အံ့၊ စက္ခုပသာဒဖြင့် ကြည့်ရှုသော သူ၏ မျက်စေ့၌ မြင်သကဲ့သို့ မနောဒွါရအား (စိတ်ထဲမှာ) ရှေ့ရှု ကျရောက် ထင်နေခြင်းသည် ဖြစ်၏၊ ထိုအခါ ထိုစိတ်ထင် အာရုံသည် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် မည်၏၊ ထို ဥဂ္ဂဟ နိမိတ်ကို အာရုံပြုသော ဘာဝနာသည် အတော်ကြီး တည်ကြည်နိုင်ခန့်လာ၏။

မှတ်သားရန်။ ။ပကတိမျက်စေ့ဖြင့် မိတ်ချီ ဖွင့်ချီ အလီလီ အဖုံဖုံ ကြည့်သောသူအား မျက်စေ့ထဲမှာ ထင်ထင် ရှားရှား ပြတ်ပြတ် သားသား အကွင်းလိုက် အကွက်လိုက် မြင်ရသလို ကသိုဏ်းဝန်းနှင့် လွှဲ၍ဆင်ခြင်သော ယောဂီ၏ စိတ်ထဲမှာ ထင်းထင်းကြီး စွဲစွဲမြဲမြဲ ထင်မြင်လာသောအာရုံသည် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်မည်၏၊ ၎င်းနိမိတ်ကို အာရုံပြုကာ ပွါးနေသော ဘာဝနာသည်လည်း ပရိကမ္မဘာဝနာမည်၏၊ ထို ပရိကမ္မဘာဝနာသည် အစတုန်းကထက် အတော်ကြီး တည်လာပြီ၊ ထို့ကြောင့် "သာ စ ဘာဝနာ သမာဓိယတိ" ဟု မိန့်တော်မူပြီ၊ နိမိတ်ကား ၂-စား၊ ဘာဝနာကား ပရိကမ္မတမျိုးသာ။

ထိုဆိုအပ်ပြီးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည့်ကြည့်သော ဤယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုဥဂ္ဂဟနိမိတ် ထင်ပြီးသည့်နောက် ၎င်းဥဂ္ဂဟ နိမိတ်၌ ပရိကမ္မသမာဓိဖြင့် အဘန်ဘန်ပွါးများမှုကို ဆက်လက် အားထုတ် ခဲ့သော် အကြင်အခါ၌ ထိုဥဂ္ဂဟနိမိတ်နှင့် အလားတူသော ဝဏ္ဏဖြင့် ပရမတ် သဘောမှ လွတ်ထွက် လာသော ပညတ်သက်သက်ဖြစ်၍ ဘာဝနာကြောင့် ဖြစ်ပေါ် လာသော အာရုံတမျိုးသည် စိတ်၌ ငြိမ်သက်စွာတည်၍ စိတ်ထည်း၌ ကောင်းစွာ ထင့်သွင်း ထားအပ်သည့် ဖြစ်၏၊ ထိုအခါ ထို ပဋိဘာဂနိမိတ် ဖြစ်ပြီ ဟူ၍ ဆိုအပ်၏၊

မှတ်သားရန်။ ။အတော်သမာဓိ အရှိန် ထက်သန် ရှိပြီးသော ယောဂီသည် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို ပရိကမ္မ ဘာဝနာဖြင့် ဆက်လက်အားထုတ်ပွါးများသည် ရှိသော် အကြင် အခါဥဂ္ဂဟ နိမိတ်နှင့် ပုံသဏ္ဌာန်ဆင်တူ အာရုံတမျိုးသည် ယောဂီ၏စိတ်ထည်း၌ ငြိမ်သက်စွာတည်နေ၏၊ စိတ်ထည်း၌ တည့်သွင်းထား၍သလို ဖြစ်လာ၏၊ ထို အာရုံသည် အကည့်ကိုယ် ဝဏ္ဏမမှ ပရမတ်သဘော မဟုတ်, ဘာဝနာသညာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ပညတ်တရားတမျိုးဖြစ်၏၊ အလွန်ကြည်နူးဖွယ် လျော်ဘွယ်ဖြစ်၏၊ ဘာဝနာကား ပရိကမ္မ ဘာဝနာထက် ပိုပြီးများ၏ အနီးအနားရောက်၍သော၍ ဥပစာရ ဘာဝနာ ခေါ်၏၊ ရှေ့ဆက်ပြမည်။

ထို ပဋိဘာဂနိမိတ် ထင်ရာ အခါမှစ၍ သမာဓိ၏ ဘေးရန်ဖြစ်သော နီဝရဏကို ပယ်ရှား တားမြစ်တတ်သော ဥပစာရ သမာဓိ ခေါ်ဆိုအပ်သော ဥပစာရ ဘာဝနာသည် ဖြစ်ပေါ်လာသည် မည်တော့၏။

မှတ်သားရန်။ ။ပဋိဘာဂ နိမိတ်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်၍ လာသော ဥပစာရဘာဝနာဆိုသည်မှာ ကာမဇ္ဈန်၌ စသော အနောက်

အယုက် တရားဘို့ကို ပယ်ဖျောက်၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကာမာဝစရ သမာဓိပင် ရှိသေးသည်၊ အာရုံကား ပဋိဘာဂ နိမိတ်၊ ဘာဝနာကား ကာမာဝစရ ကုသိုလ်၌ ရှိသော သမာဓိဟူသော ဥပစာရ ဘာဝနာ ဖြစ်ကြောင်း သေချာစွာ မှတ်ခဲ့လေ။

ရူပဈာန်

တတော ပရံ တမေဝ ပဋိဘာဂ နိမိတ္တံ ဥပစာရ သမာဓိနာ သမာသေဝန္တဿ ရူပါဝစရ ပထမဈာန မုပ္ပဇ္ဇတိ၊

ထို ဥပစာရ ဘာဝနာ (ကာမာဝစရ သမာဓိ) ဖြစ်၍ ပြီးနောက် ၎င်းပဋိဘာဂ နိမိတ်ကို ဥပစာရ သမာဓိဖြင့် ကောင်းစွာ မှီဝဲ (ထပ်မနား အကြိမ်ကြိမ် အဖန်ဖန် ဆက်လက် အားထုတ်) သော ယောဂီအား ရူပါဝစရ ပထမ ဈာန်သည် သက်ရောက်လာ၏၊

၁။ ပရိကမ္မ သမာဓိသည် ပဋိဘာဂ နိမိတ်မဖြစ်မီ ပရိကမ္မ နိမိတ် ဖြင့် ဥဂ္ဂဟ နိမိတ် ၂-ပါးကို အာရုံပြု၍ ပွါးများအပ်သော ကာမာဝစရ သမာဓိ ဖြစ်၏၊ ပရိကမ္မ ဘာဝနာလည်း ခေါ်သည်။

၂။ ဥပစာရ သမာဓိသည် ပဋိဘာဂ နိမိတ် ဖြစ်သည်မှ စ၍ ဂေါတြဘူ အထိ ဖြစ်သော ကာမာဝစရ ကုသိုလ် စိတ်၌ ရှိသော ကာမာဝစရ သမာဓိတည်း၊ ဥပစာရ ဘာဝနာလည်း ခေါ်သည်။

၃၊ အပ္ပနာ သမာဓိသည် ဈာန်၌ရှိသော သမာဓိတည်း၊ ၎င်းကို အပ္ပနာ ဘာဝနာဟူ၍လည်း ခေါ်သည်။

ထို ပထမဈာန်ကို ရပြီးခဲ့သော ၎င်း ပထမဈာန်ကိုပင်

၁။ အာဝဇ္ဇန ဝသီဘော်
၂။ သမာပဇ္ဇန ဝသီဘော်
၃။ အဓိဋ္ဌာန် ဝသီဘော်
၄။ ဝုဋ္ဌာန ဝသီဘော်
၅။ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝသီဘော်

ဟူသော ဝသီဘော် ငါးပါးတို့ဖြင့် ကြံမိဖန်များစွာ အလေ့ အထပြု၍ ဝိတက် စသော ရုန့်ရင်းသော အင်္ဂါကို ပယ်၍ ဝိစာရ စသော သိမ်မွေ့သော ဈာန်အင်္ဂါများ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် အစဉ်အတိုင်း အားထုတ်ပွါးများသည် ရှိသော် ဒုတိယ ဈာန် စသည် တို့သည် ထိုက်သလို ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ဝါ-သက်ရောက် လာကုန်၏။

မှတ်သားရန်။ ။အလိုရှိသလို ပြုစွမ်းနိုင်သော အစွမ်းသတ္တိသည် (ဝသီဘာဝ) ဝသီဘော် မည်၏။

၁။ ဈာန် အင်္ဂါအသီးအသီးကို ဆင်ခြင်နိုင်ခြင်း၊ (အာ)
၂။ ဈာန်ကို မြန်မြန် ထက်ထက် ဝင်စားနိုင်ခြင်း၊ (သ)
၃။ ဝင်စားလိုသလောက် ဝင်စားသနိုင်ခြင်း၊ (အ)
၄။ ထချင်သော အခါ ထစွမ်းနိုင်ခြင်း (ဝု)
၅။ ဈာန်အင်္ဂါကို အထပ်ထပ် ဆင်ခြင်နိုင်ခြင်း၊ (ပ)

မနောဒွါရ ဇောဖြင့် ဆင်ခြင် ခြင်းသည် အာဝဇ္ဇန ဝသီ မည်၏၊ ဇောဖြင့်ဆင်ခြင်နိုင်ခြင်းသည် ပစ္စဝေက္ခဏာဝသီမည်၏၊ဤ ၂-ပါးကား တပါး နှင့် တပါး မထူးခြားကြပြီ ။

မစ္စဝေက္ခဏာ ဝသိတာနာမ အာဝဇ္ဇနဝသိတာယ ဝေသိဒ္ဓါ ဈာနေ့သံ ပထဝီ ကသိဏာဒီသု ဒွါဝီသတိ ကမ္မဋ္ဌာ နေသု ပဋိဘာဂနိမိတ္တံ ဥပလဗ္ဘတိ။

ဤသို့ပထဝီကသိုဏ်းစသော ၂၂-ပါးသောကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ ပဋိဘာဂ နိမိတ်ကို ရအပ်၏၊ ကြွင်းကျန်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၀-ပါးတို့တွင် အပ္ပမညာတို့သည် သတ္တပညတ်အာရုံ၌ ဖြစ်ကုန်၏၊ အရူပဈာန် ၄-ပါးသည် အာရုပ္ပ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄-ပါး အာရုံ၌ ဖြစ်၏၊ ပေါင်း အပ္ပနာဈာန်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၃၀-ဖြစ်သတည်း။

အာရုပ္ပ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄-ပါး

အာကာသ ဝဇ္ဇိတ ကသိဏေသု ပန ယံကိဉ္စိ ကသိဏံ ဥဂ္ဃါဋေတွာ လဒ္ဓမာကာသံ အနန္တ ဝသေန ပရိကမ္မံ ကရောန္တဿ ပဌမာရုပ္ပ မပ္ပေတိ။

အာကာသ ကသိုဏ်းမှ တပါးသော ၉-ပါးသော ကသိုဏ်း တို့တွင် တပါးပါးကို ခွါ၍ ရအပ်သော ကောင်းကင် ပညတ်ကို "အနန္တံ အာကာသံ အနန္တံ အာကာသံ"ဟု အဖန်တလဲလဲ စီးဖြန်းခြင်း ပရိကံကို ပြုလုပ် အားထုတ်သော ယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်အား အရူပ ပဌမ အာကာသာနဉ္စာ ယတန စျာန်သည် သက်ရောက်လာ၏၊

မှတ်သားရန်။ ။ ပဉ္စမစျာန် ရပြီးသော ယောဂီသည် အရူပ ပဌမ စျာန် ဝါ-အာကာသာ နဉ္စာယတန စျာန်ကို ရလိုကဲ့သော် ကသိဏုဂ္ဃါဋိမာကာသကို အာရုံပြု၍ ပွါးများ အားထုတ်ရပုံကိုပြသည်၊ ကသိဏုဂ္ဃါဋိမာကာသသည် အာရုပ္ပ ကမ္မဋ္ဌာန်း မည်၏၊ အာကာသာနဉ္စာ ယတန စျာန်သည် အရူပ ပဌမစျာန် မည်၏၊ သို့ရာတွင် ထိုအာရုံ ဖြစ်သော ကသိဏုဂ္ဃါဋိမာကာသ၏ အာရုပ္ပ အမည်ကို အာကာသာနဉ္စာ ယတန စျာန်၏ အမည်ဖြင့် တင်စားမှတ်သားကာ "အာကာသာနဉ္စာ ယတနာ ဒယော စတ္တာရော အာရုပ္ပါ နာမ" ဟု ဆိုထားခဲ့သည်၊ ချာလယ် လည်တတ်သည် သတိပြု။

တမေဝ ပဌမာ ရုပ္ပဝိညာဏံ အနန္တ ဝသေန ပရိကမ္မံ ကရောန္တဿ ဒုတိယာရုပ္ပ မပ္ပေတိ။

ထိုပဌမာရုပ္ပ ဝိညာဏ်ကိုပင် "အနန္တံ ဝိညာဏံ အနန္တံ ဝိညာဏံ" ဟု အဆုံး မရှိသော အားဖြင့် အကြိမ်ကြိမ် အထပ်ထပ် ပွါးများ အားထုတ်ခဲ့သော် ဒုတိယာ ရုပ္ပခေါ် ဝိညာဏဉ္စာ ယတန စျာန်သည် သက်ရောက် လာ၏။ ဝါ-ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

တမေဝ ပထမာရုပ္ပ ဝိညာဏာဘာဝံ ပနံ နတ္ထိ ကိဉ္စီတိ ပရိကမ္မံ ကရောန္တဿ တတိယာရုပ္ပမပ္ပေတိ။

ထို ပထမာရုပ္ပ ဝိညာဏ်၏ မရှိမှု နတ္ထိဘော ပညတ် အာရုံကို အာရုံပြု၍ “နတ္ထိ ကိဉ္စိ, နတ္ထိ ကိဉ္စိ” ဟု အကြိမ်ကြိမ် စီးဖြန်း အားထုတ်မှုကို ပြုခဲ့သော် တတိယာရုပ္ပ ဝိညာဏ် ဟုခေါ်သော ဝိညာနဉ္စာ ယတန ဈာန်သည် သက်ရောက် လာ၏။

မှတ်သားရန်။ ။ဒုတိယာရုပ္ပ ဝိညာဏ်ခေါ် ဝိညာနဉ္စာယတန ဈာန်သည် ပထမာရုပ္ပဝိညာဏ်ကို အလုံးလိုက်တိုက်ရိုက် အာရုံပြုသည်၊ ထို့ကြောင့် ဒုတိယာရုပ္ပ ဝိညာဏ်၏ အာရုံကမ္မဋ္ဌာန်းကား ပထမာရုပ္ပ ဝိညာဏ် (ဝါ) အာကာသာနဉ္စာ ယတန ဈာန်ပင်တည်း၊ သို့ရာ တွင် ပထမာ ရုပ္ပ ဝိညာဏ် ဟူသော အာရုံ အရုပ္ပ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဒုတိယာရုပ္ပ ဝိညာဏ်၏ အမည်ဖြင့်ပင် ဝိညာဏဉ္စာ ယတန အာရုပ္ပ ကမ္မဋ္ဌာန်း ခေါ်ရသည်။

တတိယာ ရုပ္ပ ဝိညာဏ်၏ (ဝါ) အာကိဉ္စညာ ယတန ဈာန်၏ အာရုံမှာ ပထမာရုပ္ပ ဈာန်လုံးကို တိုက်ရိုက် အာရုံမပြုဘဲ ပထမာရုပ္ပ ဝိညာဏ်ခေါ် အာကာသာ နဉ္စာ ယတန ဈာန်၏ မရှိမှု နတ္ထိဘော ပညတ်ကို သာလျှင် အာရုံ ပြုလေသည်။

တတိယာရုပ္ပံ “သန္တမေတံ, ပဏီတမေတံ” တိ ပရိကပ္ပံ ကရောန္တဿ စတုတ္ထာ ရုပ္ပ မပ္ပေတိ။

တတိယာ ရုပ္ပ ဝိညာဏ် ကိုပင် (ဝါ)–အာကိဉ္စညာ ယတန ဈာန်လုံး တိုက်ရိုက်ကိုပင် “ဤ ဈာန် သည် ငြိမ်သက်၏၊ ဤ ဈာန်သည် မွန်မြတ်၏၊” ဟု အာရုံဖြင့် စီးဖြန်း အားထုတ်မှုကို ပြုခဲ့သော် (ဝါ)–ပြုသော ယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ် အား စတုတ္ထာ ရုပ္ပ ခေါ်သော နေဝသညာ နာသညာ ယတန ဈာန်သည် ဖြစ်၏။

မှတ်သားရန်။ ။ နေဝသညာ-ရှုန့်ရင်းသော သညာကားမရှိ၊ နာသညာ-န + အ + သညာ-သဘာဝ သညာမရှိသည်ကားမဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် နေဝသညာနာသညာ မည်၏၊ ဤအရာ၌ ဥပမာကား- မီးချစ်ဆံ၌ မီးတောက်ကြီးကား မရှိ၊မီးကို တောက်စေနိုင်သော အခိုး သတ္တိကားရှိ၏၊ ထို့အတူ ဤ နေဝသညာ နာသညာ ဘုံသားများ၌ လောဘဖြင့် လုယက် ခိုးယူမှု အကြမ်းစာကားမရှိပေ၊လိုချင်မှု သဘာဝ တဏှာ လောဘ ကား မရှိသည် မဟုတ်, ရှိသေး၏၊ ထို့ ကြောင့် ဤစတုတ္ထာ ရုပ္ပဈာန်၌ရှိသမျှသဘောတရားအားလုံးသည် ဝါ-ဝေဒနာ သညာ စေတနာ စသည်တို့သည် ကိစ္စမြောက်အောင် ကြမ်းတမ်းစွာ ဆောင်ရွက် နိုင်သော ကိစ္စ မရှိကြ၊ သဘာဝ လက္ခဏာ မျှမှာမူ မရှိသည် မဟုတ်, ရှိကြသည်သာ၊ တင့်ေ့ ငွေ့ ကလေးတွေ ဘဲလို့ ဆိုလိုသည်၊ ရပ်ထားသော ကား၌ သွားခြင်း ကိစ္စ မရှိ၊ သွားနိုင်သော စွမ်းရည်ကား မရှိသည် မဟုတ် သကဲ့သို့တည်း။

> အဝသေသသုစ ဒသသု ကမ္မဋ္ဌာနေသု ဗုဒ္ဓဂုဏာဒိက မာ လမ္ဗဏံ အာရဗ္ဘ ပရိကမ္မံ ကတွာ တသ္မိံ နိမိတ္တေ သာဓုက ဗုဂ္ဂဟိတေ တတ္ထေဝ ပရိကမ္မဥ္စ သမာဓိ ယတိ၊ ဥပစာရော စ သမ္ပဇ္ဇတိ။

ဆိုအပ်ခဲ့ ပြီးသော (အပ္ပနာ ဈာန်ကို ဆောင်နိုင် ကုန်သော)ကမ္မဋ္ဌာန်း ၃၀-မှ ကြွင်းကျန် ကုန်သော ဗုဒ္ဓါ နုဿတိ စသော အနုဿတိ ၈-ပါး သညာ ၁-ပါး ဝဝတ္ထာန် ၁-ပါး ပေါင်း ၁၀- ပါးသော အာရုံတို့ အာရုံ ပြုကာ အဖန်ဖန် အားထုတ် ကြိုးစား၍ ထိုနိမိတ် ၁၀-ပါးကို ကောင်းစွာ သိမ်းဆည်း ပွါးများ ခဲ့သော် ထို ဆယ်ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်း အာရုံ နိမိတ်၌ ပရိကမ္မ ဘာဝနာသည် တည်ကြည်၍လာလေသည်၊ ဥပစာရ သမာဓိသည်လည်း ပြီးပြည့်စုံလာနိုင်၏၊

မှတ်သားရန်။ ။ဗုဒ္ဓါဂုဏ် စသည်တို့၏ ကျယ်ဝန်းခြင်း နက်နဲ ခက်ခဲ ခြင်းကြောင့် အပ္ပနာဈာန်ကိုမရနိုင်၊ ပရိကမ္မ သမာဓိနှင့် ဥပစာရ သမာဓိ လောက် ကိုသာ ရနိုင်လေသည်၊ ဤ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၀-ပါး၌ မည်သည့် အခါက စ၍ ပရိကမ္မ နိမိတ်၊ မည်သည့် အခါက စ၍တော့ ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ခေါ်ရ၏ ဟု တထစ်ချ မှချ မရနိုင်၊ ယော်ယမ်း မှန်းဆ၍ ဘာဝနာ အခြေ အနေ ဒီအနေ ဆိုရင် ပရိကမ္မ နိမိတ် ခေါ်ရ၏၊ ဟိုအခြေ အနေ ဆိုရင်ဖြင့် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ခေါ်ရ၏ဟု ပရိယာယ် အမှန်း အဆ ဥပစာရ အားဖြင့်သာ ရကောင်း၍ "ယထာရဟံ ပရိယာယေန လဗ္ဘန္တေဝ" ဟု ဆိုခဲ့သည်။

အဘိညာဝသေန ပဝတ္တမာနံ ပန ရူပါဝစရ ပဉ္စမ
ဈာနံ အဘိညာပါဒက ပဉ္စမဇ္ဈာနာ ဝုဋ္ဌဟိတွာ အဓိဋ္ဌေ
ယျာဒိက မာဝဇ္ဇေတွာ ပရိကမ္မံ ကရောန္တဿ ရူပါဒီသု
အာရမ္မဏေသု ယထာရဟံ ပဝတ္တတိ။

အဘိညာဏ်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သော ရူပါဝစရ ပဉ္စမဈာန်သည် အဘိညာဏ် အခြေခံ ဖြစ်သော ပဉ္စမ ဈာန်မှ ထပြီး၍ အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း စသည်ကို ဆင်ခြင်၍ အဖန်ဖန် စီးဖြန်းခြင်းကို ပြုသည်ရှိသော် ရူပါရုံ စသော အာရုံ ၆-ပါးတို့၌ ထိုက်သလို သက်ရောက်လာ၏။

မှတ်သားရန်။ ။အဘိ-အလွန် အကြူးအထူး၊ ဉာ-အသိဉာဏ် အလွန်အကြူး အထူးသိတတ်သော ပဉ္စမဈာန်၌ ရှိသော ဉာဏ်ရ၏၊ ထိုဉာဏ် နှင့် ဖြစ်ဖက် ရူပါဝစရ ပဉ္စမဈာန်ကိုလည်း အဘိညာဏ်စိတ် ခေါ်ရ၏၊ ရိုးရိုးပဉ္စမဈာန်ကို အခြေခံပြီးမှ တဆင့်တက်ကာ အထူးအကဲ ဉာဏ်တမျိုး ရအောင် အားထုတ်မှသာ အဘိညာဏ်ကို ရနိုင်သည်၊ ဈာန်သမာပတ် အားလုံး ရပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်များသာ ဝင်စားနိုင်သည်။

ဣဒ္ဓိဝိဓံ ဒိဗ္ဗသောတံ, ပရစိတ္တ ဝိဇာနနံ၊
ပုဗ္ဗေနိဝါသာ နုဿတိ, ဒိဗ္ဗစက္ခုတိ ပဉ္စဓာ။

၁။ ဣဒ္ဓိဝိဓ။ ။ အရာ အထောင် စသည် ဖန်ဆင်းခြင်း။

မြေလျှိုးခြင်း၊ မိုးပျံခြင်း စသော တံခိုး အမျိုးမျိုးကို ဖြစ်စေနိုင်သော အသိဉာဏ်သည် ဣဒ္ဓိဝိဓ အဘိညာဏ် မည်၏၊ မနော မယိဒ္ဓိ အဘိညာဏ်လည်း ခေါ်သေး၏။

၂။ **ဒိဗ္ဗသောတ**။ ။အနီးအဝေးဖုံးကွယ်ရာ အရပ်တို့၌ရှိသော အသံကို နတ်၏ နားကဲ့သို့ ကြားသိခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော ဉာဏ် အထူးသည် ဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဏ် မည်၏။

၃။ **ပရစိတ္တဝိဇာနန**။ ။ ရှေ့နောက် ၇-ရက်စီ တိုင်အောင် သူတပါး၏ စိတ်တို့ကို သိတတ်သော ဉာဏ်အထူးသည် ပရစိတ္တဝိဇာနန အဘိ ညာဏ် မည်၏၊ စေတော ပရိယ အဘိ ညာဏ် ဟူ၍လည်း ခေါ်သည်။

၄။ **ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ**။ ။ ရှေးရှေး ဘဝ များစွာက ဖြစ်ပျက် ခဲ့သမျှ အကြောင်း အရာ အခြေ အနေ အားလုံးကို သိစွမ်း နိုင်သော ဉာဏ် အထူးသည် ပုဗ္ဗေနိဝါသာ နုဿတိ အဘိညာဏ် မည်၏။

၅။ **ဒိဗ္ဗစက္ခု**။ ။နတ် မျက်စိကဲ့သို့ ပေးရာ ကွယ်ရာတွင် ရှိသော သေးငယ်သော အဆင်းကို မြင်နိုင်စွမ်းသော အဘိညာဏ်သည် ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဏ် မည်၏။

၆။ **ယထာကမ္မူပဂ**။ ။ ကံအား လျော်စွာ ထိုထို ဘုံ ဘဝ၌ ဖြစ်ကုန်သော သတ္တဝါတို့ကို မြင်နိုင်သော အဘိညာဏ်သည် ယထာ ကမ္မူပဂ အဘိညာဏ် မည်၏၊

၇။ **အနာဂတံသ**။ ။ နောင် အနာဂတ်၌ ဖြစ်မည့် အခြင်း အရာကို သိမြင် နိုင်သော အသိဉာဏ် အထူးသည် အနာဂတံသ အဘိညာဏ် မည်၏၊ဤ(၆)နှင့်(၇) ၂-မျိုးကို ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဏ်၌ သွင်းကာ သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ အဘိညာဏ် ငါးပါးသာ ပြလေသည်။

အဘိညာဏ် ၆-ပါး ခေါ်ရာ၌ အာသဝေါ တရားတို့ကို ကုန်ခန်း စေနိုင်သော အရဟတ္တ မဂ်ညာဏ် တည်းဟူသော အာသဝက္ခယ ဉာဏ်ကို ဒိဗ္ဗစက္ခု နောက်က ထည့်လေ။

သမထကမ္မဋ္ဌာန်း ပြီး၏

ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်း

၁။ သီလဝိသုဒ္ဓိ, ၅။ မဂ္ဂါမဂ္ဂ ဉာဏဒဿန,
၂။ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ, ၆။ ပဋိပဒါ ဉာဏဒဿန,
၃။ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ, ၇။ ဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ,
၄။ ကင်္ခါဝိတရဏ, ပေါင်း ဝိသုဒ္ဓိ ၇ ပါး

၁။ အနိစ္စလက္ခဏာ, ၃။ အနတ္တ လက္ခဏာ,
၂။ ဒုက္ခ လက္ခဏာ လက္ခဏာ ၃ ပါး

၁။ အနိစ္စာ နုပဿနာ, ၃။ အနတ္တာ နုပဿနာ,
၂။ ဒုက္ခာ နုပဿနာ, အနုပဿနာ ၃ ပါး

မှတ်သားရန်။ ။မမြဲခြင်း ဆင်းရဲခြင်း အစိုးမရခြင်း ဟူသော အမှတ် အသား (အရေး အရာ) များသည် လက္ခဏာရေး မည်၏၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း ယာဉ် ရထား သဘွယ် ဖြစ်၍လည်း လက္ခဏာ ယာဉ် ၃-ပါး ဟု ခေါ်ပြန်သည်၊ ရုပ်-နာမ် တရားတို့ကို မမြဲပါတကား, ဆင်းရဲပါတကား, အစိုးမရပါတကား ဟု အဘန်ဘန် ရှုဆင်ခြင်သော ဝိပဿနာ ဉာဏ်သည် အနုပဿနာ မည်၏၊ လက္ခဏာ ကား အမှတ် အသား အနုပဿနာ ကား ထိုအမှတ် လက္ခဏာကို အဘန်ဘန် ရှုသော ဉာဏ်တည်း။

၁။ သမ္မသနဉာဏ်, ၆။ နိဗ္ဗိဒါ,
၂။ ဉဒယဗ္ဗယ, ၇။ မုစ္စိတုကမျတာ,
၃။ ဘင်္ဂ, ၈။ ပဋိသင်္ခါ,
၄။ ဘယ, ၉။ သင်္ခါရုပေက္ခာ,
၅။ အာဒီနဝ, ၁၀။ အနုလောမ ဉာဏ်,

ဝိပဿနာ ဉာဏ် ၁၀ ပါး

၁။ သုညတ, ၃။ အပ္ပဏိဟိတ,
၂။ အနိမိတ္တ, ဝိမောက္ခ ၃ ပါး

၁။ သုညတာနုပဿနာ, ၃။ အပ္ပဏိဟိတာ
၂။ အနိမိတ္တာနုပဿနာ   နုပဿနာ

ဝိမောက္ခမုခ ၃ ပါး

မှတ်သားရန်။ ။ကိလေသာ တို့မှ ကင်းလွတ်သော မဂ်တရား ဖိုလ်တရားသည် ဝိမောက္ခ မည်၏၊ ၎င်း မဂ်-ဖိုလ် တည်းဟူသော ဝိမောက္ခသို့ ဝင်ရောက် ရှိဘို့ရာ တံခါးဝ သဖွယ်ဖြစ်သော အဘန်ဘန် ရှုမှုအနုပဿနာ ၃-မျိုးသည် ဝိမောက္ခမုခ မည်၏၊ မဂ်-ဖိုလ် တို့ကို ရကြောင်း တရားများ ဟူလို။

၁။ သီလ ဝိသုဒ္ဓိ ၄-မျိုး

(က) ပါတိမောက္ခ သံဝရသီလ။ ။ပါတိမောက်၌လာသော သိက္ခာပုဒ်တော်များကိုစောင့်ထိန်းခြင်းသည် ပါတိမောက္ခ သံဝရသီလ မည်၏၊ လူများမှာ ၅ပါးသီလ စသည်တို့ကို လုံခြုံအောင် စောင့်ထိန်း မှုသည် ပါတိမောက္ခ သံဝရ သီလ မည်၏၊ သဒ္ဓါ ပြဓာန်းသော ကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ် ရ၏။

(ခ) ဣန္ဒြိယ သံဝရ သီလ။ ။စက္ခုန္ဒြေ သောတ ဃာန ဇိဝှါ ကာယ မနိန္ဒြေ ဟူသော ဣန္ဒြေ ၆-ပါးတို့ကို အကုသိုလ် မဖြစ်ရအောင် စောင့်စည်း ထိန်းသိမ်းခြင်းသည် ဣန္ဒြိယ သံဝရ သီလ မည်၏၊ သတိ ပြဓာန်းသော ကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ် ရ၏။

(ဂ) အာဇီဝ ပါရိသုဒ္ဓိသီလ။ ။သစ်သီး ပေါင်း စသဖြင့် ဒါယကာတို့အား ဖျားယောင်း လှည့်ပတ်၍ ရအပ်သော ပစ္စည်း ၄-ပါး တို့ဖြင့် သုံးဆောင်ကာ အသက် မွေးမှုမပြုဘဲ စင်ကြယ်ရာ တရားသဖြင့် ရှာမှီး ရရှိသော ဆွမ်း, သင်္ကန်း, ကျောင်း, ဆေး ပစ္စည်း ၄-ပါး တို့ဖြင့် အသက် မွေးမှုသည် အာဇီဝ ပါရိသုဒ္ဓိ မည်၏၊ လူများမှာ ကာယ ဒုစရိုက် စသဖြင့် ရှာမှီး ရရှိသော ပစ္စည်းမျိုး မဟုတ်ဘဲ တရားသဖြင့် ကောင်းမွန်စွာ ရှာဖွေ၍ ဖြူစင်စွာ ရအပ်သော ပစ္စည်းဖြင့် အသက် မွေးခြင်းသည် အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ မည်၏၊ ဝီရိယ ပြဓာန်းသော ကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ် ရ၏။

(ဃ) ပစ္စယသန္နိဿိတသီလ။ ။တရား သဖြင့် စင်ကြယ်လှစွာ ရှိသော ပစ္စည်း ၄-ပါးတို့ကို ပစ္စဝေက္ခဏာ ဆင်ခြင် သုံးစွဲခြင်းသည် ပစ္စယ်န္နိဿိတသီလ မည်၏၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များမှာ အစား အသောက် အသုံး အဆောင် ဝတ္ထုပစ္စည်းတို့၌ အာဟာရေ ပဋိကူလ သညာ, စတုဓာတု ဝဝတ္ထာန်တို့ဖြင့် ဆင်ခြင် သုံးသင်လျက် မိန်းမော တွေဝေမှု စွဲမက် ငြိုလမ်းမှု မရှိလှဘဲ သုံးဆောင် မှီဝဲလျှင် ပစ္စယ သန္နိဿိတ သီလ မည်၏၊ ပညာ ပြဓာန်းသော ကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ် ရ၏၊

၂။ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ။ ။ဥပစာရ သမာဓိ, အပ္ပနာ သမာဓိ ၂-မျိုးသည် စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ မည်၏။

မှတ်သားရန်။ ။သမထစခန်း၌ ပြဲပြီးသော ဥပစာရ ဘာဝနာ အပ္ပနာ ဘာဝနာ စခန်းသို့ ဆိုက်ရောက်ပြီးသော ဘာဝနာ ၂-မျိုးကို ဥပစာရ သမာဓိ ဘာဝနာ သမာဓိ ခေါ်၏၊ ၎င်း သမာဓိ ၂-မျိုးနှင့် ယှဉ်သော စိတ်သည် နီဝရဏ အညစ် အကြေး တို့မှ အတော်ကြီး ကင်းဝေး စင်ကြယ် ဖြင့် စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ မည်၏။

၃။ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ။ ။ လက္ခဏာ ရသ ပစ္စုပဋ္ဌာန် ပဒဋ္ဌာန် တို့၏ အစွမ်း အားဖြင့် ရုပ် နာမ် တရားတို့ကို သိမ်းယူ ဆင်ခြင် သုံးသပ်လျှင် ငါ ငါ ဟူသော အတ္တ ဒိဋ္ဌိ အစွဲ အလန်း အမြင်မှားမှ ကင်းဝင် သဖြင့် ဒိဋ္ဌိ ဝိသုဒ္ဓိ မည်၏။

> လက္ခဏာ နှင့်၊ ရသ နှစ်ခု၊ ပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ ပဒဋ္ဌာန်၊ သိမ်းရန် နာမ် နှင့် ရုပ်၊
> လေးချက်ပိုင်ပိုင်၊ ပိုင်းခြား၊ နိုင်က၊ သတ္တဇီဝ၊ အတ္တအယူ၊ ကင်းစင်ဖြူ၊ မှတ်ယူဒိဋ္ဌိ ဝိသုဒ္ဓိ။

၄။ ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ။ ။ထို ရုပ် နာမ် တို့၏ သာလျှင် အကြောင်း အကျိုး ဆက်နွယ် ဖြစ်ပျက် နေပုံကို သိမ်းယူ သုံးသပ် အထပ်ထပ် ဆင်ခြင် ခြင်းသည် ကင်္ခါ ဝိတရဏ ဝိသုဒ္ဓိ မည်၏။

မှတ်သားရန်။ ။ထို နာမ် ရုပ် တို့၏ အကြောင်း အကျိုး ဆက်စပ်လျက် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း ပဋ္ဌာန်းနည်းတို့အရ ဖြစ်ပျက်နေပုံကို သုံးသပ်ခဲ့သော် ရုပ်နာမ် အစဉ်အတန်း ရုပ်နာမ် စခန်းကြီးပါတကား၊ ငါသည် ဘယ်ဘဝက လာ၍ ဘယ်ဘဝသို့ သွားရပါမည်နည်း၊ ငါသည် နောင်ဘဝမှာ ဖြစ်မှ ဖြစ်ပါအုန်းမလား၊ ဘုရား ဆိုတာကော ဟုတ်ကဲ့လား စသဖြင့် သိုလော သိုသော တွေးတော ယုံမှားခြင်း ဝိစိကိစ္ဆာ ကန်္ခါတရားကို အကြွင်းမဲ့ မဖြတ်နိုင်သေး စေကာမူ အတော် ကြာအောင် ဖြတ်တောက် ခွါရှဲ ထားနိုင် လွန်မြောက်နိုင် ရကား ကန်္ခါ ဝိတရဏ ဝိသုဒ္ဓိမည်သော ဤစခန်းဆိုက်လျှင် သောတာပန်နှင့် အလား တူ၍-စူဠသောတာပန် ခေါ်ရသည်။

နာမ ရူပ၊ သန်္ဒိရဏ်၊ ပဋိစ္စခေတ်၊ စက်ရဟတ်ကို၊ အတတ် ထင်ထင်၊ ဝိုင်ဝိုင်မြင်က၊ ကန်္ခါ ယုံမှား၊ ဆဲခြောက် ပါးနှင့် ရှစ်ပါး ဝိဝိ၊ ဒိဋ္ဌိဖြာဖြာ၊ ကင်းစင်ကွာ၊ ကန်္ခါဝိတရဏ ဝိသုဒ္ဓိ။

မဂ္ဂါမဂ္ဂ ဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ။ ။ ကင်္ခါဝိတရဏ ဝိသုဒ္ဓိ ဖြစ်ပြီးနောင် တလော ပရိဂ္ဂဟိတသု- ထို ဆိုအပ်ခဲ့ ပြီးသော အတိုင်း ပိုင်းခြား သိမ်းယူ အပ်ကုန်ပြီးသော အကြောင်းနှင့် တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ တေဘူမက သင်္ခါရ သင်္ခါရေသု-အတိတ် စသည် ပြားကုန်သော တေဘူမက တို့၌၊ ခန္ဓာဒိ နယမာရဗ္ဘ-ခန္ဓာ စသောနည်းကို အာရုံပြု၍၊ ခန္ဓာ စသောနည်းကို အာရုံပြုလျက် (ကာလာပ ဝသေန) အပေါင်းအားဖြင့် အကျဉ်းချုံးကာ၊

ကုန်ခန်း ပျက်စီးခြင်း သဘောကြောင့် အနိစ္စ၊
ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးအတိ ဖြစ်သောကြောင့် ဒုက္ခ၊
အနှစ် သာရ ရှာမရသောကြောင့် အနတ္တ ဟူ၍ရင်း၊
အဒ္ဓါန ဝသေန-ကာလ အစွန့်နှင့် စပ်၍ရင်း၊

သန္တတိ ဝဒ္ဓသန-အစဉ် သန္တာန် နှင့် စပ်၍ရင်း၊
ခဏာဝသေန-အခိုက် အကာန့် နှင့် စပ်၍ရင်း၊

ဤသို့ **သမ္မသန** ဉာဏ်ဖြင့် လက္ခဏာယာဉ် သုံးပါး ကိုတင်စား၍ ဆင်ခြင် သုံးသပ်သော (သမ္မသနဉာဏ်ရှင်) ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တမျိုး၊

ထို တေဘူမက သင်္ခါရ တရားတို့၌—

ပစ္စယဝသေန-အကြောင်း နှင့် စပ်သဖြင့်ရင်း၊
ခဏဝသေန-အခိုက်အကာန့် နှင့် စပ်သဖြင့်ရင်း၊

ဥဒယဗ္ဗယ ဉာဏ်ဖြင့် ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို အဖန်ဖန် ဆင်ခြင်သုံးသပ်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ် တမျိုး၊

ဤယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အနုသန္ဓာန်၌

ဩဘာသော ပီတိ ပဿဒ္ဓိ, အဓိမောက္ခော စ ပဂ္ဂဟော၊
သုခံ ဉာဏ မုပဋ္ဌာနံ, ဥပေက္ခာ စ နိကန္တိ စ။

ဤသို့ (ဝိပဿနုပက္ကိလေသ) ဝိပဿနာ၏ ညစ်ညူး ကြောင်း အားရန် ၁၀-ပါးကို ပိုင်းခြား သိမ်းယူသော အားဖြင့် ဝိပဿနာ လမ်းမှန် မမှန်သဘောကို ပိုင်းခြား မှတ်သားတတ် ဆုံးဖြတ်တတ်သော ဉာဏ်သည် မဂ္ဂါမဂ္ဂ ဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ မည်၏။

မှတ်သားရန်။ ။တထာပရိဂ္ဂဟိတေသု-ဟု ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဉာဏ်ဖြင့် နာမ်-ရုပ်တို့ကို ပိုင်းခြား၍ အထင် အရှား သိခဲ့ပြီ၊ ကင်္ခါ ဝိတရဏ ဝိသုဒ္ဓိဖြင့် နာမ်-ရုပ်တို့ကို အကျိုးအကြောင်း ဆက်သွယ် ဖြစ်ပျက်နေပုံကို ပိုင်းခြား သိရှိခဲ့ရပြီ၊ ဤသို့ ဝိသုဒ္ဓိ ၂-မျိုးတို့ဖြင့် နာမ်ရုပ်တို့ကို ပိုင်းခြားသိမ်းယူ ဆင်ခြင်အပ် ပြီးသည်ကို တထာ ပရိဂ္ဂဟိတေသု ဟူ၍ ဆိုထားသည်။

တေဘူမက သင်္ခါရေရသု-စိတ် စေတသိက် ရုပ် ဟူသမျှ သင်္ခါရ တွေချည်းသာတည်း၊ သို့ရာတွင် ဝိပဿနာ အရာ၌လောကီ တေဘူမက သင်္ခါရ (ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ) တို့ အပေါ်မှာသာ လက်တွေ့ ကြုံကြိုက်နေရသော အဖြစ်အပျက်ကို သုံးသပ်ဆင်ခြင်နိုင်၍ တေဘူမက သင်္ခါရေသု ဟုဆိုသည်၊ ဤ စကားဖြင့် လောကုတ္တရာ တရားများမှာ ဝိပဿနာ ရှုဆင်ခြင်ရန် အရာ ဌာန မဟုတ်ဟု မှတ်လေ၊ ဥပါဒါန က္ခန္ဓာကို ထပ် ဟောရခြင်း အကြောင်းကား ဤပင်တည်း။

အတီတာဒိ ဘေဒဘိန္န ခန္ဓာဒိနယ-အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ ဩဠာရိက သုခုမ ဟီန ပဏီတ ဒူရ သန္တိက အားဖြင့် ပြားသော ခန္ဓာစသည်ကို အကျဉ်းချုပ်အပေါင်းအားဖြင့် ချုံး၍ရှုသော နည်းသည် ကလာပ သမ္မသန နည်းမည်၏။

ခန္ဓာဒိနည်း၊ ဘွဲ့စည်းဦးခါ၊ သုံးဖြာလက္ခဏာ၊
သုံးသပ်ရ၊ သမ္မသနဉာဏ်။

ရှုနည်း-သဗ္ဗံ ရူပံ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန,
သဗ္ဗံ ရူပံ ဒုက္ခံ ဘယဋ္ဌေန,
သဗ္ဗံ ရူပံ အနတ္တာ အသာရကဋ္ဌေန။

အဒ္ဓါန သမ္မသန နည်း။ ။အတိတ်ဘဝ,ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ,အနာဂတ် ဘဝ အားဖြင့် ဆင်ခြင်သုံးသပ်နည်းသည် အဒ္ဓါနသမ္မသန နည်းမည်၏၊ ကလာပသမ္မသန နည်းထက် နူးညံ့သဖြင့် တဆင့်တက်၍ အားထုတ်ရန် ဖြစ်သည်။

သန္တတိ သမ္မသန နည်း။ ။အပူဓာတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်စဉ် အအေးဓာတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်စဉ်ကို ရှုသောနည်းသည် သန္တတိ သမ္မသန နည်းမည်၏၊အဒ္ဓါန သမ္မသန နည်းထက်နူးညံ့လှ၍ ဆက်လက် အားထုတ်ရန် ဖြစ်သည်။

ခဏ သမ္မသန နည်း။ ။လွန်ပြီးသော ခဏ ၃-ပါး,ရောက်နေဆဲ ခဏ ၃-ပါး, လာလတ္တံ့ (ဥပါဒ် ဌီ ဘင်) ခဏ ၃-ပါးတို့ကို လက္ခဏာယာဉ်တင်၍ ရှုဆင်ခြင်ခြင်းသည် ခဏ သမ္မသန နည်းမည်၏၊ အသေးစိပ် ဖြစ်, တည်, ချုပ် အခိုက် ခဏများသည် အတော်ကြီး

မြင်နိုင်ခဲ့သည့် အရာများ ဖြစ်၍ သန္တတိ သမ္မသန နည်းဖြင့် အလွန် အသားကျပြီးမှ ဤနည်းကို ဆက်လက်အားထုတ်ရန် ဆိုထားသည်။

ဤစကားအစဉ်ဖြင့် သမ္မသန ဉာဏေန လက္ခဏတ္တယံ သမ္မသန္တဿ ဟူသော စကားရပ်အထိ သမ္မသန ဉာဏ် ၄-မျိုး ၄-ပါး ပြီးဖြစ်သည်။

ဧတဿေဝ ပစ္စယဝသေန ခဏဝသေန စ ဥဒယဗ္ဗယ ဉာဏေန ဥဒယဗ္ဗယံ သမနုပဿန္တဿ စ ။

ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်။ ။ ဥဒယ-အဖြစ်၊ ဝယ-အပျက်၊ အဖြစ်အပျက်ကို ရှုသော ဉာဏ်သည် ဥဒယဗ္ဗယ ဉာဏ် မည်၏။

ဖြစ် ပွား ပျက်မှု၊ အာရုံ ရှု၊ ဥဒယဗ္ဗယ ဉာဏ်။

ဝိပဿနာ ညစ်ညူးကြောင်း ၁၀-ပါး

ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော နည်း ၄ မျိုးတို့ဖြင့် သမ္မသနဉာဏ်ရင့်သန်လာသော ယောဂီသည် ထို နာမ် ရုပ် ဟူသော တေဘူမက သင်္ခါရတို့ကိုပင် အကြောင်းနှင့် စပ်သော ပစ္စယသမ္မသန နည်း ၊ ဥပါဒ်ခဏ ဘင်ခဏနှင့် စပ်သော ခဏသမ္မသန နည်းအားဖြင့် ဆက်လက်ကြိုးစား၍ အားထုတ် ခဲ့သော် ဖြစ်မှုပျက်မှုတွေ အလွန်ထင်ရှား ကြည်လင်လာပြီး ထိုဝိပဿနာ ၌ ၏ သန္တာန်မှာ ဝိပဿနာ ညစ်ညူးကြောင်းတရား ၁၀-ပါးတို့သည် ကေန် တွေ့ကြုံရတတ်လေသည်။

၁။ **ဩဘာသ။** ။ အလွန် ကြည်လင်သော ဝိပဿနာ စိတ်၏ ... ကြောင့် ကိုယ်ရောင် ကိုယ်ဝါ (ဩဘာသ) များသည် ဝိဒိထက် ... နှိုး ... ၊ တာန်းလုံး တကျောင်းလုံး တတောလုံး တကမ္ဘာလုံး အထိ ရောင် လင်းအောင် ထွက်လာတတ်သည်။

၂။ **ပီတိ။** ။ဝိပဿနာနှင့် ယှဉ်သော အလွန်ကြေနပ် နှစ်သိမ့် ဘွယ်ရာ ပီတိသည် ဖြစ်လာတတ်၏။

၃။ ပဿဒ္ဓိ။ ။ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိ စေတသိက်တရား ၂-ပါးကြောင့် ယောဂီ၏ကိုယ်စိတ် ၂-ပါးမှာ အလွန်ထူးထူးခြားခြား ငြိမ်သက်လာ၏၊

၄။ အဓိမောက္ခ။ ။ကမ္မဋ္ဌာန်း အာရုံ၌အလွန်ရှုးစိုက် သက်ဝင် တည်ကြည် ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါ ဖြစ်လာတတ်၏။

၅။ ပဂ္ဂဟ။ ။ဝိပဿနာ လုပ်ငန်းကြီးကို မတွန့် မဆုတ် အလွန် အားထုတ် တက်ကြွမှု အားပေးမှု ဝီရိယ ခေါ်ပေါ်လာတတ်၏။

၆။ သုခ။ ။မွန်မြတ်သော စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်တို့ဖြင့် တကိုယ်လုံး ချမ်းသာသုခကြီး ဖြစ်လာတတ်၏။

၇။ ဉာဏ။ ။သင်္ခါရတို့ကို အကွင်းသား အထင်းသား ထင်ရှားစွာသိမြင်နိုင်သော ထက်မြက်လှသည့် အသိဉာဏ် ဖြစ်လာ၏။

၈။ ဥပဋ္ဌာန။ ။ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ ကပ်ရောက်စွဲမြဲစွာတည်တန့်နိုင်ခဲ့သော သတိသည် ဖြစ်လာတတ်၏။

၉။ ဥပေက္ခာ။ ။ဥဒယဗ္ဗယ သဘောတွေကို အလွန်ထင်လွယ် မြင်လွယ်နေ၍ အားမထုတ်ရဘဲ အသင့်ရှုမှု တတြမဇ္ဈတ္တတာ ဖြစ်လာတတ်၏။ (ပီတိ အစ ဤဥပေက္ခာ အဆုံးရှိသော တရား ၉-ပါးမှာ ဝိပဿနာ ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သောစေတသိက်များကိုအကောက်ရသည်)

၁၀။ နိကန္တိ။ ။ဩဘာသ စသည်နှင့် ရောပြွမ်းနေသော ဤ ဝိပဿနာ ဉာဏ်ကို အလွန်ကြေနပ် နှစ်ခြိုက်နေသော တဏှာသည် ဖြစ်လာတတ်၏ ဆွမ်းဆံ၌ ကြွက်ချေးရောလာသည်၊ ဤ နှစ်ခြိုက်မှု နိကန္တိကို သိမ်မွေ့လွန်းလှသဖြင့် တဏှာရတိ ဟု မသိနိုင်ဘဲ ဝိပဿနာ ရတိ ဟု အထင်လွဲမှားနေတတ်သည်။

ဝိပဿနု ပက္ကိလေသ-ဝိပဿနာ၏ ညစ်ညူးကြောင်း တရား ၁၀-ပါးတွင်နိကန္တိ တခုသာ တဏှာဖြစ်၍ဝိပဿနာညစ်ညူးကြောင်း ဘေးရန်အစစ်ဖြစ်၏၊ ပီတိစသောတရားများကား ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သော ကုသိုလ်စေတသိက်များ သာလျှင်ဖြစ်ကြ၏၊ သို့ရာတွင် ထို ဩဘာသ စသော ၁၀-ပါးကို အစွဲပြုကာ သာယာမှု တဏှာ၊ အထင်ကြီးမှုမာန၊ ငါရပြီ ငါသိပြီဟု စွဲလန်းမှု ဒိဋ္ဌိတို့သည်သာ ဝိပဿနာ ညစ်ညူးကြောင်း ဘေးရန် အစစ်အမှန် ဖြစ်စေကာမူ ဤတဏှာ

မာန ဒိဋ္ဌိ ၃-ပါး၏ အာရုံဖြစ်သော ဩဘာသ စသည်ကိုလည်း ဥပစာတင်စား၍ ခေါ်ထားသည်၊ ဤ ဩဘာသ စသည်တို့ ဖြစ်ပေါ်လာလျှင် ယောဂီမှာတဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိစွဲတွေ ဝိပဿနာ၏ဘေးရန်တွေ ဖြစ်လာတတ်၍ ဤ ဩဘာသ စသော ၁၀-ပါးကိုပင် ဝိပဿနာ၏ ညစ်ညူးကြောင်းဘေးရန်တွေဟု လွှဲခေါ်ထားသည်ဟူလို။

မဂ္ဂါမဂ္ဂ ဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ။ ။မဂ္ဂ-မဂ်ဖိုလ် ရရောက်ကြောင်းလမ်း၊ အမဂ္ဂ-မဂ်ဖိုလ် ရရောက်ကြောင်းလမ်းမဟုတ်ဟု၊ ဉာဏ-သိသော၊ဒဿန-အမြင်၊ ဝိသုဒ္ဓိ-စင်ကြယ်ခြင်း၊ဤဝိပဿနုပက္ကိလေသ တရား ၁၀-ပါးသည် မဂ်ဖိုလ် ရရောက်ကြောင်းလမ်းမဟုတ်၊အစဉ်အတိုင်းဆက်လက်၍ အားထုတ်ကြိုးစားမှုသည်သာ မဂ်ဖိုလ် ရရောက်ကြောင်းလမ်းမှန်လမ်းကောင်းတည်းဟု ဉာဏ်ဖြင့် သိမှု မြင်မှု ဆုံးဖြတ်ပိုင်းခြားမှု၌ စင်ကြယ်သော ဉာဏ်ကို မဂ္ဂါမဂ္ဂ ဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ ခေါ်သည်၊ ဤမဂ္ဂါမဂ္ဂ ဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ စခန်း၌ သမ္မသန ဉာဏ် ၄-မျိုးနှင့် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ၂-မျိုး ပါဝင်ခဲ့ပုံကို မှတ်သားလေ၊ ဝိသုဒ္ဓိ နယ်အတွင်းမှာ ဉာဏ်စခန်းများကို သွင်းထား၍ အလွန်မျက်စေ့လယ်တတ်သည်။

ဩဘာသာဒိ ဝိပဿနုပက္ကိလေသ ပရိဗန္ဓ ပရိဂ္ဂဟပသေန
မဂ္ဂါမဂ္ဂ လက္ခဏ ဝဝတ္ထာနံ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိနာမ။

၆။ ပဋိပဒါ ဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ။ ။မဂ္ဂါမဂ္ဂ ဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိစခန်း ဆိုက်ပြီးသည့် နောက်၌ ထိုဆိုအပ်ပြီးသော ဝိပဿနာ ညစ်ညူးကြောင်း ဘေးရန်တို့မှ လွတ်လပ်ပြီးသော ထို ယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်မှာ ဥဒယဗ္ဗယ ဉာဏ်မှ စ၍ အနုလောမ ဉာဏ်တိုင်အောင် လက္ခဏာယာဉ် သုံးပါးသို့တင်၍ ဝိပဿနာဉာဏ်အဆက်အဆက်ဖြင့် လွန်ပွားကြိုးကုတ် အားထုတ်သည့် ရှိသော ဖြစ်ပေါ်လာသော ၉-ပါးသော ဝိပဿနာ ဉာဏ်တို့သည် ပဋိပဒါ ဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ မည်၏။

ပဋိပဒါ ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ။ ။ပဋိပဒါ-မဂ်သို့ရောက်ကြောင်း၊ ဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ-စင်ကြယ်သော ဉာဏ် အမြင်ထူးသည် ပဋိပဒါ ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ မည်၏။

ပရိဗန္ဓ ဝိမုတ္တသ။ ။ဘေးရန် ၁၀-ပါးနှင့် တွေ့ကြုံနေဆဲ ဖြစ်သော ယောဂီ၏ အကျင့်သည် မဂ်ကို ရရောက်ကြောင်းကျင့်ဝတ် ပဋိပဒါ အစစ်အမှန် မရှိသေး၍ ၎င်း ဘေးရန်မှ လွတ်ပြီးသော ယောဂီ၏ ဆက်လက် အားထုတ်မှု အကျင့်သည်သာ မဂ်ကို မုချ ရကြောင်း ပဋိပဒါဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ မည်၏ဟု ပရိဗန္ဓဝိမုတ္တသဖြင့် ပဋိပဒါ ဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ ဉာဏ်ပိုင်းရှင်ကို ပြ၏။

ဥဒယဗ္ဗယ ဉာဏတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ အနုလောမာ။ ။ဤ ပဋိပဒါ ဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ စခန်း၌ ဥဒယဗ္ဗယ ဉာဏ်မှ စ၍ အနုလောမ ဉာဏ်ထိအောင် ဉာဏ်စဉ် ၉-ပါး ပြီးဆုံးပါမှ ပဋိပဒါ ဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ ဖြစ်နိုင်သည်၊ ဤ ဉာဏ်စခန်း၌ ဥဒယဗ္ဗယ ဉာဏ်မှ စ၍ ပြန်ကောက်ရခြင်းမှာ ရှေးမဂ္ဂါမဂ္ဂ ဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ စခန်း နောက်ပိုင်းတွင် ဥဒယဗ္ဗယ ဉာဏ်သို့ တက်ရောက်ကာဆင်ခြင် အားထုတ် ကြိုးကုတ်နေခိုက် ဝိပဿနာ၏ ညစ်ညူးကြောင်း ဘေးရန် ၁၀-ပါးနှင့် ကြုံကြိုက်တိုးခွေ့ လုံးထွေးကာ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် နှေးမှိန် သေးသိမ်သွားသဖြင့် ပဋိပဒါဉာဏဒဿန စခန်းအစ၌ ထို့ဥဒယဗ္ဗယ ဘာဝနာဉာဏ်ကစ၍ တဖန်ပြန်လည် ထူထောင်ကာ အားထုတ်ရ၏။

ဘင်ဉာဏ်။ ။ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ရင့်သန်သော အခါ အဖြစ်ကို လွှတ်၍ အပျက်ကိုသာ မြင်တော့သဖြင့် ဘင်ဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ဉပမာ-မိုးရွာချသောအခါ ရေအိုင်၌ ရေဥဖေါင်းပွက်ကလေးများကို ကြည့်ရှုနေခိုက် အဖြစ်ကို မမြင်နိုင်ဘဲ တဖြုတ်ဖြုတ်တရိပ်ရိပ် ပျက်ပြား သွားသော ရေဥဖေါင်း ကလေးတွေကို တွေ့ရသကဲ့သို့တည်း။

အပျက်ကိုသာ၊ ရှုတုံပါ၊ သညာ ဘင်ဉာဏ်။

ဘယဉာဏ်။ ။အပျက်တွေချည်း တွေ့မြင်နေသော ယောဂီသည် တပျက်ထည်းသာ အတွင် ပျက်နေသော သင်္ခါရ ဓမ္မတို့ အပေါ်၌- ရှေးကလည်း ပျက်ခဲ့ဘူးလှလေပြီ၊ ယခုလည်း ပျက်နေကြဆဲ၊ နောင်လဲ

ပျက်ကြွဲအိုးကြမ္မာ ပါတကားဟု လွန်စွာ ကြောက်အား ကြီးလှသော ဘယဉာဏ် ထင်လာ၏၊ ဤအရာ၌ ဒေါသ၏ အစွမ်းဖြင့် ကြောက်အားကြီးခြင်းမျိုးမဟုတ်၊ ဉာဏ်အမြင်အားဖြင့် ထိတ်လန့်သော သံဝေဂ ရမှုမျိုးသာ ဖြစ်သည်။

အပျက်မြင်က၊ ဘယမစ္ဆူ၊ ပျက်မှု ခပင်း၊ ဘေးသေမင်းဟု၊
ကြောက်ခင်း ထွေထွေ၊ ရှုတုံပေ၊ မှတ်လေ ဘယဉာဏ်။

အာဒီနဝဉာဏ်။ ။ဘယဉာဏ်ထက်သန်သောအခါ သက်ရှည် ချမ်းသာ အနာကင်းလို ဘေးကို ကြောက်သူသည် သားရဲ ခိုသောရှိ၊ ကျားခိုသော တောင်ခေါင်း၊ မိချောင်းရဲသော ရေ၌ ကြောက်ကြကာ အပြစ်မြင်၍ လာသကဲ့သို့ ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတို့၌ အားကိုးရာ မရှိ၊ အပြစ်အတိပါတကားဟု ရှုသောဉာဏ်သည် အာဒီနဝဉာဏ် မည်၏။

ကြောက်ဘွယ် ခပင်း၊ မြင်ဇာလျှင်းက၊ ဘေးဘယမျိုး၊
ရုပ် နာမ်ဆိုး၌၊ ကိုးရာမရှိ၊ ခက်မှန်းသိ၊ အာဒီနဝဉာဏ်။

နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်။ ။အပြစ် အနာအဆာတွေကို ချည်းသာ မြင်နေ ထင်နေရသော သင်္ခါရတရားတို့ကို မပျော်မမွေ့ ငြီးငွေ့ မုန်းတီး၍ လာသောဉာဏ်သည် နိဗ္ဗိဒါဉာဏ် မည်၏၊

ကိုးရာ မမြင်၊ ခက်ပုံထင်က၊ မရွှင် မလန်း၊ စိတ်ကုန်
ခန်း၍၊ မချမ်းမမြေ့၊ ငြီးငွေ့သောထွေ၊ စိတ်အနေ၊
မှတ်လေနိဗ္ဗိဒါ။

မုဉ္စိတုကမျတာဉာဏ်။ ။နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်ဖြင့်ငြီးငွေ့လွန်းအားကြီး လာလျှင် မြွေခဲသော ဘား၊ လှောင်ထားသောငှက်၊ ကွင်းမိသောသမင် ကဲ့သို့ ငြီးငွေ့ဘွယ် အပေါင်းပြီးသော သင်္ခါရ နယ်အတွင်းမှ လွတ်ကင်း လိုသောဉာဏ်သည် မုဉ္စိတုကမျတာ ဉာဏ်မည်၏။

ငြီးငွေ့အားသန်၊ စိတ်ပူပန်က၊ လျှင်မြန်တစိ၊ ထွက်လိုဘိ၊
မုဉ္စိတုကမျတာဉာဏ်။

ပဋိသင်္ခါဉာဏ်။ ။ပဋိ-တဖန်၊ သင်္ခါ-လွတ်လိုသော ဉာဏ်၊ မုဉ္စိတုကမျတာဉာဏ်သည် လွတ်လိုကာမတ္တ လွတ်ချင်ရုံသာ ရှိသေး၏။ တကယ်ကား မလွတ်လပ်သေးချေ၊ နိစ္စ သုခ အတ္တ အနေအားဖြင့်

မှတ်ထင် စွဲလန်းမှု အားသန်လာခဲ့သော ရုပ် နာမ် ဓမ္မ သင်္ခါရတို့ အပေါ်မှာ တဖန်ပြန်၍မစွဲလန်းနိုင်မလောက်အောင် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဟု နာနာကြီးထပ်မနား ဆင်ခြင်သုံးသပ်သော ဉာဏ်သည် ပဋိသင်္ခါ ဉာဏ် မည်၏၊ မြွေကိုမိသူသည် လွှတ်ခါနီး၌ တဖန်ပြန်၍ ရန်မမူနိုင် အောင် နာနာကြီး သေချာစွာ ကိုင်ပြီးမှ လွှတ်လိုက်သကဲ့သို့ "တော" လေးဆယ် ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ဖြင့် အထပ်ထပ် ပွါးရလေသည်။

လွှတ်လိုလှ၍၊ လွှတ်ရတဲ့ ၄ါ၊ ဘာဝနာလေးဆယ်၊ အကျယ် ဖြန့်ချိ၊ အားတိုက်ဘိ၊ ပဋိသင်္ခါဉာဏ်။

သင်္ခါ ရုပေက္ခာဉာဏ်။ ။ပဋိသင်္ခါဉာဏ် ရင့်သန်လာသော အခါ ရုပ်နာမ် ဓမ္မ သင်္ခါရတို့၌ ချစ်မုန်းမပြုလျစ်လျူရှုသောဉာဏ်သည် သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ် မည်၏။

အားတိုက်ရှု၍၊ လွှတ်ဖူးလွှတ်ရန်း အမြင်သန်က၊ ရုပ်နာမ်ဓမ္မ၊ သင်္ခါရဝယ်၊ မတွယ်သမှု၊ လျစ်လျူရှု၊သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်။

အနုလောမဉာဏ်။ ။အောက်ဉာဏ် ရှစ်ပါးနှင့်ရင်း ရလတံ့ သော အထက်မဂ်ဉာဏ်နှင့်ရင်း လျော်စွာဖြစ်တတ်သော ဉာဏ်သည် အနုလောမဉာဏ် မည်၏၊ ပရိကံ-ဉပစာ အနုလုံကို အရကောက်၊ ဤ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ် နှင့် အနုလော မ ဉာဏ် ၂-ပါးကို သံသရာ ဝဋ်မှ ထွက်လွှတ်ထမြောက်ကြောင်း ဖြစ်၍ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာဟု အမည်ပေးလိမ့်မည်၊ အနုလုံနောင် ဖြစ်သော ဂေါတြဘု ဉာဏ်သည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သောကြောင့် လောကီသင်္ခါရ ဓမ္မကို အာရုံ ပြုကာရှုကြသော ဝိပဿနာ ဉာဏ်စဉ်တွင် မပါဝင်ချေ၊ သို့ရာတွင် ဝိပဿနာတို့၏ ဦးခေါင်း အထွတ်အထိပ် သိခါပတ္တ ဖြစ်၍ ဝိပဿနာ ဉာဏ်စဉ်တွင် သာမန် အနေအားဖြင့် သွင်းယူက ဖြစ်နိုင်လေသည်၊

မဂ် ရောက်လိုသော်၊ အဆော်အနှုိး၊ မဂ်လေးဦးအား၊ အထူးလျော်မှု၊ ကျေးဇူးပြု၊ အနုလောမဉာဏ်။

ဆက်ဦးအံ့-ဤသို့ ဝိပဿနာ အစဉ်ဖြင့် ဘျင့်ကြံ ကြိုးကုတ် အားထုတ်နေသော ထိုယောဂီ၏ သန္တာန်၌

ဝိပဿနာဉာဏ် ရင့်ကျက်ခြင်းကို အစွဲပြု၍ ယခုအခါ အပ္ပနာ ဖြစ်တော့မည် ဟု ဆိုရလောက်သော အခါ၌ ဘဝင်ကို ဖြတ်၍ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၏ အခြားမဲ့၌ နှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ်သော ဝိပဿနာ စိတ်တို့သည် အနိစ္စ စသော လက္ခဏာ တပါးပါးကို အာရုံပြုကာ ရှုဆင်ခြင်၍ ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ ဟူသော အမည်ဖြင့် ဖြစ်၏၊ (ဤဉာဏ် သုံးပါးကို အနုလောမဉာဏ် ခေါ်သည်၊)

ဤ အထွတ် အထိပ်သို့ ရောက်သော အနုလောမ ဉာဏ်နှင့် တကွ သင်္ခါရုပေက္ခာ ဉာဏ်ကို ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာ ဟူ၍လည်း ခေါ်၏။

ထို အနုလုံမှ နောက်၌ ဂေါတြဘု စိတ်သည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုလျက် ပုထုဇဉ်အနွယ်ကို ဖြတ်တောက် လွှမ်းမိုး၍ အရိယာ အနွယ်ကို ဆိုက်ရောက် ဖြစ်ပွါးစေလျက် ဖြစ် ပေါ်လာ၏။

သင်္ခါရုနှင့်၊ အနုလောမ၊ ဉာဏ်နှစ်ဝ၊
ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီလည်း ခေါ်သတည်း။

မှတ်သားရန်။ ။အနုလောမ ဉာဏ်နား အနီးဆုံးဖြစ်သော သင်္ခါရုပေက္ခာ ဉာဏ်သည် သိခါပတ္တ အထွတ်အထိပ် ရောက်သော သင်္ခါရုပေက္ခာ ဉာဏ်မည်၏၊ ဂေါတြဘု ဉာဏ်ကိုပါ ထည့်၍ ဝုဋ္ဌာန ဂါမိနီ ဝိပဿနာ ဉာဏ်ကို သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်, အနုလောမဉာဏ်, ဂေါတြဘု ဉာဏ်အားဖြင့် သုံးမျိုးယူကြသေး၏။

မဂ္ဂဝီထိ ပုံစံ

(မန္ဒ) န ဒ မ ပ ဥ လုံ ဂေါ မဂ် ဖိုလ် ဖိုလ်
(တိက္ခ) န ဒ မ ဥ လုံ ဂေါ မဂ် ဖိုလ် ဖိုလ် ဖိုလ်

ထိုဂေါတြဘုစိတ်၏ အခြားမဲ့၌သာလျှင် မဂ်စိတ်သည်၊

ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းခြားထင်ထင် သိမြင်လျက်,
သမုဒယ သစ္စာကို ပယ်စွန့်လျက်,
နိရောဓ သစ္စာကို မျက်မှောက်ပြုလျက်,
မဂ္ဂ သစ္စာကို ပွါးများဖြစ်ပေါ်စေလျက်,

အပ္ပနာ ဝီထိသို့ သက်ရောက်၏၊ ထို မဂ်စိတ် တကြိမ် ဖြစ်ပြီးနောက် နှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ်သော ဖိုလ်စိတ်တို့ဖြစ်ပြီး၍ ဘဝင်ကျသွား၏။

မှတ်သားရန်။ ။ပုထုဇ္ဇန ဂေါတ္တံ ဘဝတိ အဘိဘဝတီတိ ဂေါတြဘု၊ပုထုဇဉ်အနွယ်ကို လွှမ်းမိုးဖြတ်တောက်တတ်သောကြောင့် ဂေါတြဘု မည်၏၊ အရိယဂေါတ္တံ ဘဝတိ အဘိ သမ္ဘုဏာတီတိ ဂေါတြဘု၊ အရိယာ အနွယ်ကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် ဂေါတြဘု မည်၏။ မဂ်ကိစ္စ ၄-ချက် တပြိုင်နက် ဖြစ်ပုံမှာ ဆီမီးသည် မီးစာကို လောင်ခြင်း၊ အမှောင်ကို ပယ်ခြင်း၊ အလင်းရောင်ကို ထွန်းလင်းခြင်း၊ ဆီခမ်းစေခြင်းကို တပြိုင်နက် ဖြစ်စေသကဲ့သို့ မှတ်လေ၊

ဒွေ တီဏိ ဖလစိတ္တာနိ။ ။မန္ဒပုဂ္ဂိုလ်အား ဖိုလ် ၂-ကြိမ်၊တိက္ခ ပုဂ္ဂိုလ်အား ဖိုလ် ၃-ကြိမ်စော၏၊တိက္ခပုဂ္ဂိုလ်အား ပရိကံမကျ, ဝီထိပုံ ၂-ခုကို ပြန်ကြည့်၊ တဖန် ဘဝင်ကို ဖြတ်၍ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဉာဏ်တို့ ဖြစ်ကုန်၏။

မဂ္ဂံ ဖလဉ္စ နိဗ္ဗာနံ, ပစ္စဝေက္ခတိ ပဏ္ဍိတော၊
ဟီနေ ကိလေသေ သေသေစ, ပစ္စဝေက္ခတိဝါ နဝါ။

လောကုတ္တရာ ပညာကို ရရှိပြီးသော ပညာရှင်သည်-

၁။ မဂ်ကိုရင်း

၂။ ဖိုလ်ကိုရင်း

၃။ နိဗ္ဗာန်ကိုရင်း ဒြကန်ဆင်ခြင်၏၊

၄။ ပယ်ပြီး ကိလေသာကိုရင်း

၅။ လက်ကျန် ကိလေသာကိုရင်း

ပစ္စဝေက္ခတိ ဝါ-ဆင်ခြင်သူလည်းရှိ၏၊ နှ ပစ္စဝေက္ခတိ ဝါ-မဆင်ခြင် သူလည်းရှိ၏။

ဤသို့ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့် (၄၅) ဝိသုဒ္ဓိ ၆-မျိုးတို့သည် ဖြစ်စေအပ်သော မဂ် ၄-ပါးကို ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

ပစ္စဝေက္ခဏာ ဉာဏ်။ ။မဂ် စသည်ကို ဆင်ခြင်တတ်သော မဟာကု-ကြိ၍ ရှိသော ဉာဏ်သည် ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ် မည်၏၊ မဂ်ရ၍ ဘဝင် ကျပြီးနောင် ''ငါသည် ဤမဂ် ဤဖိုလ် ဤ နိဗ္ဗာန်ကို ရပေပြီ''ဟု ဆင်ခြင်သော မဂ္ဂ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝီထိ, ဖလပစ္စဝေက္ခဏာ ဝီထိ, နိဗ္ဗာန ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝီထိ ၃-မျိုးမှာ အရိယာတိုင်း ကေန် ဆင်ခြင်ကြရမြဲဖြစ်သည်။ပယ်ပြီးနှင့် လက်ကျန်ဖြစ်သော ၂-မျိုးကို ဆင်ခြင်သော ပဟီန ကိလေသာ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝီထိ သေသ ကိလေသာ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝီထိ ၂-မျိုးကိုမူကား ဆင်ခြင် ချင်မှ ဆင်ခြင်သည်၊

သောတာပတ္တိ	မဂ်ရပြီးနောက်	၅-ဝီထိ
သကဒါဂါမိ	မဂ်ရပြီးနောက်	၅-ဝီထိ
အနာဂါမိ	မဂ်ရပြီးနောက်	၅-ဝီထိ
အရဟတ္တ	မဂ်ရပြီးနောက်	၄-ဝီထိ

ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝီထိပေါင်း ၁၉-ရှိ၏။

အရဟတ္တ မဂ်ရပြီးနောက် လက်ကျန် ကိလေသာ မရှိတော့၍ သေသ ကိလေသာ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝီထိကို ရဟန္တာ၌ မရတော့ပြီ။

ဝိသုဒ္ဓိဘေဒ ပြီး၏

ဝိမောက္ခ အပြား

အနတ္တဟု ရှုသော ဝိပဿနာ ဉာဏ်သည် အတ္တစွဲကို စွန့်နိုင်သောကြောင့် သုညတာ နုပဿနာ ခေါ်သော ဝိမောက္ခ မုခ မည်၏။

အနိစ္စဟု ရှုသော ဝိပဿနာ ဉာဏ်သည် ဝိပလ္လာသ နိမိတ်ကိုစွန့်နိုင်သောကြောင့် အနိမိတ္တာနုပဿနာခေါ်သော ဝိမောက္ခ မုခ မည်၏။

ဒုက္ခဟု ရှုသော ဝိပဿနာ ဉာဏ်သည် တဏှာ တောင့်တမှုကို စွန့်နိုင်သောကြောင့် အပ္ပဏိဟိတာ နုပဿနာ ခေါ်သော ဝိမောက္ခ မုခ မည်၏။

မှတ်သားရန်။ ။ရုပ်နာမ် ဓမ္မ သင်္ခါရ အားလုံး၌ ငါဆိုတာ ဘာလဲ? ယောကျ်ား မိန်းမ အတ္တဇီဝဆိုတာ ဘယ်ဒင်းလဲ? ဟု တခုစီ စေ့စေ့စပ်စပ် ကျကျနန မွှေနှောက် ရှာဖွေခဲ့သော် ငါဆိုတာ–ဒါတဲ့? ယောကျ်ား မိန်းမ အတ္တဇီဝ ဆိုတာ ဒါတွေပေါ့–ဟု ဘာတခု၌ ရှာ မရဘဲ ငါသူတပါး ယောကျ်ား မိန်းမ အတ္တဇီဝမှ ဆိတ်သုဉ်း ကွယ် ပျောက်ကာ ရုပ်နာမ် ဓမ္မ သင်္ခါရသက်သက်ကိုသာ မြင်နေလေသည်၊ ထိုအခါ ငါ၌ အတ္တ ဒိဋ္ဌိကို စွန့်လျက် သတ္တ ဇီဝ ပုဂ္ဂလ အတ္တမှ ဆိတ် သုဉ်းသောအားဖြင့် ရှုသောဉာဏ်သည် သုညတာနုပဿနာ(အနတ္တာ နုပဿနာ)ခေါ်သော ဝိမောက္ခမုခ မည်၏၊ ပညာလွန်ကဲသော ယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်အား ဖြစ်၏။

လူနတ် ဗြဟ္မာ၊ ငါသူတပါး၊ ယောကျ်ားမိန်းမ၊ ပုဂ္ဂလနှင့်၊
စိုးရပိုင်ပိုင်၊ ခံ့နိုင်မြင့်ရှည်၊ သက်ဆုံးတည်ဟု၊ အားစီသမျှ၊
အနတ္တ၊ အတ္တဇီဝသာ၊
အတ္တဇီဝေ၊ ပျောက်ကင်းစေ၊ မှတ်လေသုညတာ၊
အတ္တ အစိုး၊ အနတ္တ ရှု၊ လွန်ပ ပညာရှိ၊

ဖြစ်-တည်-ချုပ်အားဖြင့်တရိပ်ရိပ် တရွေ့ရွေ့ တဖြုတ်ဖြုတ် တဖျောက်ဖျောက်နှင့် မမြဲသော အနိစ္စသဘောကို ရှုသောအခါ ဖေါက်ပြန်သော အထင်မှား အမြင်မှားနှင့် ထင်မိယောင်မှား နေကြသော ယောဂီများ မိန်းမပုံပန်း ဟန်ပန် သဏ္ဌာန် အမှုအရာ အရုပ် နိမိတ်တွေကို ပယ်စွန့်နိုင်သော ဉာဏ်သည် အနိမိတ္တာ နုပဿနာ (အနိစ္စာ နုပဿနာ) ခေါ်သော ဝိမောက္ခမုခ မည်၏၊သဒ္ဓါလွန်ကဲသောယောဂီအားဖြစ်၏၊

ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ၊ အင်္ဂါကြီးငယ်၊ ဆန်းတကြယ်၊ မှတ်ဘွယ်နိမိတ္တာ၊
အကုန်နိမိတ်၊ ပျောက်အောင်ကြိတ်၊ အနိမိတ္တသာ၊
ဝိပလ္လာစု၊ အနိစ္စရှု၊ လွန်မှုသဒ္ဓါ၏။

တောင့်တတတ်သော တဏှာသည် တဏှာပဏိဓိ မည်၏၊ ထိုတဏှာပဏိဓိသည် ချမ်းသာချည်းဘဲ စည်းစိမ်ကြီးဘဲဟု ထင်မှားမှုဝိပလ္လာသ နိမိတ်ကြောင့် ဖြစ်လာ၏၊ ရုပ်နာမ် ဓမ္မ သင်္ခါရတို့၌ တကယ် အစစ်အမှန်ဖြစ်သော ချမ်းသာရှိ၊ မရှိသေချာစွာ ရှုဆင်ခြင်ခဲ့သော် ချမ်းသာ မရှိ ဒုက္ခ အတိပါတကား-ဟု ထင်မြင်လာသောအခါ တောင့်တမှု တဏှာပဏိဓိကို စွန့်သော ဉာဏ်သည် အပ္ပဏိဟိတာ နုပဿနာ (ဒုက္ခာနုပဿနာ) ခေါ်သော ဝိမောက္ခမုခ ဖြစ်၏၊ သမာဓိ လွန်ကဲသော ယောဂီအား ဖြစ်တတ်သည်။

ဉပမာ-ခွေးမှာ ပေါက်ပွင့်ကို သားတစ်ထင်မှာသော ဝိပလ္လာသ အစွမ်းကြောင့် စားလိုသောအာသာ တဏှာပဏိဓိ ဖြစ်နေ၏၊ ပေါက်ပွင့်တွေ အားလုံး ကြွေကျဘိုင်း လိုက်ကိုက်ပြီး စုံစမ်းရာ ပေါက်ပွင့်ကုန်သည်အထိ သားတစ် မဟုတ်မှန်းသိသောအခါ ပေါက်ပွင့်၌ သားတစ်ဟူသော ဝိပလ္လာသအမှတ်ကင်း၍ တဏှာပဏိဓိ တာတွယ်မှုမရှိဘဲ ပေါက်ပင် အောက်မှ တခြားသို့ ထွက်သွားသကဲ့သို့ တဏှာပဏိဓိ ကင်း၍ အပ္ပဏိဟိတ ဝိမောက္ခ ပေါ်ပေါက်လာပုံကို သိလေ၊

အတင့်အတယ်၊ မဘွယ်မရာ၊ မင်္ဂလာသုဘ၊ ဇာဋ္ဌသုခ၊
ထင်သမျှ၊ မှတ်ကြ ပဏိဟိတာ။
အကုန်ပဏိဟိ၊ ပျောက်စေဘိ၊ အပ္ပဏိဟိတာ၊
တဏှာပဏိဟိတ၊ ရှုဒုက္ခ၊ လွန်ရသမာဓိ။

ဝိမောက္ခ–သံသရာဝဋ်မှ လွတ်သော မဂ်တရား ဖိုလ်တရား၊ မုခ–တံခါးဝ၊ မဂ်–ဖိုလ် ရရောက်ကြောင်း အနုပဿနာဉာဏ် ၃–မျိုးသည် ဝိမောက္ခမုခ မည်၏၊ အနုပဿနာဉာဏ် ၃–ပါးကို ကောက်၊

ဝိမောက္ခ နက်၊ ကျွတ်လွတ်ချက်၊ ဖိုလ်မဂ် မည်သည်သာ။
ဝိမောက်မုခ၊ တံခါးဝ၊အရ လက္ခဏာ၊

တသ္မာယဒိ ။ ။ထို့ကြောင့် ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာက အနတ္တအားဖြင့် ရှု၍ ရအပ်သော မဂ်သည် သုညတ ဝိမောက္ခ မည်၏၊ အနိစ္စအားဖြင့် ရှု၍ ရသော မဂ်သည် အနိမိတ္တ ဝိမောက္ခ မည်၏၊ ဒုက္ခ အားဖြင့် ရှု၍ ရသော မဂ်သည် အပ္ပဏိဟိတ ဝိမောက္ခ မည်၏၊ ဤသို့ မဂ်သည် ဝိပဿနာဂမန(ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာ)နှင့် ဆက်သွယ်၍ အမည် ၃ - မျိုးကိုရ၏၊ထို့အတူမဂ္ဂဝီထိ၌ ဖိုလ်သည်လည်း မဂ္ဂါဂမန နှင့် ဆက်သွယ်ကာ မဂ်အတိုင်းပင် အမည် ၃–မျိုးကို ရပြန်လေသည်။

မှတ်သားရန်။ ။ ဝိပဿနာ ဂမန၊ အာဂမန–မဂ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း၊ဝိပဿနာ–ဝိပဿနာဉာဏ်၊ မဂ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာ ရ၏၊ ထို ဝိပဿနာ ဂမန ခေါ် ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာ နှင့် စပ်ဘက်ကာ မဂ်သည် သုညတ အနိမိတ္တ အပ္ပဏိဟိတ ဟူသော အမည် သုံးမျိုးကို ရလေသည်။

မဂ္ဂါဂမန၊ အာဂမန–ဖိုလ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း၊ မဂ္ဂ–မဂ်စိတ်၊ ဖိုလ်၏ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်းဖိုလ်၏ရှေ့နား၌က မဂ်စိတ်ကောက်၊သုညတ မဂ်နောင်၌ သုညတဖိုလ်စသဖြင့် အမည်သုံးမျိုးသည် မဂ်နှင့် ဖိုလ်မှာ တူကြရသည်၊ လောကုတ္တရာ ခေါ်သော မဂ် ၄–ပါး တရားသည် စိတ္တက္ခဏကလေး တချက်စာလောက်တောင် အချိန်အခါ မဆိုင်းဘဲ ဖိုလ်ဟူသော အကျိုးကို ချက်ချင်း ပေးတတ်သောကြောင့် ဘုရား၏ တရားတော်သည် အကာလိက မည်တော်မူသည်။

ဖလသမာပတ္တိကို ဆိုအံ့။ ။ဖလသမာပတ္တိ ဝီထိ၌ အကြင် အကြင် ဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းအတိုင်း ဝိပဿနာ ပွါးကုန်သော ယောဂီတို့၏ သန္တာန်မှာ ယထာသကံ– အကြင် အကြင် မဂ်၏ ကိုယ်ပိုင်ဖြစ်သော၊ ဖလမုပ္ပန္န– မာနမ္ဘိ–ဖိုလ်စိတ်များ ဖြစ်ခဲ့ပြီးသော်လည်း ဝိပဿနာ ဂမန (ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာ)နှင့် စပ်သောအားဖြင့် (ထိုဝင်စားအပ်သော ဖိုလ်စိတ်မှာ) သုညတ-ဝိမောက္ခ စသည့်မည်၏ ဟုဆိုအပ်၏။

တနည်းအားဖြင့်– အာလမ္ဗဏ ဝသေန စ–နိဗ္ဗာန် အာရုံနှင့်စပ်သော အားဖြင့်ရင်း။ သရသဝသေန စ–ဝမိ၏ သဘာဝ သတ္တိ အစွမ်းဖြင့်ရင်း အားလုံးသော မဂ်ဖိုလ် တို့၏ သုညတ-စသော နာမည် ၃–မျိုးသည် တူမျှကြ၏။

မှတ်သားရန်၊ ။ယထာသကံ ဖလမုပ္ပန္န မာနမ္ဘိ-မူလမဂ္ဂဝီထိ၌ မဂ်၏ ဥစ္စာပိုင်ဖြစ်သော ဖိုလ်သည် မဂ်၏အမည်ရင်းအတိုင်း သုညတ စသောအမည် ၃-မျိုးတွင် တမည်မည်ကို မဂ်နှင့်တထပ်တည်း ရရှိထုံး ရှိခဲ့သော်လည်း ဖိုလ်ကိုဝင်းစားလိုသော (ဖလသမာပတ္တိ) အခါ၌ သုညတာနုပဿနာ စသော ဝိပဿနာတမျိုးမျိုးကို ထပ်မံရှုရပြန်သဖြင့် ထို ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာက သုညတာနုပဿနာဖြစ်လျှင် ဖိုလ်သည် လည်း သုညတ ဝိမောက္ခ အမည်သစ်ကိုရ၏၊ မူလမဂ္ဂ ဝီထိတုံက ဖိုလ်စိတ်သည် ဘာအမည်ရခဲ့ရခဲ့ ဝိပဿနာနှင့်လိုက်အောင် နောက် အမည်သစ်မှည့်လေ၊ မဂ္ဂဝီထိတုံးက ဖိုလ်သည် မဂ္ဂနှင့်အမည်တူ၏၊ ဖလသမပာတ္တိ၌ကား ဖိုလ်သည် ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာက ရှုအပ် သောအတိုင်းအမည်ရလေသည်၊

ဥပမာ။ ။ သူကြီး၏ မယားသည် သူကြီး၏ လက်တွင်း မှာသာ သူကြီးနှင့် စပ်ခါ သူကြီးကတော် အမည် ရခဲ့သော်လည်း မြို့ပိုင်မင်းက ဆောင်ကြာ နှင်းသောအခါ မင်းကတော် ဟူသော ဘွဲ့မည် အသစ် ရသကဲ့သို့တည်း။

အာလမ္ဗဏာဝသေန-အာရုံနှင့်စပ်၍ အမည်ရပုံမှာ-မဂ်ဖိုလ်တရားများသည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံ ပြုကြသဖြင့် အာရုံပြုရာ နိဗ္ဗာန်၏ အမည်အတိုင်း သုညတ အနိမိတ္တ အပ္ပဏိဟိတ အမည် ၃-မျိုးကို တစည်းတလုံးထည်း ရကြသည်။

သ-ရသဝသေန။ ။မဂ် ဖိုလ် တို့သည် အတ္တမှလည်း ဆိတ်သုဉ်းကုန်၏၊ ဝိပလ္လာသ နိမိတ်မှလည်း ကင်းကုန်၏၊ တဏှာ တောင့်တမှုမှလည်း ကင်းကုန်၏၊ ဝါ-တဏှာ၏ စားကျက် မှလည်း လွတ်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် သုညတ အနိမိတ္တ အပ္ပဏိဟိတ နာမည်သုံးမျိုးကို သူ့ပင်ကိုယ် သဘာဝ သတ္တိ ဂုဏ်အလျောက် တပြိုင်တည်း ရလေသည်၊ အထူးမှာ ဝိပဿနာနှင့်စပ်၍ အမည်ရလျှင် အမည်တမျိုးစီသာရနိုင်၏၊ အာရုံအစွမ်း သတ္တိအစွမ်း နှင့်စပ်၍ အမည်ရလျှင် မဂ္ဂဝီထိမှာ ဖြစ်စေ ဖလသမာပတ္တိ ဝီထိ အခိုက်မှာ ဖြစ်စေ အားလုံးသော ပုဂ္ဂိုလ်များမှာ နာမည် ၃-ပါး ထူးမခြားနားပြီ၊တပြိုင်တည်း သုံးမည်ရကြ၏ ဟူလို။

နာမတ္တယံ သဗ္ဗတ္ထ သဗ္ဗေသံပိ သမမေဝ

ဝိမောက္ခ အပြား ပြီး၏

ပုဂ္ဂိုလ် အပြား

ဆက်ဦးအံ့-၅၊ မဂ် ၄-ပါး တို့တွင် သောတာပတ္တိမဂ်ကို ဖြစ်စေသည့် (ရ ရောက်သည့်) ရှိသော် ဒိဋ္ဌိ နှင့် ဝိစိကိစ္ဆာကို အကြွင်းမဲ့ပယ်ပြီး (ကျန်အကုသိုလ် ၆-ပါး၏)အပါယ်လားကြောင်း အပါယဂမနီယ သတ္တိကိုပယ်ပြီး ဖြစ်၍ သတ္တက္ခတ္တုပရမ သောတာပန် ဖြစ်လေဘော့၏။

မှတ်သားရန်။ ။သောတာပန္န၊ သောတ-အရိယာ မဂ်ဟူသောရေအယဉ်သို့၊အာပန္န-ရောက်ပြီးသူ၊အရိယာမဂ်ရေအယဉ်သို့ရောက်ပြီးသူသည် ရှေ့ကို တဖြည်းဖြည်း တိုးတက်စီးသွားခဲ့သော် နိဗ္ဗာန်ဟူသောသမုဒ္ဒရာသို့ ဝင်ဘို့ရှိန်သာ ရှိတော့သည်။

ဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိစ္ဆာ ပဟာနေန–ဒိဋ္ဌိဂတ သမ္ပယုတ်စိတ် ၄–ပါး နှင့် ဝိစိကိစ္ဆာ သဟဂုတ်စိတ် ၁–ပါး ပေါင်း ၅–ပါးသော အကုသိုလ်ကို အကြွင်းမရှိ အမြစ် ပြတ်အောင် ပယ်အပ်၏၊ ပဟီနာ ပါယဂမန- ကျန်သောအကုသိုလ် ၆–ပါး၌ အပါယ်သို့လားရောက် ပစ်ချတတ်သော အပါယဂမနီယသတ္တိ အကြမ်းစားကို ပယ်အပ်ပြီးပြီ၊ အကြွင်းမဲ့တော့ မပယ် နိုင်သေး၊ ဥဒ္ဒစ္စသည် အပါယ်ကျိုးကို ပေးနိုင်လောက်အောင် အားမရှိလှ၍ ထို ဥဒ္ဒစ္စကိုမူ တို့ရုံတောင် မတို့သေးပေ၊ထို့ကြောင့် ထွေ အကုသလကမ္မံ ဥဒ္ဒစ္စ ရဟိတံ အပါယဘူမိယံ ပဋိသန္ဓိံ ဇနေတိ–ဟု ဆိုခဲ့လေသည်။

သတ္တက္ခတ္တုပရမ။ ။သတ္တက္ခတ္တု–ကာမဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ ၇–ကြိမ်၊ ပရမ–အလွန်ဆုံးနေသူ၊ ကာမဘုံမှာ ၇–ကြိမ် ပဋိသန္ဓေနေပြီး ရဟန္တာ ဖြစ်မည့် သောတာပန်။

ကေဝဇိ။ ။ကေ–ကာမဘုံ၌ တကြိမ်သာ၊ ဗီဇ–ပဋိသန္ဓေမျိုးစေ့ ရှိသူ၊ ကာမဘုံမှာ တကြိမ်သာ ပဋိသန္ဓေ နေပြီး ရဟန္တာ ဖြစ်မည့် သောတာပန်။

ကောလံကောလ။ ။ကောလံ–အမျိုးကောင်း တမျိုးသို့၊ကောလာ အမျိုးကောင်း တမျိုးမှ ကူးပြောင်းကာ၊ ကာမဘုံ၌ ၂–ကြိမ်မှ ၆–ကြိမ် အထိ ပဋိသန္ဓေ နေပြီး ရဟန္တာ ဖြစ်မည့် သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တက္ခတ္တု ပရမသည် ကာမဘုံမှာသာ ၇–ကြိမ် အများဆုံး ပဋိသန္ဓေ နေနိုင်ခွင့် ရှိသော်လည်း ဗြဟ္မာဘုံများ၌ကား ၇–ကြိမ်ထက်ပို၍ နေနိုင်သေးသည်၊ လူ့ပြည် ၇–ကြိမ် နတ်ပြည် ၇–ကြိမ် ဟူ၍လည်း ယူကြသေး၏။

သကဒါဂါမိ မဂ်ကို ပွါးစေသည် (ရသည်) ရှိသော် ရာဂ ဒေါသ မောဟ တို့ကို တနုကရ အားဖြင့် နည်းပါး ခေါင်းပါးအောင် ပြုသည် ဖြစ်၍ ဤ ကာမဘုံသို့တကြိမ် သာ ပဋိသန္ဓေ နေလာသောကြောင့် သကဒါဂါမိပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်တော့၏။

အနာဂါမိမဂ်ကို ပွါးစေသည် (ရသည်) ရှိသော် ကာမ ရာဂ ဗျာပါဒ တို့ကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်အပ်ပြီး ဖြစ်၍ ဤကာမ ဘုံသို့ ပဋိသန္ဓေ တည်နေသော အားဖြင့် မလာတော့ သောကြောင့် အနာဂါမိ ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်တော့၏။

မှတ်သားရန်။ ။သကိ-တကြိမ်၊အာဂါမီ-ပဋိသန္ဓေ နေသော အားဖြင့် လာရောက်သူ၊ ကာမဘုံမှာ တကြိမ်သာ ပဋိသန္ဓေနေပြီး ရဟန္တာ ဖြစ်မည့်သူ၊ အာဂါမီ-ပြန်လာသူ ဆိုရာ၌ ဗြဟ္မာဘုံမှ ပြန်ဆင်း လာသူမဟုတ်၊ ကာမဘုံ အချင်းချင်းမှာ တကြိမ်သာ လှည့်၍ ပဋိသန္ဓေ ကပ်နေခွင့်ရှိသူ ဟုယူ။

ဗြဟ္မလောက ဂတော ဟေဋ္ဌာ, အရိယာ နေ ပပဉ္စရေ။

တနု-ခေါင်းပါးအောင် နဲ့အောင်၊ ကရ-ပြုသည်၊ ရာဂ ဒေါသ မောဟ တို့ကို ခေါင်းပါး အားနဲ့ရုံသာ ပြုသည်၊အကြွင်းမဲ့ အမြစ်ပြတ် အောင်ကား မပယ်နိုင်၊ အနာဂါမိ ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ပဋိသန္ဓေ နေသော အားဖြင့် ကာမဘုံမှာ ဘယ်တော့မှ လာ၍ မနေတော့ပြီ၊ ပဝတ္တိ အခါ ဘုရားဖူး တရားနာတော့ လာကြသေး၏၊ အများအားဖြင့် လူ့ပြည်မှ စုတေသော အနာဂါမိများသည် သုဒ္ဓါဝါသ ဘုံသို့ ရောက်ကြရသည်၊ ကာမရာဂ ကိုသာ ပယ်နိုင်ပြီး ရူပရာဂ အရူပရာဂ ရှိနေကြသေး၍ ရူပ အရူပ ဘုံများသို့ လာကြရသည်၊ ဩရမ္ဘာဂိယ သံယောဇဉ် ကိုသာ ပယ်နိုင်ကြသေးသည်။

ကာမရာဂ ဗျာပါဒါနံ အနဝသေသ ပဟာန-ကာမဘုံ ကာမ ဂုဏ်၌ သာယာနှစ်သက်သောတဏှာနှင့် ဒေါသကို အကြွင်းမဲ့ အကုန် အစင် ပယ်ပြီးဖြစ်၍ အနာဂါမိ မှန်လျှင် ကာမဂုဏ် ခံစားခြင်း ဒေါသ ထွက်ခြင်း မရှိတော့ပြီ။

အရဟတ္တ မဂ်ကို ပွါးစေသည် (ရသည်) ရှိသော် ကိလေသာကို အကြွင်း အကျန် မရှိအောင် ပယ်ပြီးသော ကြောင့် အာသဝေါ ကုန်ပြီး၍ ဤ လောက၌ မြတ်သော အလှူခံ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သော ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ် မည်တော့၏။

မှတ်သားရန်။ ။အရဟာ–ကိလေသာတို့မှကင်းဝေးသောကြောင့် ရဟန္တာခေါ်၏၊ ထို အခါ အောက်မဂ်များဖြင့် မပယ်ရသေးသော ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် ၄–ပါး နှင့် ဥဒ္ဓစ္စကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ် တော်မူသည်။

အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျ။ ။အဂ္ဂ–အမြတ်ဆုံး၊ ဒက္ခိဏာ– အလှူကို၊ ယျေ–ခံထိုက်သူ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်းတို့တွင် အမြတ်ဆုံး အလှူခံ ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်သည်၊ သန့်ရှင်း စင်ကြယ်သော လယ်ယာ မြေကောင်း၌ စိုက်အပ်သော ကောက်ပဲ့ သီးနှံသည် ကောင်းမွန်စွာ အောင်မြင် သကဲ့သို့ ကိလေသာ အညစ်အကြေး ကင်းဝေး စင်ကြယ်ပြီးသော ရဟန္တာ အရှင်မြတ်အားလှူအပ်သော အကျိုးသည် ကောင်းမွန် အထက်သန်ဆုံး အမြတ်ဆုံး ဖြစ်သည်။

ဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိစ္ဆာကို သောတာပတ္တိ မဂ်ဖြင့် သာ ပယ်သည်၊ ဥဒ္ဓစ္စကို အရဟတ္တ မဂ်ဖြင့်သာ ပယ်သည်၊ ဋ္ဌိဂတ ဝိပ္ပယုတ် ၄–ပါးနှင့် ဒေါသမူ ၂ ခုကို မူကား သောတာပတ္တိ မဂ်ဖြင့် အပါယ ဂမနီယ သတ္တိကိုပယ်သည်၊ သကဒါဂါမိ မဂ်ဖြင့် တနုကရ ခေါင်းပါးရုံ ပြုနိုင်သည်၊ အနာဂါမိ မဂ်ဖြင့် ဒေါသမူ ၂ ခုကို အကြွင်းအကျန် မရှိအောင် ပယ်၍ ဒိဋ္ဌိဂတ ဝိပ္ပယုတ်ကို ကာမရာဂ သတ္တိမျှသာ ပယ်သည်၊အရဟတ္တ မဂ်ဖြင့် ရူပရာဂ အရူပရာဂ သတ္တိကို ပယ်သည်၊ ဝါ–ဘာမှ မကျန်အောင် ကိလေသာ အားလုံးကို ပြောင်သလင်းခါပယ်သည်။

သမာပတ် အပြား

ဆက်ဦးအံ့–ဤပုဂ္ဂလဘေဒ၌ ဖလသမာပတ် ဝင်စားနိုက်ဝယ် အားလုံးသော ဖလဋ္ဌာန် ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ (ယထာသက ဖလဝသေန)အကြင်အကြင် မိမိပိုင် ဖိုလ်၏ အစွမ်းဖြင့် ဆက်ဆံကြကုန်သည်သာတည်း။

အနာဂါမိ ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ် ၂–မျိုးသည်သာ နိရောဓ သမာပတ် ဝင်စားနိုင်ကြသည်။

မှတ်သားရန်။ ၊သံ-ကောင်းစွာ၊ အာပတ္တိ- ရောက်နေခြင်း၊ ဈာန်တရား ဖိုလ်တရားနှင့် နိရောဓသဘောသို့ကောင်းစွာ ရောက်ရှိနေခြင်းကို ဈာန်သမာပတ်, ဖလသမာပတ်, နိရောဓ သမာပတ် များကို ဝင်စားသည်ဟု ခေါ်သည်၊ဤ၌ ဈာန်ခန်းမဟုတ်၍ ဖလသမာပတ်နှင့် နိရောဓသမာပတ် ၂-မျိုးကိုသာ ပြလိမ့်မည်။

ဖလသမာပတ်။ ၊ဖလ-ဖိုလ်စိတ်သို့၊ သံ-ကောင်းစွာ။အာပတ္တိ- ရောက်ရှိနေခြင်း၊ ဖိုလ်စိတ်များ အဆဉ်မပြတ် ထပ်ခါနား ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းကို ဖလသမာပတ်ခေါ်သည်၊၎င်းဖိုလ်စိတ်များပြတ်စဲ ချုပ်ပျောက်ရင်ဆိုင်း သွားခြင်းကို ဖလသမာပတ်မှ ထသည်ဟု ဆိုရသည်။

ယထာသကဖလ။ ။ယထာသက-အကြင်အကြင် မိမိပိုင်၊ဖလ- ဖိုလ်စိတ်၊ ဖလသမာပတ် ဝင်စားရာ အခါ သောတာပတ္တိ ဖလဋ္ဌာန် (သောတာပတ္တိ ဖိုလ်၌တည်သူ) ပုဂ္ဂိုလ်သည် သူပိုင် သောတာပတ္တိ ဖိုလ်ကိုသာ ဝင်စားနိုင်သည်၊ ဤသို့ ဖလဋ္ဌာန် ၄-ဦးသည် မိမိပိုင် ဖလသမာပတ်ကို အသီးအသီး ဝင်စားနိုင်ကြသည်။

နိရောဓ သမာပတ်။ ။နိရောဓ-စိတ် စေတသိက် စိတ္တဇရုပ် ချုပ်ခြင်းသို့၊ သမာပတ္တိ-ကောင်းစွာ ရောက်ခြင်း၊ မိမိ အလိုရှိသမျှ ကာလအတွင်း၌ စိတ်-စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်များ ကင်းချုပ်နေခြင်းသည် နိရောဓ သမာပတ်ဝင်စားသည် မည်၏ ကမ္မဇ ဥတုဇ အာဟာရဇ ရုပ်များသာ နိရောဓ သမာပတ်အတွင်း၌ ဆက်လက် ဖြစ်နေသည်၊ နိရောဓ သမာပတ်ကို အနာဂါမ်နှင့် ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ် ၂-မျိုးသာ လက်တွေ့ ချမ်းသာ ခံစားခြင်း အကျိုးငှါ ဝင်စားနိုင်ကြသည်။

အဘယ့်ကြောင့် ဤပုဂ္ဂိုလ် ၂-မျိုးသာ နိရောဓ သမာပတ်ကို ဝင်စားနိုင်သနည်း?

ပတ်ဝန်းကျင် အာရုံများကို နှလုံးမသွင်းဘဲ ပယ်ဖျောက်ခါ စိတ် စေတသိက်များကင်းချုပ်အောင် လုပ်ငန်းကြီးတခုကို ဆောင်ရွက်ရာ၌ သမာဓိခွန်အား အဘော်ကြီး ရင့်သန် အားကောင်းမှသာ ဖြစ်မြောက်နိုင်သည်၊ အနာဂါမ် ရဟန္တာများမှာ ကိလေသာမှ ကင်းဝေးကြ၍ သမာဓိခွန်အား အလွန်အားသန်သောကြောင့် နိရောဓ သမာပတ်ကို

ဝင်စားနိုင်ကြသည်၊ သောတာပန် သကဒါဂါမ်များမှာ သမာဓိ ခွတ်ခံ နုသေး၍ မဝင်စားနိုင်ကြကုန်၊

နိရောဓ သမာပတ် ဝင်စားရာအချိန်။ ။လူ့ပြည်၌ ထမင်း အသက် ၇-ရက် ဖြစ်၍ ၇-ရက်သာ ဝင်စားနိုင်သည်၊ နတ်ပြည်၌ နတ်သက် အားလျော်စွာ ဝင်စားနိုင်သည်၊ ရူပ ဗြဟ္မာများမှာ အစာ အာဟာရ စားခြင်းကိစ္စ မရှိ၍ ကြာရှည်စွာ ဝင်စားနိုင်ကြသည်၊ အရူပဗြဟ္မာများမှာ အခြေခံ ရူပဈာန်များမရှိ၍ နိရောဓ သမာပတ်ကို လုံးဝ မဝင်စားနိုင်။

တစ္ဆ ယထာက္ကမံ။ ။ထို နိရောဓ သမာပတ် ဝင် စားသောအခါ ပဌမဈာန်စသော မဟဂ္ဂုတ် သမာပတ် များကို အစဉ်အတိုင်း ဝင်စားကာ ထိုသမာပတ်မှ ထပြီးလျှင် ထိုသမာပတ်မှာ ပါရှိကုန်သော သင်္ခါရ တရား တို့ကို ထိုထိုသမာပတ်မှ ထပြီးသောအခါ အနိစ္စစသည်ဖြင့် ဝိပဿနာ ရှုလျက် အာကိဉ္စညာ ယတန ဈာန်တိုင်အောင် အစဉ်အတိုင်းဝင်စားဝင်စားသွားပြီးလျှင်ထိုအာကိဉ္စညာ ယတန ဈာန်မှ နောက်၌ အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း စသော ပုဗ္ဗကိစ္စ လေးပါးကို ပြုပြီးလျှင် နေဝသညာ နာသညာယတန ဈာန် ဇော ၂-ကြိမ် ဖြစ်ပြီးနောက်၌ စိတ် (စေတသိက် စိတ္တဇ ရုပ်) အစဉ်သည် ချုပ်သွားတော့၏၊ ထိုသို့ စိတ် စေတ သိက် စိတ္တဇရုပ် အစဉ် ချုပ်ပျောက် သွားခြင်းသည်ပင် နိရောဓ သမာပတ် ဝင်စားသည် မည်တော့၏။

ဆက်ဦးအံ့။ ။နိရောဓ သမာပတ်မှ ထရာ အခါ၌ အနာဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်အား အနာဂါမိ ဖိုလ်စိတ်သည်ရင်း ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်အား အရဟတ္တဖိုလ် စိတ်သည်ရင်း

တကြိမ်သာ ဖြစ်ပြီးနောက် ဘဝင်ကျပြီးလျှင် (မိမိဖိုလ်ကို ဆင်ခြင်တတ်သော) ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ် ပေါ်လာ၏၊

သမာပတ် အပြား ပြီး၏

နိရောဓ သမာပတ် ဝင်စားပုံ အစဉ်။ ။နိရောဓ သမာပတ် ဝင်စားလိုသော် မိမိရရှိပြီးသော မဟဂ္ဂုတ်အပ္ပနာ သမာပတ် ၈-ပါး၊ ၉-ပါး အနက် ရှေးဦးစွာ ပထမဈာန်ကို ဝင်စားကာ ထိုဈာန်မှ ထပြီးနောက် ထိုပထမဈာန်၌ ပါဝင်သော စိတ် စေတသိက် တည်းဟူသော သင်္ခါရ တရား တမျိုးမျိုးကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ အားဖြင့် ဝိပဿနာ ရှုရ၏၊ ထို့နောက် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန် စသဖြင့် အာကိဉ္စညာယတန ဈာန်တိုင်အောင် ဝင်စားလိုက်, ထလိုက်,ဆင်ခြင်သုံးသပ်လိုက် အားဖြင့် ပြုပြီးလျှင် နေဝသညာ နာသညာယတနဈာန်ကို မဝင်စားသေးဘဲ ပုဗ္ဗကိစ္စ ၄-ပါးကို ပြုပြီးနောက် နေဝသညာနာသညာယတနဈာန် ကို ၂-ကြိမ်ခန့်ဝင်စားပြီးရာနောင်အခါ၌ စိတ်စေတသိက်စိတ္တဇရုပ် အစဉ်စိတ်ကာ နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားခြင်းသို့ရောက်၏၊ ၎င်း စိတ်စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်များသည် ကာလအပိုင်းအခြားအတိုင်း တဖန်ပြန်၍ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည် နိရောဓသမာပတ်မှ ထသည်မည်၏။

နိရောဓ သမာပတ် ပုဗ္ဗကိစ္စ ၄-ပါး

၁။ **နာနာဗဒ္ဓ အဝိကောပန**-ငတ်ရုံထားသော သက်နိုးမှတပါး၊ တခြား၌ထားအပ်သော သက်နိုး သပိတ်ပရိက္ခရာ ကျောင်းစသည်တို့ကို မီးစသော ရန်သူများ မဖျက်ဆီးနိုင်စေသတည်းဟု အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း။

၂။ **သံဃပဋိမာနန**-သံဃာတော်များ အလိုရှိချိန်၌ ထနိုင်ခြင်း၊

၃။ **သတ္ထုပက္ကောသန**-ဘုရား အလိုရှိသောအခါ ထနိုင်ခြင်း၊

၄။ **အဒ္ဓါနပရိစ္ဆေဒ**-ခုနစ်ရက်တိုင်အောင် မိမိအသက်ရှည်နိုင် မရှည်နိုင်ဆင်ခြင်ခြင်း။

ဝုဋ္ဌာနကာလေ။ ။နိရောဓ သမာပတ်မှ အချိန်စေ့၍ ထသောအခါ စိတ် စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်များ

တဖန်ပြန်၍ ဖြစ်ပေါ်လာပြန်သည်၊ ဤသို့ စိတ်စေတသိက်တို့ တဖန်ဖြစ်သည်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော နိရောဓသမာပတ်မှ ထ ထခြင်းပင် အနာဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်အား အနာဂါမိဖိုလ်စိတ် ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်အား အရဟတ္တဖိုလ်စိတ် ထကြွမိစိ ဖြစ်၍ ချုပ်ပြီး ဘဝင်ကျတော့၏၊ ထို့နောင် မိမိနှယ်ကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝီထိ ဖြစ်၏။

ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်း ပြီး၏

ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ပြီးပြီ

ဥယျောဇဉ်

ဘာဝေတဗ္ဗံ ပနိစ္စေဝံ, ဘာဝနာ ဒွယ မုတ္တမံ၊
ပဋိပတ္တိ ရသဿာ ဒံ, ပတ္ထယန္တေန သာသနေ၊

ပန်-ဝိုက်တွင်းစကား ပြောကြားလိုက်ပါဦးအံ့၊ သာသနေ-ကြာခဲ့ လှစွာ မြတ်ဗုဒ္ဓသာသနာ၌၊ ပဋိပတ္တိရသဿာဒံ-သုံမှတ်စရာ ပဋိပတ် အာသာ သာယ ဤသင်ကောင်း ဈာန် မဂ်, ဖိုလ် တရားအပေါင်းကို၊ ပတ္ထယန္တေန နှစ်သက်လိုလား အမျိုးသားသည်၊ ဧဝံ-ဤသို့ တုံ့အပ်ခဲ့ ပြီးသော အဓိ အစဉ်အဖြာ၊ ဥတ္တမံ-ဘာသာ ဝါကျ မယှဉ်သည့်အောင် အစဉ်အလာ တရား အားလုံးတို့ထက် အမြတ်ဆုံး ဖြစ်ပေသော၊ ဘာဝနာဒွယံ-သမထ,ဝိပဿနာ,ဘာဝနာတရား နှစ်ပါးအပေါင်းကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗံ- နေ့ညဉ့် မယုတ် လွန်စွာ အားထုတ်ဖို့ကပါပေသတည်း။

၁၃၁၃-ခုနှစ် ဒုတိယ ဝါဆိုလပြည့်ကျော်
၁၂-ရက် သောကြာနေ့ ပြီးသည်။

ဣဒံ မေ ပုညံ အာသဝက္ခယာဝဟံ ဟောတု။

လယ်တီ ဆရာတော်

၏

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လင်္ကာ

အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ သင်္ခါရာ

၁။ ဗောဓိရတနာ ယာဉ်စကြာဖြင့် သစ္စာလေးရပ် လေးကျွန်းပတ်သား နတ်ဗိသုဗ္ဗိ တုမရှိအား တြိဒွါရ ရှိဦး ခလျက် ဘဝသုံးပါး ဟုန်းဟုန်းသွားသည့် ရထားသံသရာ ယာဉ်စကြာ၏ ခြင်းရာထုပ္ပတ် သမုပ္ပါဒ်ကို အတပ်သိရန် နိဒါန်းပြန်ပိန့်၊ အခမ္မန်လေးချက် သဘောနက်ကို ဖုံးဖွက် ကွယ်ကာ အဝိဇ္ဇာဟု မဟာတမ မှောင်ကြီးကျလျက် ဘဝ မြုံသိုက် ရှိန်ရှိန်အိုက်သား အမှိုက်မီးစာ ဤခန္ဓာကို တွယ်တာသမှု အကြောင်းပြု၍ အကုသလ မွေညစ်ဆိုး အပြစ်မျိုးကို ကြိုးကြိုးပမ်းပမ်း နေ့စဉ်ထမ်းသည့် ပါယ် လမ်းဗိဇ အပုညနှင့် ဘဝနောင်ခါ သံသရာဝယ် လူ့ရွာ နတ်ငြမ်း စည်းစိမ်သွမ်းကို ချမ်းသာအတိ အထင်ငြိလျက် ဂတိနောင်ကို ကောင်းစေလိုဟု ကုသိုလ်အရိုး အမျိုးမျိုးကို ကြိုးကြိုးစားစား ပြုတုံငြားက ဆယ်ပါးပုည အာနေဥ္ဇဟု ဘဝနှီးရင်း ပွါးတုံသျှင်းသည်။ ။ဝဋ်ခင်းဝဋ်နွယ်-ရှည် သဘည်း။

သင်္ခါရ ပစ္စယာ ဝိညာဏံ

၂။ ဝဋ်ခင်းဝဋ်နွယ် ရှည်ကြောင်းရှယ်သား ဆယ်ဖြာ ပုည အပုညနှင့် ဘဝနှီးရင်း ပွါးတုံသျှင်းသော် လေးသင်း ပါယ်ရွာ အဖြာဖြာယှဉ် ဗြဟ္မာလူနတ် ဘုံသုံးရပ်၌ ခတ်

ပခေန ပြခေန်းလှသား နွါရသခင် ခြောက်ဝိညဉ်ဟု အရှင်ခေတ်မင်း ပေါ်တုံလျှင်း၍ ကိုယ်တွင်းကိုယ်ပြင် ထွက်ဝင်တံခါး အင်ခြောက်ပါး၌ အများ ရုပ်နာမ် အတန်တန်လျှင်ဝန်းရံ ဖြိုးဖြိုး အမျိုးမျိုးကို အုပ်ပိုးဆောင်ရွက် လျှမ်းလျှမ်းတက်လျှင် ထက်မျက်တောဇာ သူ့ရှိန်ဝါကြောင့် ငါငါသူသူ လူဘဲနဘ်ဘဲ အထင်လွဲလျက် ငရဲအပါယ် အသွယ်သွယ်လျှင် ဝဋ်နွယ်ရှည့်လျား တမားမားသည်။ ။ခြောက်ပါး ဝိညာဉ်-ပွမ်းရည်တည်း။

ဝိညာဏာ ပစ္စယာ နာမရူပံ

၃။ ခြောက်ပါးဝိညာဉ် စွမ်းရည်အင်ကြောင့် မီးတွင်ရှိန်ဝါ ထက်ကြပ်ပါသို့ မကွာတူကွ ဖြစ်ပေါ်ကြသား ဖဿဝေဒနာ စေတနာနှင့် သညာဝိတက် ရောင်စုံရှက်သည့်အမျက်ကြောင်ဝယ် ကြိုးစုံချယ်သို့ အသွယ်အသွယ် အနွယ်နွယ်လျှင် ဆန်းကြယ်စွာလှ နာမ်ကာယနှင့် ဘူတဟူပေမြေ,ရေ,လေ,မီး ခေတ်ကြီးလေးတန် အာမာခံလျက် အရံရုပ်သေး နှစ်ဆဲ့လေးတည့်၊ ပေါင်းထွေး မျှညီ အဋ္ဌဝိသရုပ်ကာယဟု နာမရူပ ဓမ္မအပြား ဤနှစ်ပါးလည်း ထင်ရှားစုံစွာ ပေါ်တုံလာ၍ နာနာကာယ အနန္တလျှင် ရူပရုပ်ဟန်းသဏ္ဍာန်အမူ ဇာတ်မတူသည့် လူ အရင်ရုပ် နတ်အထွေထွေရေမျိုး ကုန်းမျိုး ကောင်းဆိုး ယုတ်ညံ့ အကန့်ကန့်လျှင်ခြားသန့်ပေါ်ယယ် သောသောကြွယ်သည်။ ။နှစ်သွယ်နာမ်ရုပ်-စွမ်းရည်တည်း။

နာမရူပ ပစ္စယာ သဠာယတနံ

၄။ ထင်ရှားစေ့စုံ အပုံပုံလျှင် တည့်တုံနာမ်ရုပ် ကိုယ်သမုတ်သား အထုတ်အထယ် ကြီးငယ်ကာယ ပေါ်ပြန်ကလည်း ဒွါရတွင်မည့် ဖိတ်ဖိတ်လည့်သည် အကြည်ခြောက်မျိုး ကိုယ်လုံးပြိုးလျှက် အရိုးစိစဉ် အမြင်စက္ခု ကြားမှုသောတ ဃာနအနံ့ လျှက်ရန်ဇိဝှာ ကာယာတွေ့ထိ အသိမနော မရောမရှက် တလက်လက်လျှင် အမျက်စိန်ရည့် လဲ့လဲ့ကြည်သို့ ခြောက်မယ်အာရုံ အလုံးစုံလည်း ပုံသဏ္ဌာန်ရိပ် နိမိတ်အသွင် အကုန်ထင်၍ ဤရှင်ဤလူ ဤမူနေလ ရူပသဏ္ဌာန် အသံအမျိုး အခိုးလှိုင်ပျံ့ ရနံ့ထိုထို အချို အချဉ် ဤသျှင် အပူ ဤမူအအေး အတွေးအသိ ပြည့်စုံဘိ၍ ငါ၏ဤကိုယ် ငါမင်းပျိုဟု အဆိုအထင် အမြင်မှောက်မှား စိတ်နေကြွားဘို့ တံခါးခြောက်သင်း ကိုယ်လုံးလင်းသည်။ ။ခြောက်စင်း ဓာတ်မှန်-စွမ်းရည်တည်း။

သဠာယတနံ ပစ္စယာ ဖဿော

၅။ ဓာတ်မှန်အကြည် ခြောက်မျိုးတည့်က ခြော်မည့်အာရုံ အလုံးစုံလည်း ပုံသဏ္ဌာန်ရိပ် နိမိတ်အသွင် ကိုယ်လုံးထင်လျှက် ဝိညာဉ်ခြောက်ဆင့် ဖွါးဖွါးပွင့်က နှိုင်းသင့်တူမျှ ပမာပြုမှု သိကြားစက်ရှိန် လက်လက်ထိန်သား ဝရဇိန်သွား ရှပ်ရှပ်ဝါးသို့ ခြောက်ပါးဖဿ ဖြန်းဖြန်းထ၍ ရသခြော်မည့် အာရုံရည့်ကို ကြိတ်နည်သောအား တွေ့ထိငြားက ဤကားဣဋ္ဌ အနိဋ္ဌနှင့် ဤမျှမကောင်း ဤမျှကောင်းဟု အကြောင်းသွေးဆော် အရေးပေါ်လျှက် ခြောက်ဘော်

အာရုံ ရသဂုဏ်တို့ အကုန်ပေါ်ထွက် ရွှန်းရွှန်းဘက်၍ မက်ဘွယ်မုန်းဘွယ် အနှုန်းခြယ်သည်။ ။ခြောက်သွယ် ဖဿ-စွမ်းရည်တည်း။

ဖဿ ပစ္စယာ ဝေဒနာ

၆။ ဖဿခြောက်မည် သူ့စွမ်းရည်ဖြင့် ကြွတ်နည့် သောအား စက်ရှိန်ဝါး၍ ခြောက်ပါးအာရုံ ခြွေခြွေ တုန်လျက် ခြောက်စုံရသ အနိဋ္ဌနှင့် ဣဋ္ဌဟူသည် အရည့် ခြီးခြီး ယိုထွက်စီးသော် ခဘ်သီးခြောက်ဖြာ ဝေဒနာဟု ထွေလာအထူး ထွက်ပေါ်မြူး၍ ခြောက်ဦး ရွှန်းစည် အာဝုံရည်ကို မည်မည်ရရ ခံစံကြွမှ သုဘာသုဘာ သာ မသာနှင့် ထွေလာများတောင်း ကောင်းမကောင်းလည်း ထောင်းထောင်းဝေါ်ဝေါ် သိထင်ပေါ်၍ ကောင်းသော် စိတ်ဝမ်း ဖိတ်ဖိတ်လျှမ်းလျှောင် ရွှင်လန်းနှလုံး ဖွင့်ဖွင့်ပြုံး၏၊ မုန်းဘွယ်တွေ့ကာ ခြောက်သွေ့နွမ်းညှိုး နှလုံးဆိုး၍ အခို့ လူလူ ပွက်ပွက်ဆူမျှ ပူပူပင်ပင် မရွှင်မလန်း စိတ်ကုန် ခမ်း၏၊ ချမ်းသာသုခ တခမျှ၌ လောကအထ အကုန်စု၏၊ ပုပုရွရွ မြင်သမျှလည်း သုခဘ်ချည်း လုံ့လသည်း၏၊ အရည့်သူမြတ် ပရမတ်ကို ချန်လှပ်ထား၍ အများလောက ရှိသမျှကို ဒုက္ခပွါးမှ များစွာပြုသည်။ ။သုခ ဝေဒနာ စွမ်းရည်တည်း။

ဝေဒနာ ပစ္စယာ တဏှာ

၇။ သုခဝေဒနာ စွမ်းရည်ဖြာသည် ရသမြိန်ရွှမ်း အစိမ့်ရွှန်းက သွန်းသွန်းဆူကြွ ထိုသုခ၌ ပိယဟူသား

အချစ်ပွါး၍ ခြောက်ပါးဝေဒနာ မြိန်ရှက်စွာကို လွယ်ကာ မနှေး လိုတိုင်းပေးသည့် သေရွှေးရာနာ ပမာအလား ကြင်မယားနှင့် ဝတ်စားရွှေငွေ လယ်မြေလုပ်ခင်း ထမင်း ဘောဇဉ် သဘင်ပွဲလမ်း အခန်းခန်းတည့် ပန်းမျိုးနံ့သာ အဖြာဖြာလျှင် ရူပါရမ္မဏ စသည့်အပုံ ပဉ္စာရုံနှင့် ခြောက်စုံ ဗဿ စကျွေးသား ဒွါရခြောက်မည့် အကြည့်အလင်း ကိုယ်တွင်း ဓာတ်နှီး အစုစုလျှင် ဗဟုဘေဒ များပြားစွာသည့် ဓမ္မာရမ္မဏ ကာမဝတ္ထု အစုအပုံ ခြောက်အာရုံ၌ ခုံတမင်မင် ခင်တများများ နေ့စဉ်ပွါး၍ တရားအချက် သဘောနက်ကို အိမ်မက် တွင်မျှ မမြင် ကြဘဲ ကာမ ထောင်တွင်း ခန္ဓာကင်းသည်။ ။ခြောက်သင်း တဏှာ-စွမ်းရည်တည်း။

တဏှာ ပစ္စယာ ဥပါဒါန်

၈။ တဏှာခြောက်မည့် အရင်းတည့်လျက် အရှည် များလျှင်း အစဉ်ပွါးက လေးပါးအမှန် ဥပါဒါန်လည်း ခန္ဓာကာယ အနုတ္တနှင့် ကာမအာရုံ အလုံးစုံ၌ အကုန်နှိုး ရင်း အစွဲပြင်း၏ အသင်းပွါးများ သားမယားက စသည် ဖြာဖြာ မဆုံးရာသား ကာမဝတ္ထု စွဲလမ်းပြုသည့် ကာမု ပါဒါန် ကဘန်ထိုပြင် မိစ္ဆာညာဉ်ဖြင့် အမြင်ယွင်းဖေါက် အယူမှောက်သည် ၆၂-ပါး ပြားသည်ဒိဋ္ဌိ တစ်ထိုမှ ဂေါသီလကို ဝင်မှုထုတ်တော် စွဲထင်မှတ်သည် သီလဗ္ဗတု ပါဒါန် ခန္ဓာငါးပါး တရားအစု ဓာတ်အနုံကို ကိုယ်ဟုစွဲကာ အမြဲမှတ်သည် အတ္တဝါဒုပါဒါန် အသန်အပြင်း အစွဲတင်း၍ ဝင်ခင်းဝင်နယ် ဝင်ပင်လယ်မှ လွတ်ဘွယ်မအား တမား မားသည်။ ။လေးပါးဥပါဒါန်-စွမ်းရည်တည်း။

ဥပါဒါန ပစ္စယာ ဘဝေါ

၉။ ဗွမ်းရည့်ပြင်းထန် ဥပါဒါန်ဖြင့် ခန္ဓာဓမ္မ ကိုယ်ကာယ၌ အတ္တအငွဲ မြဲကြီးမြဲ၍ ရဲရဲရက်ရက် ကိုယ့်အတွက်ကြောင့် သက်သက်ခိုးမှု စသည့်ပြုလျက် အကုသလ ကာမဆယ်တန် အပြစ်လျှံ၍ တဘန်နောက်နှောင်း ငါလျှင်ကောင်းဖို့ အကြောင်းရည်ရွေ အရှည်မြော်လျက် သူတော်ဓလေ့ ရသေ့ရဟန်း လှူဒါန်းဝေငှ ပဋ္ဌက်နှင့် အဓွအင်္ဂါ ဒသင်္ဂါတည့် လေးလီဗြဟ္မ ဝိဟာရချွန် ဆယ်တန်ကသိုဏ်း အလင်းများစွာ ဘာဝနာဟု ဆယ်ဖြာပုညကုသလကို လုံ့လကြိုးစား ကောင်းကြိုးပွါး၍ နှစ်ပါးကုသိုလ် အကုသိုလ်ဟု တိုထိုဘဝဖြစ်သမျှ၌ ဝိဇပြည့်ဖြိုးအမျိုးမျိုးကြောင့် အကျိုးတရား အရှည့်ပွါးသည်။ ။
နှစ်ပါးဘဝ-ဗွမ်းရည်တည်း။

ဘဝ ပစ္စယာ ဇာတိ

၁၀။ ဘဝဗွမ်းရည် ကံနှစ်တွေကြောင့် သဗ္ဗေသတ္တာသတ္တပါတို့ ဖြစ်ရာဘဝ ဆုံဖြန့်ကလျှင် ဇာစာဘု ငါးခုခန္ဓာကံချရာ၌ မွေ့ဘာဝစ် သစ်ဘလဲလဲ အနှံနှံလျှင် ဖြစ်မြဲဇာတိသန္ဓေငြိ၍ ပြိုဘုံဖြာ နယ်ဘွင်၌ အစဉ်ပြည့်ပွား အစားစားလျှင် မားမားမာ်မတ် ဇာတ်အမျိုးမျိုး တန်ခိုးတင်းတိမ်ဂုဏ်သိမ်မိန့်မြင့် အကျင့်ဆိုးကောင်း အပေါင်းများစွာသတ္တဝါဟု နာနာကာယ ဖြစ်ဖြန့်ကြသည်။ ။လေးဝဇာတိ
ဗွမ်းရည်တည်း။

ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ

၁၁။ သန္ဓေဇာတိ ဖွားဘန်ပြီ၍ တြိဘုံသူ အဆူဆူသျှင် လူလူနတ်နတ် အရပ်ရပ်တည့်၊ မတ်ခါးမားမား ဖြစ်ပြန်ပြားသော် သုံးပါးအရွယ် အလယ်အဆုံး ရှိမြဲထုံးဖြင့် အနှုန်းစည်စိ သန္ဓေချိကာ နာရီပည်သင့် အဆင့်ဆင့်လျှင် ရင့်မြဲရော်မြဲ တသဲသဲတည့် မစဲနေ့ည တရွရွလျှင် ခဏသန္တတိ အင်္ဂဇာရာ နှစ်ဖြာလောင်မီး ရှိန်ရှိန်ညီး၍ အကြီးအငယ် အရွယ်ခြားနား အစားစားလျှင် အသွားတွင်တွင် မစဲနိုင်၏ လေးအင်သေမှု တခုခုလည်း ဗဟုအန္တရာယ် အသွယ်သွယ်နှင့် နိုးနွယ်ရိုးစည်း တလုံးတည်းလျှင် ကြီးကြီးငယ်ငယ် အရွယ်မထောက် အချိန်ရောက်က ချုပ်ပျောက်ခန္ဓာ မငြင်းသာသည်။ ။ဇရာမရဏ-ပွမ်းရည့်တည်း။

သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿုပါယာသာ သမ္ဘဝန္တိ

၁၂။ သန္ဓေဇာတိ ခန္ဓာရှိက ဉာတိဘောဂ စသည့် သင်းပင်း ဂွေကွင်းခြင်းနှင့် မကင်းစသား ကြုံကြိုက်လာသော် ပူဆာသောက ယူတင်ပိုကြွေး သက်မွေးဝန်ထမ်း ပူချမ်းဒုက္ခ အနိဋ္ဌကြောင့် စိတ်ကမကြည် မသည်ငင်ရှိုက် အလိုက်အလျှဲ ဆင်းရဲငါးပါး အကျဉ်းအားတည့် ကျယ်ပွားအနန္တ ဖွေကြုံရသည်။ ။မူလဇာတိ-အနှုန်းတည်း။

ဝေမေတဿ ကောဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိ

၁၃။ ဝဋ်သံသရာ ရှည်မင်းသွား၍ သူ ငါ ကာစ ဖြစ်သမျှ ကား သတ္တမဟုတ် ခေတ်မှန်ထုတ်သော နာမ်ရုပ်နှစ်သင်း အမြင်လင်းလော့၊ အရင်းအငြိမ်ဇွာ ထိုမှဖြာ၍ ဇရာမရဏာ အဆုံးကြသည်၊ ဓမ္မအပြား ၁၂-ပါးကို ဤကားလှူပင် ဤလျှင်နတ်ဘဲ အထင်လွဲလျက် တဝဲလည်လည် ငရဲခွယ် စည့်၏၊ ရှည်လေသမျှ အနန္တကား သုခဟူသည့် မြူမျှ မကွက် အဆက်ဆက်လျှင် သက်သက်ဒုက္ခ ခေတ်မှန် ရသည်၊ ။ဘာဝဤကိုယ်-ဖြစ်ထုံးတည်း။ ၊

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် လက်ာ ၁၃-ပုဒ် ပြီး၏

ယထာ ပုပ္ဖုဋ္ဌကံ ပဿေ, ယထာ ပဿေ မရီစိကံ၊
ဧဝံ လောက မဝေက္ခန္တံ, မစ္စုရာဇာ န ပဿတိ။

ပုပ္ဖုဋ္ဌကံ၊ ရေပွက်ကို၊ ပဿေယထာ၊ ရှုသကဲ့သို့ရင်း၊ မရီစိကံ၊ တံလှပ်ကို၊ ပဿေယထာ၊ ရှုသကဲ့သို့ရင်း၊ ဧဝံ၊ ဤအတူ၊ လောကံ၊ မိမိပဉ္စက္ခန္ဓာကိုယ်, သူတပါး ခန္ဓာကိုယ် တည်းဟူသော လောကကို၊ အဝေက္ခန္တံ၊ မစ် ပေ့ ရှုမြင်၍ နေသော သူကို၊ မစ္စုရာဇာ၊ သေမင်းသည်၊ နပဿတိ၊ မမြင်နိုင်။

ပဋ္ဌာန်း ၂–ချက်စု

၁။ ဟေတု ပစ္စယော ဟူသော ပစ္စယုဒ္ဒေသ၌ သရုပ်တို့သည် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် အားဖြင့် ၂–ပါး အပြား ရှိ၏၊ ထို ၂–ပါးတို့တွင်

(က) လောဘ ဒေါသ မောဟ အလောဘ အဒေါသ အမောဟ ၌ ဟိတ်ခြောက်ပါး တရားတို့သည် ဟေတု ပစ္စည်း တပ်သော တရားမည်ကုန်၏။

(ခ) သဟိတ်စိတ် ၆၉–ခု , မောဟမူ ၌ မောဟ ကြဉ်သော စေတသိက် ၅၂–ခု , သဟိတ် စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ် ၌ တရားတို့သည် ဟေတု ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သော တရားမည်ကုန်၏၊

၂။ အာရမ္မဏ ပစ္စယော၌....ထို ၂–ပါး တို့တွင်

(က) ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ် ဖြစ်သော စိတ် ၈၉–ခု , စေတသိက် ၅၂–ခု , ရုပ်အဋ္ဌဝီသ , ကာလ ဝိမုတ် ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်, ပညတ် ၌ အာရုံ ၆–ပါး တရားတို့သည် အာရမ္မဏပစ္စည်း တပ်သော တရား မည်ကုန်၏။

(ခ) စိတ် ၈၉–ခု , စေတသိက် ၅၂–ခု ၌တရားတို့သည် အာရမ္မဏ ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သောတရား မည်ကုန်၏။

၃။ အဓိပတိပစ္စယော၌....အဓိပတိသည် အာရမ္မဏာဓိပတိ သဟဇာတာဓိပတိအားဖြင့် ၂–ပါး အပြားရှိ၏၊ ထို ၂–ပါးတို့တွင် အာရမ္မဏာဓိပတိ၌ သရုပ်

တို့သည် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် အားဖြင့် ၂-ပါး အပြားရှိ၏၊ ထို ၂-ပါးတို့တွင်

၁။ (က)အလေးအမြတ် ပြုအပ်သော ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ် ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ချုပ် အဇ္ဈတ္တ၊ ဒေါသမူနှစ်ခု မောဟမူနှစ်ခု ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်(စိတ်၅-လုံး) ကြဉ်သော စိတ် ၈၄-ခု, ဒေါသ ကုသော မဂ္ဂရိယ ကုက္ကုစ္စ ဝိစိကိစ္ဆာ ကြဉ်သော စေတသိက် သတ္တ စက္ကာလိသ ကာလဝိမုတ် ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန် ဤ အာရုံ ၆-ပါး တရား တို့သည် အာရမ္မဏာဓိပတိ ပစ္စည်း တပ်သော တရား မည်ကုန်၏၊

(ခ) အလေး အမြတ် ပြုတတ်သော လောဘမူစိတ် ၈-ခု, မဟာ ကုသိုလ် စိတ် ၈-ခု, မဟာ ကြိယာ ဉာဏ သမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု,လောကုတ္တရာ ၈-ခု, ဒေါသ ကုသော မဂ္ဂရိယ ကုက္ကုစ္စ ဝိစိကိစ္ဆာ အပ္ပမညာ ကြဉ်သော စေတသိက် ပဉ္စစတ္တာလီသ ဤတရားတို့သည် အာရမ္မဏာ ဓိပတိ ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သော တရားမည်ကုန်၏။

၂။ (က)သဟဇာတာဓိပတိ၌ သချုပ်တို့သည် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် အားဖြင့် ၂-ပါး အပြားရှိ၏၊ ထိုတွင်—အဓိပတိ တပ်ဒိုက် ဝပ်နေ မောဟမူနှစ် ဟသိတုပ္ပါဒ်စော့ကြဉ်သော သာဓိပတိဇော ၅၂-ခု နာမက္ခန္ဓာ၌ ရှိသော ဆန္ဒ ဝီရိယ ဝိမံသ သာဓိပတိဇော ၅၂-ခု ဟု ဆိုအပ်သော စိတ် အားဖြင့် အဓိပတိ တရားကိုယ် ၃-ပါး ၄-ပါး တို့တွင် တပါးပါး ဤတရားတို့သည် သဟဇာတာဓိပတိ ပစ္စည်း တပ်သော တရား မည်ကုန်၏၊

(ခ) အဓိပတိ တပ်ခိုက် တပ်နေ အဓိပတိတရားကိုယ် ကြည့်အပ်သော သာဓိပတိဇော ၅၂-ခု, ဝိပါကိစ္စာ ကြည့် သော စေတသိက် ဧကပညာသ, သာဓိပတိ ဗိဇ္ဇာ့ဇရုပ် ဤ တရားတို့သည် သဟဇာတာဓိပတိ ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သော တရား မည်ကုန်၏။

၄။ အနန္တရ ပစ္စယော၌.... ၂-ပါး အပြားရှိ၏ ထိုတွင်–

(က) ရဟန္တာတို့၏ စုတိ ကြည့်သော ရှေးရှေးသော စိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ်, စေတသိက်ဒွေပညာသ ဤတရား တို့သည် အနန္တရ ပစ္စည်း တပ်သော တရားမည်ကုန်၏၊

(ခ) ရဟန္တာတို့၏ စုတိနှင့်တကွ နောက်နောက်သော စိတ် တခုယုတ် ကိုးဆယ်, စေတသိက် ဒွေပညာသ ဤ တရားတို့သည် အနန္တရ ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် မည်ကုန်၏။

၅။ သမနန္တရ ပစ္စည်းသည် အနန္တရနှင့် တူ၏။

၆။ သဟဇာတ ပစ္စယော၌........ထို ၂-ပါးတို့တွင်

(က) အချင်းချင်း အားရင်း အချင်းချင်း နာမက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇ ရုပ်အားရင်း အလုံးစုံသော စိတ် တခုယုတ် ကိုးဆယ် စေတသိက် ဒွေပညာသ ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄–ပါး အချင်းချင်းအားရင်း ဥပါဒါ ရုပ်အားရင်း တပ်သော စိတ္တဇ ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇ ဗာဟိရ အာဟာရဇ ဥတုဇ အသညသတ် ကမ္မဇ ပဝတ္တိ ကမ္မဇ အားဖြင့် အလုံးစုံသော မဟာဘုတ် ၄-ပါး, ပဋ္ဌာနေါကာရ

ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာအား တပ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ ဟဒယ ဝတ္ထုအား တပ်သော ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ဤ တရားတို့သည် သဟဇာတ ပစ္စည်း တပ်သော တရား မည်ကုန်၏။

(ခ) အချင်းချင်းမှ ထောက်အပ်သော အလုံးစုံသော စိတ်စေတသိက် ကိုးဆယ်, စေတသိက် နှစ်ပညာသ ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး, အချင်းချင်းမှ ထောက်အပ်သော ဥပါဒါရုပ် နှင့် တကွ အလုံးစုံသော မဟာဘုတ် ၄-ပါး, ဟဒယဝတ္ထုမှ ထောက်အပ်သော ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ, ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာမှ ထောက်အပ်သော ဟဒယဝတ္ထု ဤတရားတို့သည် သဟဇာတ ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သော တရား မည်ကုန်၏။

၇။ အညမည ပစ္စယော၌........ထို ၂-ပါး တို့တွင်

(က) အချင်းချင်းအား တပ်သော အလုံးစုံသော စိတ် စေတသိက် ကိုးဆယ်, စေတသိက် နှစ်ပညာသ, ပဝတ္တိ ပဋိ သန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး, အချင်းချင်း အား တပ်သော စိတ္တဇ ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇ ဗာဟိရ အာဟာရဇ ဥတုဇ အသညသတ် ကမ္မဇ ပဝတ္တိ ကမ္မဇအားဖြင့် အလုံးစုံသော မဟာဘုတ် ၄-ပါး, ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ အား တပ်သော ဟဒယဝတ္ထု, ဟဒယဝတ္ထုအား တပ်သော ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ဤ တရား တို့သည် အညမည ပစ္စည်း တပ်သော တရား မည်ကုန်၏။

(ခ) အချင်းချင်းမှ ထောက်အပ်သော အလုံးစုံသော စိတ် စေတသိက် ကိုးဆယ်, စေတသိက် နှစ်ပညာသ ပဝတ္တိ

ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး, အချင်းချင်းမှ ထောက်အပ်သော စိတ္တဇ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇ ဗာဟိရ အာဟာရဇ ဥတုဇ အသညသတ်ကမ္မဇ ပဝတ္တိကမ္မဇ အားဖြင့် အလုံးစုံသော မဟာဘုတ် ၄-ပါး, ဟဒယဝတ္ထုမှ ထောက်အပ်သော ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ, ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာမှ ထောက်အပ်သော ဟဒယဝတ္ထု ဤတရားတို့သည် အညမည ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သော တရား မည်ကုန်၏။

ပ။ နိဿယ ပစ္စယော၌........ နိဿယ ပစ္စည်းသည် သဟဇာတနိဿယ, ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယ, ဝတ္ထာရမ္မဏ ပုရေဇာတနိဿယအားဖြင့် ၂-ပါး အပြား ရှိ၏၊ ထိုတွင် ၁။ သဟဇာတနိဿယသည် သဟဇာတပစ္စည်းနှင့် တူ၏၊ ၂။ ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယ၌....ထို ၂-ပါး တို့တွင် (က) ပဝတ္တိအခါ ဆဝတ္ထု ဤတရားတို့သည် ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယ ပစ္စည်းတပ်သော တရား မည်ကုန်၏။

တနည်းကား—ပဝတ္တိအခါ မန္ဒာယုက အမန္ဒာယုက မဇ္ဈိမာယုက အားဖြင့် သုံးပါးသော စက္ခုဝတ္ထု တို့တွင် မဇ္ဈိမာယုကဖြစ်၍ ရှေးဦးအစ အတီတ ဘဝင် တချက်လွန် နှင့် ဥပါဒ် ပြိုင်သော စက္ခုဝတ္ထု....သောတဝတ္ထု.... ဃာနဝတ္ထု....ဇိဝှါဝတ္ထု.... ကာယဝတ္ထု၊ ပဋိသန္ဓေ ၁သော ရှေးရှေးသော စိတ် နှင့် အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ နိရောဓ သမာပတ်မှ ထသော အခါ ရှေး စိတ္တက္ခဏ တချက်ခန့် ကာလ၌ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု၊ မရဏာသန္န အခါ စုတိစိတ်မှ ပြန်၍ ရေသည်ရှိသော် တဆဲ့ခုနစ်

ချက် မြောက်သော စိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု ဤ တရား တို့သည် ဝတ္ထုပုရေဇာတ နိဿယ ပစ္စည်း တပ်သော တရား မည်ကုန်၏။

၃။ ဝတ္ထာရမ္မဏ ပုရေဇာတ နိဿယ၌....တို့တွင်
(က) မရဏာသန္နအခါ စုတိစိတ်မှ ပြန်၍ ရေသည့်ရှိသော သတ္တရသ ခုနှစ်ချက် မြောက်သော စိတ်နှင့် အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယ ဝတ္ထုသည် ဝတ္ထာရမ္မဏ ပုရေဇာတ နိဿယ ပစ္စည်း တပ်သော တရားမည်၏။
(ခ) မရဏာသန္န အခါ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, ကာမဇော ငါးချက် ၃၀, တဒါရုံ ၁၁, အဘိဉာဏ်ဒွေး, ဒေါ အ မ ကု ပိ အညာ ကြဉ်သော စေတသိက် ၄၄ စုပေါင်း ၅၀ ဤ တရားတို့သည် ဝတ္ထာရမ္မဏ ပုရေဇာတ ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သော တရား မည်ကုန်၏။

၆။ ဥပနိဿယ ပစ္စယ၌.......ဥပနိဿယသည်—
အာရမ္မဏူပနိဿယ အနန္တရူပနိဿယ ပကတူပနိဿယ အားဖြင့် သုံးပါး အပြားရှိ၏ ထို သုံးပါးတို့တွင်—
၁။အာရမ္မဏူပနိဿယသည် အာရမ္မဏာဓိပတိ နှင့် တူ၏၊
၂။အနန္တရူပ နိဿယသည် အနန္တရနှင့် တူ၏၊
၃။ပကတူပ နိဿယ၌....ထို ၂-ပါးတို့တွင်—
(က) ဗလဝ ဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ်ဖြစ်သော စိတ် ၈၉ ချက် ကိုးဆယ်, စေတသိက် ၅၂ ပညတ်သ, ရုပ်အဋ္ဌဝီသ, ပစ္စည်း ထိုက်သော အချို့သော ပညတ် ဤ တရား တို့သည် ပကတူပနိဿယ ပစ္စည်း တပ်သော တရား မည်၏၊

(ခ) ပစ္ဆုပ္ပန် ဖြစ်သော မိတ်ဘာရယုတ် ကိုးဆယ် စေတသိက် ခွေပညာသ ၏ တရားတို့သည် ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သောတရားမည်၏။

၁၁။ ပုရေဇာတ ပစ္စယော၌........ပုရေဇာတသည်- ဝတ္ထုပုရေဇာတ ဝတ္ထာရမ္မဏ ပုရေဇာတ အာရမ္မဏ ပုရေဇာတ အားဖြင့် ၃-ပါး အပြား ရှိ၏

ထို သုံးပါး တို့တွင်-

၁။ ဝတ္ထုပုရေဇာတသည် ဝတ္ထုပုရေဇာတ နိဿယနှင့်

၂။ ဝတ္ထာရမ္မဏ ပုရေဇာတ သည် ဝတ္ထာရမ္မဏ ပုရေဇာတ နိဿယ နှင့် တူ၏၊

၃။ (က) အာရမ္မဏ ပုရေဇာတ၌....ထို ၂-ပါးတို့တွင်- ပစ္ဆုပ္ပန် ဖြစ်သော နိပ္ဖန္နရုပ် အဋ္ဌာရသတို့သည် အာရမ္မဏ ပုရေဇာတ ပစ္စည်း တပ်သော တရား မည်၏၊

(ခ) ပဌာတ္တိအခါ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်ဆဲ ဖြစ်နေ ကာမစိတ် ၅၄-ပညာသ, အဘိညာဏ်နွေး, အပ္ပမညာ ကြဉ်သော စေတသိက် ပညာသတို့သည် အာရမ္မဏပုရေ ဇာတ ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။

၁၁။ ပစ္ဆာဇာတ ပစ္စယော၌....ထို ၂-ပါးတို့တွင်

(က) ပဝတ္တိအခါ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်ဆဲ ဖြစ်နေ အရူပဝိပါက် ၄-ခု ကြဉ်သော ပဌမ ဘဝင် အာရှိသော နောက်နောက်သော စိတ် ၈၅-ခု,စေတသိက် ခွေပညာသ တို့သည်ပစ္ဆာဇာတ ပစ္စည်း တပ်သော တရားမည်၏၊

(ခ) ပဌိသန္ဓေ အစရှိသော ရှေးရှေးသော စိတ်နှင့် အတူ ဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ ဌီသို့ ရောက်သော ဧကဇ ကာယ

နှိဒေကာယ တိဇကာယ ဝေတုဇကာယ(ရုပ်အပေါင်း)သည် ပဏ္ဏတ္တိဓာတ ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သော တရားမည်၏။

၁၂။ အာသေဝန ပစ္စယော၌ ... ထို ၃-ပါးတို့တွင်

(က) အဆုံးဇော မဂ်ဇော ဖိုလ်ဇော ကြဉ်သော ရှေးရှေးသော လောကီဇော သတ္တစတ္တာလီသ, စေတသိက် နွေပညာသ သည် အာသေဝန ပစ္စည်း တပ်သော တရား မည်၏၊

(ခ) ပထမဇော ဖိုလ်ဇောကြဉ်သော နောက်နောက် သော ဇော ဧကပညာသ စေတသိက် နွေပညာသသည် အာသေဝန ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သော တရားမည်၏။

၁၃။ ကမ္မပစ္စယော၌........ကမ္မပစ္စည်း သည်— သဟဇာတကမ္မ, နာနက္ခဏိက ကမ္မ အားဖြင့် ၂-ပါး အပြား ရှိ၏၊ ထို ၂—ပါးတို့တွင်—

၁။ (က) သဟဇာတကမ္မ၌........ထို ၂—ပါး တို့တွင် တခုယုတ် ကိုးဆယ်၌ ရှိသော စေတနာ တခုယုတ် ကိုးဆယ်သည် သဟဇာတ ပစ္စည်း တပ်သော တရား မည်၏၊

(ခ) စိတ်တခုယုက် ကိုးဆယ် စေတနာ ကြဉ်သော စေတသိက် ဧကပညာသ, ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇ ရုပ် ဤ တရား တို့သည် သဟဇာတကမ္မ ပစ္စည်း၏ ပစ္စ ယုပ္ပန် ဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။

၂။ (က) နာနက္ခဏိက ကမ္မ၌.......ထို ၂-ပါးတို့တွင်— အတိတ် ဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာ သုံးဆဲ့

သုံးခုသည် နာနက္ခဏိက ကမ္မပစ္စည်း တပ်သော တရား မည်၏။

(ခ) ဝိပါက်စိတ် ဆတ္တိံသ, စေတသိက် အဋ္ဌတိံသ, ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိ ကမ္မဇရုပ် ဤတရားတို့သည် နာနက္ခဏိက ကမ္မပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သော တရား မည်ကုန်၏။

၁၄။ ဝိပါကပစ္စယောဂ္ဂ...ထို ၂-ပါးတို့တွင်

(က) အချင်းချင်းအားရင်း အချင်းချင်း နာမက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်အားရင်း တပ်သော ဝိပါက်စိတ် ဆတ္တိံသ, စေတသိက် အဋ္ဌတိံသ ဟူသော ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ လေးပါးသည် ဝိပါကပစ္စည်း တပ်သော တရား မည်၏။

(ခ) အချင်းချင်းမှ သောက်အပ်သော ဝိပါက်စိတ် ဆတ္တိံသ စေတသိက် အဋ္ဌတိံသ ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ လေးပါး,ထိုဝိပါက်စိတ် ဆတ္တိံသ စေတသိက် အဋ္ဌတိံသ နာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟ ပြုအပ်သော ဝိညာဉ်ဖွေး ကြဉ်သော စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ် တို့သည် ဝိပါက ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သော တရား မည်၏။

၁၅။ အာဟာရပစ္စယောဂ္ဂ အာဟာရသည် ရုပ် အာဟာရ နာမ်အာဟာရအားဖြင့် ၂-ပါး အပြား ရှိ၏။ ထိုတွင်—

၁။ (က) ရုပ်အာဟာရ၌-ထို ၂-ပါးတို့တွင် ကဗဠီ ကာရာ ဟာရဟု ဆိုအပ်သော ဆွမ်းခဲဘွယ် ဘောဇဉ်၌

တည်သော ဗဟိဒ္ဓ ဩဇာသည် ရုပ် အာဟာရပစ္စည်း တပ်သော တရားမည်၏။

(ခ) အာဟာရ သမုဋ္ဌာနိက ရုပ်သည် ရုပ်အာဟာရ ပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော တရား မည်၏။

(က) တနည်း-အဇ္ဈတ္တ သန္တာန်၌ ရှိသော စတုသမုဋ္ဌာနိက ဩဇာ, ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်၌ ရှိသော ဥတုဇဩဇာသည် ရုပ်အာဟာရပစ္စည်းတပ်သော တရားမည်၏။

(ခ) ကလာပ်တူ ဩဇာကြွင်းသော ကလာပ်တူ ကလာပ်ပြားဖြစ်သောစတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သောတရား မည်၏။

၂။ (က) နာမ်အာဟာရ၌-ထို ၂-ပါးတို့တွင် ဖဿ စေတနာ ဝိညာဏ်ဟူသောဂ နာမ်အာဟာ တရားကိုယ် သုံးပါးသည် ပစ္စည်းတပ်သော တရား မည်၏။

(ခ) စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ်, စေတသိက် ခွေပညာသ, စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သောတရားမည်၏။

၁၆။ ဣန္ဒြိယသည် သဟဇာတိန္ဒြိယ ပုရေဇာတိန္ဒြိယ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယ အားဖြင့် ၃-ပါး အပြား ရှိ၏၊ ထိုတွင်-

၁။ (က) သဟဇာတိန္ဒြိယ၌ ဇီဝိတ, စိတ်, ဝေဒနာ, သဒ္ဓါ, ဝီရိယ, သတိ, ဧကဂ္ဂတာ, ပညာဟူ ဆိုအပ်သော နာမ်ဣန္ဒြေ တရားကိုယ် ၈-ပါးသည် ပစ္စည်း တပ်သော တရား မည်၏။

(ခ) စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ်, စေတသိက် ဒွေပညာသ, စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သောတရား မည်၏။

၂။ (က) ပုရေဇာတိန္ဒြိယ၌.... မနုဿယုက အမနုဿယုက မနုဿမယုက အားဖြင့် သုံးပါးသော စက္ခုဝတ္ထု တို့တွင် မနုဿမယုက ဖြစ်၍ ရှေးဦး အစ အတီတဘဝင် တချက်လွန်နှင့် ဥပါဒ်ပြိုင်သော စက္ခုဝတ္ထု....သောတဝတ္ထု....ဃာနဝတ္ထု....ဇိဝှါဝတ္ထု....ကာယဝတ္ထုသည် ပစ္စည်းတပ်သော တရားမည်၏။

(ခ) ဒွေပဉ္စဝိညာဏ်တဆယ်, သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက် ၇-ခုသည် ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သော တရားမည်၏။

၃။ (က) ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယ၌....ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေ အားဖြင့် အသုံးစုံသော ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေသည် ပစ္စည်း တပ်သော တရားမည်၏။

(ခ) ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြောင့်သော ကလာပ်တူ ကမ္မဇ ရုပ် ကိုးခုသည် ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သော တရား မည်၏။

၁၇။ ဈာနပစ္စယော၌....ထို ၂-ပါးတို့တွင်-

(က) ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀-ကြဉ်သော စိတ် တခုယုတ် ရှစ်ဆယ်၌ ရှိသော ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ ဝေဒနာ ဧကဂ္ဂတာ ၅ ဆိုအပ်သော ဈာနင် တရားကိုယ် ငါးပါးသည် ဈာန ပစ္စည်းတပ်သောတရားမည်၏။

(ခ) ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀-ကြဉ်သော စိတ် တခုယုတ် ရှစ်ဆယ်, စေတသိက် ဒွေပညာသ, စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန် တရားမည်၏။

၁၈။ မဂ္ဂပစ္စယော၌...ထို ၂-ပါးတို့တွင်—

(က) သဟိတ်စိတ် ကောသဋ္ဌတိ၌ ရှိသော ပညာ, ဝိတက်,သမ္မာဝါစာ, သမ္မာကမ္မန္တ, သမ္မာအာဇီဝ, ဝီရိယ, ဧကဂ္ဂတာ, ဒိဋ္ဌိဟု ဆိုအပ်သော မဂ္ဂင် တရားကိုယ် ကိုးပါးသည်မဂ္ဂပစ္စည်းတဖြစ်သော တရား မည်၏၊

(ခ) သဟိတ်စိတ် ကောသဋ္ဌတိ, စေတသိက်နှေ့ ပညာသ, သဟိတ် စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ် သည် ပစ္စယုပ္ပန် တရားမည်၏။

၁၉။ သမ္ပယုတ္တ ပစ္စယော၌...ထို ၂-ပါးတို့တွင်—

(က) အချင်းချင်းအား တပ်သော အလုံးစုံသော စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ် စေတသိက် နှေပညာသ ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ လေးပါးသည် ပစ္စည်းတရား မည်၏။

(ခ) အချင်းချင်းမှ ထောက်အပ်သော အလုံး စုံသော စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ် စေတသိက် ဒွေပညာသ ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ လေးပါးသည် ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သော တရား မည်၏။

၂၀။ ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စယော၌ ဝိပ္ပယုတ်သည် သဟဇာတ ဝိပ္ပယုတ်, ဝတ္ထုပုရေဇာတ ဝိပ္ပယုတ်, ဝတ္ထာရမ္မဏ ပုရေဇာတ ဝိပ္ပယုတ်, ပစ္ဆာဇာတ ဝိပ္ပယုတ်အားဖြင့် ၄— ပါး အပြား ရှိ၏၊ ထို ၄-ပါးတို့တွင်

၁။ သဟဇာတ ဝိပ္ပယုတ်၌...ထို ၂-ပါးတို့တွင်

(က) ပဋ္ဋိသန္ဓေဝါကာရအုံ၌ ဖြစ်ခိုက် ဖြစ်နေ အရူပ ဝိပါက် ၄—ခု, နွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀, ရဟန္တာတို့၏ စုတိ

ကြည်သော စိတ် ခုနှစ်ဆဲ့ ငါးခု, စေတသိက် ဒွေပညာသ ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာအား တပ်သော ဟဒယဝတ္ထု, ဟဒယဝတ္ထုအားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာတို့သည် သဟဇာတ ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စည်းတပ်သော တရား မည်ကုန်၏။

(ခ) စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်, ဟဒယဝတ္ထုမှ ထောက်အပ်သော ပဉ္စ ဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ, ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာမှ ထောက်အပ်သော ဟဒယ ဝတ္ထုတို့သည် ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေ တရား မည်ကုန်၏။

၂။ ဝတ္ထုပုရေဇာတဝိပ္ပယုတ္တသည် ဝတ္ထုပုရေဇာတ နိဿယနှင့်တူ၏။

၃။ ဝတ္ထာရမ္မဏ ပုရေဇာတ ဝိပ္ပယုတ္တသည် ဝတ္ထာရမ္မဏ ပုရေဇာတ နိဿယနှင့်တူ၏။

၄။ ပစ္ဆာဇာတ ဝိပ္ပယုတ္တသည် ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းနှင့် တူ၏။

၂၁။ အတ္ထိ ပစ္စယော ဟူသော ပစ္စယုဒ္ဒေသ၌ အတ္ထိပစ္စည်းသည် သဟဇာတတ္ထိ, ဝတ္ထု ပုရေဇာတတ္ထိ, ဝတ္ထာရမ္မဏ ပုရေဇာတတ္ထိ, အာရမ္မဏ ပုရေဇာတတ္ထိ, ပစ္ဆာဇာတတ္ထိ, အာဟာရတ္ထိ, ဣန္ဒြိယတ္ထိအားဖြင့် ခုနစ်ပါး အပြားရှိ၏။ ထို ခုနစ်ပါးတို့တွင်—

၁။ သဟဇာတတ္တိကသည် သဟဇာတပစ္စည်းနှင့် တူ၏။
၂။ ဝတ္ထုပုရေဇာတတ္တိကသည် ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယနှင့်
၃။ ဝတ္ထာရမ္မဏသည် ဝတ္ထာရမ္မဏပုရေဇာတနိဿယနှင့်
၄။ အာရမ္မဏပုရေဇာတတ္တိကသည်အာရမ္မဏပုရေဇာတနှင့်
၅။ ပစ္ဆာဇာတတ္တိကသည် ပစ္ဆာဇာတနှင့်
၆။ အာဟာရတ္တိက သည် ရုပ်အာဟာရတ္တိက နှင့်
၇။ ဣန္ဒြိယတ္တိကသည် ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယတ္တိကနှင့် တူ၏။

၂၂-၂၃။ နတ္ထိ, ဝိဂတသည် အနန္တရ ပစ္စည်းနှင့် တူ၏။
၂၄။ အဝိဂတသည် အတ္ထိ ပစ္စည်းနှင့် တူ၏၊

ပဋ္ဌာန်း နှစ်ချက်စု ပြီး၏

အဘိဓမ္မာ သင်တန်း
စလယ် ဆုံး အားလုံး ပြီးပြီ

ပဉ္စာ သင်္ဃာ သုခါယန္တု,
ဝိယာယန္တု ပမောဒိတာ,
ဝဍ္ဎန္တု သိရိယော လောကေ,
ဓမေန္တု ဘာဝ မင်္ဂလေ။